

**گه مه و یارییه فولکلوریه کانی
جارانی شاری رواندز**

ناوی کتیب: گهه و یاریه فۆلکلۆریه کانی جارانی شاری رواندز
بابهت: فۆلکلۆر

له نووسینی: سألح محمد سألح رواندزی

دیزاینی ناوه پۆک: ئوسامه ئەحمهه

دیزاینی بهرگ: تهیب موعته سیم

چاپ: په کهم، ۲۰۲۳

نرخ: ۵۰۰۰ دینار

تیراژ: (۲۰۰) دانه

کۆی لاپه ره: ۲۰۰

چاپ و دابه شکردن: کۆمه لگه ی فهره نگی ئەحمه دئ خانی
ژماره ی سپاردن: له بهر پوه به رایه تی گشتی کتیبخانه گشتیه کان/
هه ریمی کوردستان ژماره ی (۱۲۵) ی سالی ۲۰۲۳ یه دراوه.

مافی له چاپدانی پارێزراوه

کۆمه لگه ی فهره نگی ئەحمه دئ خانی

سۆران – بهرامبه ر یاریگا 0751 249 0907

ahmad_khani98@yahoo.com Ehmedé xani ahmadekhanibookstore

(پیشہ کی)

خوینہ رانی نازیزوہ و ادارانی کتیب، ہر وہ کوئی مہمہ موومان دہ زانین کہ گہلی کورد لہم جیہانہ گہورہ، یہ کیکہ لہ نہ تہ وہ دیرینہ کانی، سہرپووی زہوی ہر وہا خاک ناو ونیشتمانی خوئی ہہیہ، کہ ئہویش خاکی گہورہی کوردستانی دابہش کراوہ، کہ لہ لایہن (۴) چواردہ ولہ تی داگیرکراوہ، وک دولہ تی (عیراق و تورکیا و ئیران و سوریا) بہ شیکی کہ میشی دہ کہ ویتہ خاکی رووسیا، لہ کاتی خویدا لہ بہر دووبہرہ کی وعہ شیرت گہری نہ بوونی یہ کپیزی سہر کردہیہ کی زیرہک و بہ توانا کوردستانیان دابہش کردہ بہ سہر چوار دولہت، ہر دہ ولہ تہ و پارچہیہ کی بوخوئی دزیوہ، نہ خشہی کوردستانی گہورہش کہوتوتہ کیشوہری ناسیا، کہ دہ بیتہ دراوسیی عہرب و فارس و تورک و رووس، لہ دیرزہ مانوہ میژوویکی ہاوبہشیان لہ گہل یہ کتری ہہبووہ بہ تاییہی لہرپووی ئاینی ئیسلام، ہر وہا نہ تہ وہی کوردیش ہر وہک ہہموو نہ تہ وکانی سہرزہوی خاوہنی زمان وکە لتوروداب ونہریت و میژوویکی تاییہت بہ خوئی ہہبووہ، جگہ لہ و ہش خاوہنی ئہ دہ بیکی رہسہنی خوئیہ تی، وشہی ئہ دہ بیش چہند لایہ نیکی ہہمہ جووری ہہیہ ئہ گہر بمانہ ویت بہ چاکی باسی ئہ دہ بی کوردی بکہین، ئہ دہ بی کوردی پایہ بیکی بہرزی ہہیہ، کہ لہ ئہ دہ بی گہلانی ترکہ مترنیہ بہ لکو باشتریشہ، کہ شان بہ شانی ئہ دہ بی گہلانی جیہان رویشتوہ، ئہ و جا ئہ دہ بی کوردی بہ ہہموو لقاہ کانیہ وہ وک ہؤنراوہ و چیرۆک و شانۆ و دراما و گووانی و ہہلبہست و پەخشان و پرەخنە... ہتد... بی وچان لہ خزمہ تی نہ تہ وہی کوردا لہ کوردستانی خوشہ ویستدا بوون، خودیارہ فولکلوری کوردیش بہ بہ شیکی گرینگی نہ تہ وہی کورد دادہ نریت، کہ لتوریش چہندین بابہ تی خوئی ہہیہ کہ یہ کیکہ لہ بابہ تہ جوان و رہسہ نہ کانی گہلی کورد (گہمہ و یاریہ رہسہ نہ کانی) کوردہ واری خویمان بووہ، بوئیہ دہ بیت نہ تہ وہی کوردیش بہ ہہموو لایہ کہ وہ ہہول بدہین کہ لتور و فولکلوری یاریہ رہسہ نہ کانی سہر دہمی مندالی و میر مندالی لہ کتیبیک کو بکاتہ وہ، چونکہ یاریہ رہسہ نہ کانی نہ تہ وہی کورد لہ دیر زہمانہ وہ شوین وجیگہی خوئی لہ ناو گہنج و

پيرو جواناندا كر دۆتەو، ئىستاكا ئەوھى ئىمە باسى دەكەين ولىي دەدوئىن
(گەمەو يارپە فۆلكۆرپەكانى شارى پرواندزە) ئەوجا پىش بىئە سەر گەمەو
يارپەكانى مندالانى جارانى شارى پرواندز، ئەمەوئى بلىم وە بەگوئى
ھەموو كوردىكى نىشتان پەرورەو دىسۆز پابگەئىنم كە ھەول وتەقەلا بەدەن بۆ
كۆكردنەوھى كەلەپورى پەسەنى كوردەوارى تاكو لە فەوتان و لە ناوچوون
رەزگار بىرئىت، خوئىنەر و قوتابىيان گەنجەكانمان سودى لى وەر بىگرن، چونكە ھەر
نەتەوئەك ئەدەب و كەلپورى خۆى نەبىت بە نەتەوھە داناندرىت، بۆئەم
مەبەستە من خۆم بە دىسۆز و خزمەتكارىيى شارەكەم دادەئىم، كەتوانىم ھەندىك
لە يارپە فۆلكۆرپەكانى جارانى شارەكەم زىندو بكەمەوھە كە ئەوئىش (گەمەو
يارپەكانى) جارانى شارى پرواندزە، لەوانەشە ھەندىك لە يارپەكانم لە
بىر كەربىت، ئەگەر وابىت داواى لىبوردن لەدۆست و ھاوپرىكان و خەلكى
تىكۆشەرى شارەكەم دەكەم، ئىنجا ئەگەر ھەركەم و كورتىەكى ھەبىت، داواى
لىبوردن دەكەم، بەلام ئەگەر ھەر نەبىت بەشىكى زۆئىشم زىندو كر دۆئەوھە

ليۋەكانى خەرەند ماچ دەكەم

((ھۆنراۋەى نزار خەيلانى))

كەبووم خەرەندىم دى

كەچووم خەرەندىم بىرد

كەھاتمەۋە

خەرەندى بۇ ھىنانەۋە

خەرەند بۇمىن

بوون وچوون ۋەھاتنەۋەم بوو

من لەخەرەندخۆشەۋىستى خەرەند ... فېربووم

(شىمىردېڭىز) ىش يەكەم ماچى

خۆشەۋىستى خەرەندىم بوو

لە مالىۋەم كە خەرەند بوو

خەرەند دايك وكچ وكوروكورپەى من بوو

لە چونىشا خەرەند

جانتاۋجلوبەرگوجاۋىلكەم بوو

لە دووريشدا خەرەند...خەون وشەو

و بىرەۋەرى پۇژگارم بوو

تاكە دۇست بوو كە ھەمىشە لە گەلم بوو

ھاوسەرم بوو

كە ھاتمەۋە لە باۋەشم

لە ئامىزم

دەستم لەناۋ دەستى ئەو بوو

بۇيە كاتى كە پرواندز

لەخەرەندى پرسىيەۋە

سەير نەبوو

ماچىكى ترلە(شىمىردېڭىز) بكەمەۋە

بەخەلاتى ھاتنەۋەم

(گەمەۋ يارى يەفۇلكۇرىيەكانى جارانى رواندن)

نەتەۋەي كورد يەككە لەۋ نەتەۋە ئازاۋمەردو زىرەكانەكەخاۋەن خاك
ۋبەھەرۋ كەلتورۇئەدەبىكى رەسەنى خۇيەتى بىگومان فۇلكۇرىش بەشىكى
گرنگى ئەدەبى گەلانە كەلەپورىش تەنھا بابەتىك نىە بەلكو چەندىن بابەتى
ھەيە يەكى لە ۋبابەتانەي كە لە ناۋكەلەپورى كوردەۋارى داىە، يارى
مندالانە، بۇيە دەبىت خوینەر بزانىن جاران مندالانى شارى رواندز چۆن ئەم
گەمەۋ يارىانەيان دەكرد، لە سەردەمى خۇي كە من مندال بووم لە بىرمە لە
شارى رواندز جۆرەھا گەمەۋ يارى لە ناۋ مندالان دەكران، ئەمەۋى باسى
ھەموۋ ئەۋگەمەۋ يارىانە بكەم بەتايبەتى ئەۋ يارىانەي لە بىرمە لە سالانى
شەستەكان ۋحەفتاۋەشتاكانى سەدەي پابردوى مندالان ۋ گەنجانى شارى
رواندز كاتەكانى بى ئىشى يان بەم يارىانە بەسەردەبرد كە پۇژانە من خۇم لە
گەل برادەرهكانم لە تەمەنى منداليدا تا تەمەنى گەنجى بەتايبەتى پۇژەكانى
پشوو بىكارى كاتەكانمان بەخۇشى بەم گەمەۋياريانە بەسەردەبرد ھەرچەندە
لە تەمەنى خۇم ۋمندالانى ئەۋكاتى بىبەش بوون لە ھەموۋئەۋشتانەي كە
ئىستاكە پە يداۋونە چونكە ئەۋكاتى ئەۋجۆرە پىداۋىستيانە نەبوون كە مندالان
ۋگەنجان بۇيارى كردن بەكارىان بەيىنن ۋەھەرۋەھا ھىچ جۆرە بىكەۋ ناۋەندو
سەنتەرو يانەي ۋەرزىشى ۋ يارىگى باش نەبوون لەم شارەدا ۋە ھەرۋەھا لە
قوتابخانەكانىش كەل ۋپەلى ۋەرزىش نەبوۋ بەتايبەتى تۇپ زۇر كەم بوون
ئەگەر ھەشبایە ھىچ جۆرە پىداۋىستى ۋجل ۋبەرگ نەبوون كە قوتابى بتوانىت
ۋەرزىشى پىي بكات من ۋەبىرم دىت لەۋسەردەمى گۆرەپانى يارى كردنىش
نەبوۋ لەم شارە بەلكو مندالان كۆمەل كۆمەل لە گەرەكەكان ھەركۆمەلەۋ تىپىكى
تۇپى پىي بۇخۇيان پىك ھىناۋو ناۋىكىان لى نابوو تۇپەكەش باغە بوويان
لاستك گەلى جار دەتەقى يارىەكەمان لى تىك دەچوو يان ھەندىك جارگۆرى
پىاۋان كە لەخورى مەرو بزن دروست كرابوون ئەۋگۆرىيەمان دەھىنا پىمان
دەكرد لەپارچە پەپۇي وورد ۋەك تۇپ خىرخىمان دەكرد جوان دەمان

بەست تا ھەل نەوەشیتەو، ئەوجابەم تۆپە بەنە یاریمان پى دەکرد لەبەر ئەوھى تۆپ زۆرکەم بوون ئەگەر ھەبووش پارەمان نەبوو كەتۆپى پى بکړين بۆ یارى کردنەكەش پارچە زەوى يەكمان تەرخان دەکرد بەجوانى پاكمان دەکردەوھ لە بەردو گژوگياكان تاراست دەبووئینجا جۆرەھا یاریمان لەم پارچە زەویە دەکرد وەك تۆپى پى وتۆپى بالە تۆپى باسكە و فيشەو چەندین یارى جۆراوجۆرى تر لەم گۆرەپانە دەكران ھەروەھا ھەندىك جارئەگەر باران دەبارى گۆرەپانەكە زۆرتەردەبوو ھەمووى دەبوو قورولیتا و نەمان دەتوانى یاریەكە لە گۆرەپانەكە ئەنجام بەدین بۆیە یاریەكانمان بە ناچارى دەگواستەوھ ناوكوڵانەكانى گەپەكى خۆمان ، ھەروەھا ھەندك جارلەسەر شەقامەكان یاریمان دەکرد چونكە ئەوكاتى ئۆتۆمبیل زۆرکەم بوون بۆیە دەمان توانى لەسەر شەقام گەمەوياریەكانمان بكەين ئەوجا لە ھەمووگەرەكەكان كۆمەل كۆمەل مێرمنداڵان بۆخۆیان یارى تۆپى پى یان دەکرد.ھەرچەندە ئەوشوئینانەش زۆرناپىك و ناخۆش بوون كە یاریان لى دەکرد ھەرچارىك كە یەكێك بەردەبووھو دەست وقاچى دەشكا ، زۆر بەسەختى برینداردەبوون لەبەرئەوھى ھىچ شوین نەبوو ناچاربووین لەكوڵان وسەرشەقامەكان گەمەو یاریەكان بكەين ئەوجاگە لە تۆپى پى یارى دىكەش ھەبوون وەك ، یارى باسكەو، بالە ، گۆرى گۆریانى ، یارى يەك بازى ، یارى شاركەوانى ، یارى پەلیكانى ، گورزگورزانى ، پيشك پيشكانى ، یارى كیل كیلانى وە، یارى ھەیاران ومەیاران ، یارى جگ جگانى ، یارى كەلایانى ، یارى سابونى رەقى پشتم تەقى ، یارى تەلەپویانى ، یارى كورسى كورسیانى ، یارى شەپەبەرد ، یارى شاركەوانى، یارى خەت خەتانى ، یارى خانەتۆرانى ، یارى بوكوكانى ، یارى جۆلانەو لەیلوك، یارى تۆكەرانى (زۆران بازى)زلوربلو تايبەت بووبەكچان ، مامەسورانى و دەسرۆكانى ، یارى پاكیشانى گوريس گوريسانى یان(گوريس بچركینە)، پینچ وکانى ، یارى رەمبانى ، یارى عەسكەرانى ، یارى كلاً وکلوانى ، یارى گویز گویزانە ، ئەمەو چەندین گەمەو یاریەكانى تر، بۆ خوینەران لە ناو ئەم كتیبە بەوینەوھ دیارى کردوھ، ئەوكاتى لە شارى پواندز

بە چەندىن شىۋە يارىەكان دەكران ئەوجا ئەو يارىانەش ھەرگەمەويارىەك خۇشى ولەزەتتىكى ھەبوو وەرپۇژەكانمان زۆر بەخۇشى بەرپى دەكرد من لىرەوۋە لەم يادەوۋەريەدا دەسكە گۈلىكى زۆر جوان وپرەنگاۋرەنگى بۇن خۇش لە ناوباخچەجوانەكانى شارى رواندز دەكەمە ديارى بۇئەوھەموو ھاۋرپى خۇشە ويستانەم كە لە سەردەمى مندلىدا يارىمان پىكەوۋە دەكرد بۇيە من وەك ديارى وەبىرھىنانەوۋى ئەو ھەمووگەمە فۇلكۇرئانەى سەردەمى مندالى وگەنجايەتى خۇمان لەوكات وزەمانى شارى رواندز بەتايبەتى گەرەكەكەى خۇمان پىشكەشى خوينەرانى ئازىزوبەرىز دەكەم ، ئەو يارىە و فۇلكۇرئانەى شارەكەم كەشانى لەشانى فۇلكۇرئانەى جىھانى دەدات ، كە بەوئومىدەى زىندو كىردنەوۋەى ئەوگەمەو يارىانە بۇوەبىر ھىنانەوۋەى يە بۇنەوۋەى ئىستاكەو دوارپۇژ تاخەلكى كوردستان بزاندن جاراند لەسالانى پەنجاكان و سەستەكانى سەدەى رابردوۋ ، مندال وگەنجەكانى شارى رواندز و دەوروبەرى چۇن و بەچ شىۋەيەك كاتەكانى دواى دەرس خويندنيان چۇن بەرپى كىردە ، ئىستاكەش ژيانى مندالان وگەنجان چۇنە ھەرچەندە ئىستاكە جىهان گۇراۋە ھەموو پىداۋىستى يارىەكان بەزىادەوۋەش ھەن ئەوجا لىرەوۋە يەك بەيەك باسى ھەموو ئەوگەمەو يارىانە دەكەين كەلەكاتى خۇى رۇژگارەكانمان بەم شىۋەيە بردۇتە سەر.

دونييا بۇبەعزىك شايى وسەيرانە
بەزم وزەماۋەند شادى وخەندانە
بەلام بۇ بەعزىك خنكاۋى غەمە
ھەموو ژيانى شىن و گريانە

۱- یاری سەبەتە:- یاری سەبەتە بە زۆری قوتابیان لە قوتابخانەکان دەیان کرد، ئەوجا لە ھەموو قوتابخانەکان دووعەمودی گۆلی سەلە ھەبوون، کەبە بۆری وئاسن وتەختە درووست کرابوون کەزستان دەھات لەبەر بارینی باران تەختەکانی ھەموو خوارو خێچ دەبوو بەلام ئەوکاتی کە ھەبوو ھێشتاکە باشتر بوو لە نەبوونی بۆیە لە قوتابخانە، ئەوکاتی بۆ تۆپی سەبەتە لە وانەی وەرزش مامۆستای وەرزش قوتابیان دەکرد بەدوو تیپ بۆ ئەو یاریە، ئینجاکە یاری سەبەتەیان دەکرد ھەستیان بە ماندووبونیکی زۆردەکرد، لەشیان گەرم دەبووئارەقەییەکی زۆریان دەکرد، جگە لە قوتابخانە ئەم یاریەیان گەلیک جار لە دەرەوھی قوتابخانەش دەکرد ھەندیک جار لەکۆلانەکان دووسەلەیان درووست دەکرد بەشیش یان بەتیلی ئەستورلە کۆلانەکانی گەپرەک لەم بەروو ئەوبەری دیورەکانی مالا دراوسێکان دەچەسپان ئەوجا تۆپیش

یاری سەبەتە

ھەرنەبووبەپارچە پەرۆ و لاستیکیان لێیک دەئالاند وەیان تۆپی باغە و لاستیکیان بەکار دەھینا لەجیاتی تۆپی سەلە بۆیاری سەبەتە ئەگەر تۆپیشیان دەکری بەدوانزە کەس وەیان چەند یاری زان پارەیان کۆدەکردەو دەچووین بۆ بازار تۆپیک وپیداویستی یاریەکەیان بۆخۆیان دەکری وەک فانیلە وشۆرت و کالەئێ سپی لەوکاتی پیلای یاری تەنھا کالە ھەبوو کە زۆرھەرزان بوو، ئا بەم شیوہیە منداڵانی گەپرەکەکانی شاری رواندز پۆژانە کاتەکانی پشوویان بە یاریە جۆراوجۆرەکان بەپێ دەکردن.

۲- يارى بالە:- ئەو كاتى بەم يارى يە دەوترا شەبەكە دەيان(تائره)ياری بالەش يەكك بوو لەو ياریانەى كە لەو كاتى لە ناومندا لانی شاری پرواندز دەكرا هەرچەندە ئىستاكە ئەویاریە زۆرپیش كەوتوو دەهەموو پیداوویستی هەیه و پەیداش دەبیت بەلام ئەو كات و سەردەمی تۆپیان نەبوو دەئەگەرتۆپیشیان دەست نەكەوتبايە هەندىك جار لە كەولى حیوان كۆنە هەمبان كەپەیدایان دەكرد بە داودەرزى خریان دەكرد ئەوجا پریان دەكرد لە لۆكەوپەرۆى سووك تا زۆرگران نەبیت ئینجا یاریان پى دەكرد، نە دەبوو شوینی یاریەكە تەربايە دەیان لەو شوینە ئاوی لى بايە چونكە كە تۆپەكە تەردەبوو زۆر قورس دەبووزۆر بەباشى یاری پى نە دەكرا بۆئەم یاریەش مندالان دەبوون بە دوو تیپ هەر تیپە(۶)شەش یاری زان ، ئەوجا بۆ گۆرەپانەكەش ئەو پیداوویستیانەیان دابین دەكرد، یەكەم جار دوودارى چەلاك كە درىژیان سى مەتر دەبوو پەیدامان دەكرد و دەیان هینا لەم بەرو ئەوبەرى كۆلانی گەرەكەكەیان دادەمەزراند هەریەك لەم دارانە لە ناو تەنەكە یەك دایان دەناوپریان دەكرد لە بەرد تادارەكان نەكەون ئەوجا پشیدیئىكیان دەیان كۆنە گورریسیكیان لەهەردوو سەرى دارەكان دەئالاند لە گۆرەپانەكەش هیلیكیان

رادەكیشا، هیلەكەش بە خۆلى سپی یان بەرەژو بۆئەو دەى سنوورى یاریەكەیان دیاربى ئابەم شیوئە یاریەكى بى هەلاوهوریایان دەكرد، زۆر بەخۆشى كاتەكانمان لەدواى خویندن بەسەر دەبرد، دەهەروەها یەكك لە هاورپىكانمان دەبوو بە حەكەم سافىرەى پى بوولەكاتى فاوولەكان وئاوت كردن ئاگادارى دەكردینەو.

ياری بالە

۳- يارى تۆپى پى: - ئەم يارى يە بەزۇرى لەكۆلان وشەقامەكانى گەرەكەكان ئەنجام دەدران بەتاييەتى لەسەردەمى مندالى من وەبىرم دىتەوہ تۆپ زۆر كەم بوونەگەرھەش بايەكەس لە مندالان پارەى پى نەبوو، كە بتوانن بۆخۆيان تۆپ بىرن ھەر بۆيە پەنايان دەبردە بەر تۆپى دەسكرد بە پەرۆدروستيان دەكرد ھەرچەندە يارى زۆر بەباشى پى نەدەكرا، بەلام لەنەبوونى باشتىر بوو، ئەوجا

تۆپى دەسكردى پەرۆ

بۇ يارى تۆپى پى دواى دروستكردى تۆپە پەرۆيەكە، دووگۆليان لە سەر شەقام لەم سەرئەوسەرى دادەمەزاندىن بە بەرديان بەدارئەوجا لەناوخۆيان دووتىپيان پىك دەھىنا ھەرچەندە ئەوكاتى ئۆتۆمبىل كەم بوون بەلام ناوہ ناوہ ئۆتۆمبىلىك پەيدا دەبوو يارىەكەى لى تىك دەدان تارەت دەبوو.

ھەرودھالەگەرەكى خۆمان گۆرەپانىكىان بۆخۆيان دروست كرىبوون لە گردى معمل مافورى وەگەرەكەكانى ترىش ھەريەكەو گۆرەپانىكى بۆخۆيان دروست كرىبوون وەك گۆرەپانى عبدوالعزىزى لەشوينى قەسرى كوردۆ ئاغاي بووھەرودھا سى يەميان لەگردى تۆپى بوو ئەوہى تريان كەزۆرگەورەبوو ئەويش گۆرەپانى گەردەگەرد بوو واتەساحەى گەردەگەردى وەھەرودھا

يارى تۆپى پى

گۆرەپانىكى تر لەگۆرپى دارتيلان بوو شوينى ئىستاكەى مزگەوتى حاجى وەفای، ھەدىك جار دەچووينە ناو(حەدىقەى) واتە باغچەى گشتى پرواندز لەوئى گۆرەپانى بچوك ھەبوو وەيەكىكى تر لەپيش مالى

ئىسماعىل حاجى نەبى بوولە نىزىك قوتابخانەنى پاشاى گەورە ئىنجا گەلى جار
گەرەكەكان يەكتىريان دەعوەت دەکرد ئەوجا لەگەل يەكتىرى يارىان دەکرد
فەرىق فەرىق كۆبوونەوہيان لە گەل يەكتىرى دەکرد وشوئىنكىيان ديارى دەکرد
بۆيارىەكە ئىنجا فەرىقەكانىش ھەرىەكەو ناوىكى بۆخۆى لىى نابوو وەك
فەرىق ئازادى وبروسك وزريان وگەردەگەرد وبەرباخچان و شەمال وفەرىق
رواندزو خەرەندو خالەرەش وشارۆخ و چەندانى تر ھەبوون .

۴- یاری شیوه کولانی: - ئەم یاریه یاریهکی تایبەت و باوبوو، بە هەردوو پەگەزی کچ و کور، لە وەرزی هاوین لە هەفتەى دوو جار منداڵان پێیان خۆش بوو ئەم یاریه بکەن لە هەموو گەرەکانى شاردا دەرچا چونکە یاریهکی هادی و بى هاتوو هاواروشەرو گێچەل بوو هەرودها خواردنیشى تێدابوو، ئەوجا بۆ ئەم یاریه منداڵان شوپنیکى پاكوخاوپنیاى دیارى دەرکرد، زۆرجوان لە خۆل و خاشاک پاکیان دەرکردو، ئەوجا دواى پاککردنەوه هەرمنداڵاوه مالى خویان کۆنە گوش و بەرو جاجمیاى بۆخویان دەهینان لەوشوینە رایان دەخست، منداڵان کۆمەل کۆمەل لە کور و کچ لە تەنیشت یەکترى کوربەجیاو کچیش بەجیا دادەنیشتن ئەوجا بەپێى ئیمکانیهتى مالى باوکی منداڵەکان هەریهکەو لەمالى خوی ئەو رۆژە چ جورە چیشتىک لى دەرنا دایکی منداڵەکان قاپیکى پردەکرد لە و خواردنەى کە لەمالەکانیاى ئامادە دەرکرا، ئەوجا هەبوو، برنج و مەرەگە، یان پلاوساوار کوبەو هیلکە و پەتاتەو کفتەو دۆلمە و شفته لەئەنواعى خواردنەمەنى دەرنازایەوه، دەبوايه هەموویان لەهەموو خواردنەکانیاى بخواردایە تاخواردنى کەس نەمىنئەوه، هەرودها تا منداڵە هەژارەکانیش دلیان نەپەنجیت، بۆیه لەم جورە یاریانە هیچ فەرق و جوداى نەدەرکرا لە مابەینى منداڵى هەژارو دەولەمەند، هەموویان وەک براو خوشک پیکەوه رۆژگارەکانیاى

زۆربەخۆشى بەسەر
دەبرد، ئەوجا
کەخواردنەکان
تەواو دەرکرد، دەست
وچاوى خویان
بەجوانى دەشوست،
هەموویان بەریزە
پۆل پۆل لە تەنیشت
یەکترى دادەنیشتن،
ئینجا لەناو منداڵەکان

یاری شیوه کولانی

يەككى دەنگ خۇش گۆرانى دەگوت و ئەوانىش چەپلەيان لىدەدا، تا تەواو ماندودەبوون ، ئەوجا بەم شىۋەيە يارىەكەيان كۆتايى پى دەھىنا ھەركەسەو بۆمالى خۇيان دەگەپرايەو، ئابەم شىۋەيە كاتەكانيان بە تەبايى وخۇشى وشادى بەسەردەبرد، ئەوجا كەلە شىۋە كولان تەواو دەبوون، ھەركەسەو شتومەكەكانى خۇى ھەل دەگرت، لەگەل خۇى دەى بردەو مالىەو، شويىنى يارىەكەشيان زۆر بەجوانى گەسك دەداو پاك دەكردەو.

۵- یاری شارکەوانە :- یاری شارکەوانی یان خۆشاردنەو یاریهکی خوش بوولەهەموو گەرەکانی شاری پرواندز دەرگا هەندیک جارلەکاتی شەودا، دەرگا، گەلیک جارکچانیش بەشداری یاریهکەیان دەرگا، ئەم یاریهش لەچەند مندالیکی گەرەک پیک دەهاتن، مندالانەکانیش دەبوونە دووبەش واتە دوو کۆمەڵ ئینجا بۆئەو هی بزانی کێ دەرگا ویتە سەر شار، دوو کەس لە هەردوولا تەرۆهیشکانەیان دەرگا تاییهکیک لەودوو کۆمەڵە، خۆیان بشارنەو، بۆئەم یاریه شوینیکیان دەست نیشان دەرگا کەپێیان دەرگاوت شار، ئەوجا ئەو کۆمەڵە دەرگاوتنە سەرشارهەموویان دەم وچاویان لەسەر دەستەکانیان دادەناو بەریان لە دیوار دەرگا، نەدەبوو تەماشای ئەم لاوئەولابکەن تا ئەوانی تر بەتەواوەتی خۆیا دەرگاوتن وون دەبووم لە دەرووبەری شاردا ئەو کۆمەڵە مندالیکی کە لەتەرۆهیشکانی دەرگاوتن. لە سەرشاردەمانەو دەم وچاویان بەدیوار و دەنا تاجەند چەرکەیهک ئینجا دواي چەند چەرکە ئەو کۆمەڵە کە لە سەرشاردەبوون هەموویان پیکەو هەواریان دەرگا (قەرە قەرە یەک - قەرە قەرە دوو- قەرە قەرە سێ-خۆبکەنە داو دەرزی هاتین) ئەوجا هەموویان بلاو دەبوونەو هەریهکەو بەلایهکەو لەناو کۆلان وین دیوارو پەنا دەرگاگانی

یاری شارکەوانە

ماله کانی گەرەک بەدوایاندا
 دەرگاوتن تا بتوانن بیان
 دۆزنەو هەندیک جار
 زۆر بەدوایاندا دەرگاوتن
 ئینجا لە ناکاوێک
 هەریهکەو لە شوینیک
 بەرۆشار بەغارغارین خۆی
 فری دەدا بۆئەو هی
 زوودەستی خۆی لەشار
 بدات، ئەگەر یهکی
 لەو کەسانە کە خۆیان

شاردبوووه بکەوتایە دەستیان دەبوايە دەستیان لەسەری بەدایە، بۆیە ئەگەر زوودەستیان لەسەری ھەریەکیکیان بەدایە واتە ئەوان دەدۆران دەبوايە ئەم جارە ئەوان بچنە سەرشارکۆمەلەکە ی ترخۆیان دەشاردەو، ئا بەم شیوویە چەند جارێک تا وەرزدەبوون یاریەکان دوو بارە دەکردەو، ئەوجا منداڵانی گەرەک زۆربە خۆشی وپیکەنین کۆتایان بە یاریەکیان دەهینا، لە کۆتایدا کە یاریەکە تەواو دەبوو دەستمان دەکرد بەشایی وگۆرانی ووتن، دوا ی ھەرکەسەو بۆمالی خۆی دەگەرایەو.

٦- یاری په لیکانی: - ئەم یاری یه پیک هاتبوو له چوارکەس، یاریه کهش تایبەت بووتەنھا بە منداڵانی کور چونکه یاریه کی ترسناک بوو شیوهی یاریه کهش بهم شیوه بوودووتاسی داری(٤٠) چل سانتیمه تری ئاماده دهکران له گهڵ داریکی دریژی(١) یهک مهتری ئینجا له ههەر چوار کهسه که دهبوو یهک له منداڵهکان که دهردهچوو له سه رشارده بوو، ئەوجا ههەر چواریان پیکهوه شیروخه تانییان دهکرد، که یهک کهس دهردهچوو، ئەو کهسه دهچوو سه شارئهوانی تر له بهرامبهری دهوستان به دووری(١٠ تا ١٥) ده تا پانزه مهتر هه ندیک جار تا(٢٠) بیست مهتر له شار دوورده که وتنه وه ئەوهی سه رشار که داره دریژه کهی به دهسته وه بووناوی دهسته پیک بوو یهکیان پیی دهگوترا دهسته پیک، ئەوهی تر که داره بچوکه بوو، دریژه کهی(٤٠) چل سانتیمه تر دهبوو ناوی پیک بوو، که یاریه که دهستی پی دهکرد ئەو کهسه یه کسه به دهسته پیکه که به قائم له په لیکه کهی ده دا به رزی ده کرده وه بۆ ئاسمان بۆلای ههرسی کهسه که دهبوو یه ئهوانیش بیگر نه وه ئەگه ر دهیان گرته وه یه کسه ر ئەو کهسه دهچوو سه رشار، شار دهبوو هی خۆی، وه ئەگه ر نه شی گرتبایه وه

یاری په لیکانی

هه رله شوینی داریه لیکه کهی به ره وه شار ده هاویشته ئینجا له شوینی شار به ر دیک دانرا بوو که دار په لیکه که بکه وتایه سه ره به ر ده که دیسان دهی برده وه شوینی شار ده بوو هی ئەو، ئەم یاریه چه ند جار یک دوو باره ده کرایه وه، تائه وکاتهی له خۆیان وه رز ده بوون، ئا بهم شیوه یه یاری په لیکانی له ناو منداڵانی شاری رواندزو ده ور به ری ده کرا.

۷- یاری گورز گورزانی:- ئەم یاری بەزۆری لەوەرزى بەھاراندا دەکرا، یاریەكەش بەم شیۆه دەکرا یەكەم جار گۆرەپانیکی نەرم و بەگژوگیا دەدۆزیەوه لە ناوەرپاستى ئەم گۆرەپانە سینگە ئاسنیکیان لەزەوی دادەکوئی كەپێیان دەگوت شار کلاویکیان لەسەر سینگەكە دادەنا ئەوجا پشەینیک وەیان گوریسیکیان لەسینگەدارە دەخست بەدریژای(۲)دوو مەترسەرەكەى تر لە ناوقەدى ئەوكەسە دەخرا كە لەسەرشاربوو، تا زیاترزیدەپۆی نەكات(۳یان ۴)كەس لە دەورپشتى دەوستان ، ئەم یاریەش نەدەبوولەچواركەس زیاتربیت ئەوجا ئەو سی كەسە لە ھەرچوارلای كەسەكەى سەرشارنزیك دەكەوتنەوه بۆئەوهى ئەوكلاوہى كە لەسەر شارەكەى ھەلى گرن بەلام ئەوهى كە لەسەر شاربوو گورزىكى بەدەستەوه بووپرای دەوشاند بۆئەوهى كەسیان نزیك شارەكە نەكەویت و كلاوہكە ھەل بگریت ، ئەوكەسە كە لەسەر شاربوو گورزەكەى زۆر بەقائم پادەوشاند بۆ ھەرچوار دەورى خۆى كەس نەى دەتوانى لى نزیك كەویتەوه ھەرچەندە لە ھەموولایەكەى یەوه ھێرشى بۆى دەکرا تا لە ناکاویك یەكێك كلاوہكەى ھەل دەگرت ، بەم شیۆه یەشاردەبووه ھى ئەو، ئەوگورزەش لەگۆرى پیاوانیان

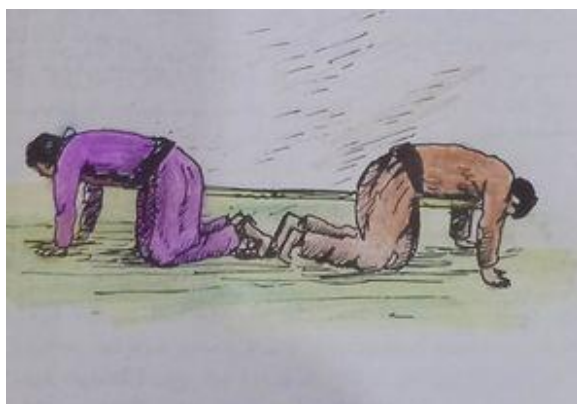
گورزگورزانی

دروستیان دەکرد كە پركرابوو لە پارچە پەپۆی وورد كراوزۆر توندورەق بوو لەبەر ئەوى زۆریش بەترس بووئەگەر پیت دەكەوت زۆر دەئیشا، گەنجانی ئەوكاتى كاتەكانیان بەخۆشى بەسەر دەبرد.بۆ ئەم یاریەش خلكى دەهاتنە تەماشاكردنیان.

۸- يارى گاگيسكانى:- ئەم جۆرە يارىە زۆر بەكەمى دەكران لە ھەندىك گەرەك

شەوانە چەند گەنجىك لەمالىك كۆدەبوونەوہ بۆ ئەم جۆرە يارىە يارىكەش گەنجەكان بۆخۆتاقى كردنەوہى ھىزوقوہتى خۆيان بووہ، ئەوجا بۆ ئەم يارىە دوو كەس خۆيان ئامادە دەكرد، يەككىش دەبووہ ناوبژيوان چەند كەسىكىش بەديارىانەوہ دادەنيشتن، چاوەپروانى ئەوہيان دەكردلەم دوو گەنجە كامەيان سەرکەوتوو دەبىت براوہ دەبىت لەم يارىە، ئىنجا بۆئەم يارىە پشدينىك يان گوريسىكى نەرم وشليان دەھىنا نەبادا سەرولى ھەردووکیان ئەزىەت بخوات، بەم شىوہىە يارىەكەيان دادەبەست، يەكەم جارھەردوو يارى كەرەكان پويان لەزەوى دەكرد پشتيان لەيەكتردەكردو لە سەرچۆكودەستەكانيان دەوہستان ھەروہا پىيەكانيان بەيەكەوہ دەنا، پەتەكە يان پشدينەكە لە ژىر سگيان بۆ ناوھەردوو قاچەكانيان دەردەچوولە سوكردى ھەردووکیان بە شلى گرى دەدان، تا ئەزىەتيان پى نەگات بۆيە بەستنەكەى گوريسەكە زۆر تووند نەدەكرا ھەرچەندى راشيا دەكىشا نەدەبووہ، ئەوجا كە ناوبژيوان فيتەى لىدەدا ھەردوکیان پىيەكانيان بەجوانى بەيەكەوہ دەنووساند بەھەموو ھىزى خۆيان پىيەكاني يەكترىان پال دەدا، ھەوليان دەدا بەرەو پىشەوہ ھەنگاو بنين يارىەكەى بباتەوہ، وەك ئەم وىنەيەى خوارە، ھەروہا ئەوكەسانەى لە ديارىانەوہ دانىشتبوون دەبوونە دوو تىپ ھاواريان دەكرد، دەى فلان، تۆزىك

قوہتى بدەخۆت زۆرت نەماوہ سەربكەوى، ئەوكەسەكە ببەزىنە دەى بردنەوہكەت مسۆگەرە، ئەوجا لەم ژوورە دەبووہ جەنگى مەغرىب، ئىنجا لەھەولىكدا يەكسەرکەوتنى بەدەست دەھىنا، ئەوہى ترش دەبەزى، قوہتى نەدەماو تەسلىم دەبوو واتا دەى دۆران، ئەوجا دەبووہ

ياری گاگيسكانى

چەپلە لىدان وقۆشمەو پىكەنين ودمبک لىدان، يارپەكەش چەندجاريك
هەرچارەو(۲)دوو كەس خۇيان تەرخان دەكرد بۆئەم يارپەكەشيان هەر بۆ
خۇشى وشەورابواردن و كات بەسەر بردن ئەوجۆرە يارپانەيان دەكرد. ئەوجا
ئەو كەسەى دەى بردهوه، پىيان دەگوت(گا)ئەوهى دەدۇرا پىيان
دەگوت(گيسك)بۆپە بەم گەمەپە دەگوترا گا گيسكانى.

۹- یاری کیل کیلانی:- ئەم یاریە بەزۆری لەوەرزى بەھاردا دەکرا، لەناو گژو گیاو، شوینی نەرم ولیتەى بايە، تاكو كیلهكان لە ناوقورەكە گیرین ونەكەون، ئەم یاریە(۴تا ۸)چوارتاھەشت كەس بەشدار دەبوون، ئەوجا میرمنداڵە یاری زانەكان دەبوون بە دووتیپ چوار كەس بەچواركەس لەھەر لایەكدا سى كیل دادەنرا، واتە بەھەردووکیان شەش بەردەكیل دادەنران كە مابەینی ھەركەیان یەك مەترونیو دەبوون، شوینی یاریەكەشیان دەبوايە لە شوینیكى راست وگۆرۆنەرم بايە، ئینجا كیله بەردەكان یەك لەدوای یەكتریان بەقیتی واتە بەشیوھى حەمودى وەك كیلى قەبر لە زەویان پادەکردن، ئینجا بۆئەوھى بزائن كەكی پیشتر بەردەكان دەھاویژیت شیرو خەتانەیان دەکرد، بەم شیوھى دەستیان بەیاریەكە دەکرد بەردیان لەكیلهكانى یەكترى دەگرت، ئەوجا چاوە پروانى ئەوھیان دەکرد داخوا كى پیش وەختە ھەموو كیلهكان دە پیکیت و بەریان دەداتەوھ، ئەم کیلانیھش ناویان ھەبوو یەكەم ناوی مەلابوو دووھ ناوی مەلاژن بوو سى یەم ناوی فەقى بوو، ئینجا ھەردەستەيەك لەم دووگۆمە لە یاری

یاری کیل کیلانی

زانانە، ئەگەرھەمووکیلهكانى پیش وەخت بخت بايە وەیان بەرى دابايەوھ، ئەوھ ئەو دەستەيە دەى بردەوھ بردنەوھكەش تا دەجاربووھەركۆمەلە دەجارکیلهكانى پیکابا ئەوان براوھى یەكەم دەبوون، ئا بەم شیوھى یاری کیل کیلانی دەکرا.

۱۰- **هەياران و مەياران:-** ئەمە يارى نەبوو بەلام خۆشى يەكى زۆرى تىدا بوو لە يار يەكانىش زۆر خۆشتر بوو لەبەر ئەوەى خەلكى كە ئاويان دەپژانده سەر بووكە بە بارانەكە هەندىك لەو مندا لانە زۆر تەر دەبوون بۆيە زۆر پىكەنين و بەزمى تىدا هەبوو ئەم يار يە لەوهرزى پايزوكاتى پەربۆداچاندى گەنم وجۆودەخۆدان ئەوكاتى خەلك لە مزگەوتەكان نوێژيان دەكردولەخوای گەورەو ميهره بان دەپارانهووە بۆئەو مى خوای گەورە دوعاكەيان قبول بكات وەيان نوێژى بارانەيان دەكرد ئىنجا لىرەووە مندا لانىش هەلەدەستان بوكتىيان لەدارو پەپۆيان دروست دەكرد، ئەوجا بۆدروست كردنى بوكتەكەيان دووداريان دەهينان، دارىكى درىژو دارىكى كورت دارە بچوكەكەيان دەكرد بەدوودەست دارە درىژەكەشيان دەكرد قاچ بۆ هەلگرتنى بوكتەكەيان لە شىوہى نيشانەى سەليب، ئەوجا كەهەردوو دارەكەيان لەيەك دەبەستىن دوو دەست وىەك قاچيان بۆدرووست دەكردىلى بوكتىيان دەبەردەكرد وەهەليان دەگرت وەك بووك بەجلى رەنگاوپرەنگ وجوان دەيان رازاندهووە ئىنجا مندا لانى گەرەك لەكچ و كورلە كۆلانان دەگەرەن و ئەم بەيەتەيان دەووت پىكەووە دەيان ووت ...

هەياران و مەياران ياخو ببىتە باران
خوایە باران ببارىت بۆفەقىرو هەژاران
لەلادى و لە شارى لەسبەينى تائىوار

بەلىزمە بىتە خواری

بوكتى ناو باغانە چەندە خانوو مانە
هەياران و مەياران ياخو ببىتە باران
بوكتەبەبارانى سەعاتى جارانى
ئاوى بن دەغلانى هەياران و مەياران
ياخو ببىتە باران بۆ فەقىرو هەژاران

ئىنجا كە دەچوونە بەردەرگای هەرماللىك چوكلىت و كولىچەو شەكرۆكەو مپۆژو گويزيان دەدانى وەيەكىك لەخاوەنى مالەكان كچىك يان ژنىك لە بەردەرگا يان لەسەربانەكەيان ئاويان بەدۆلكە دەپژانده سەر بووكەلەكەيان ئىنجا هەندىك

جاریهک حهفته باران نه دهباری مندالانیش هه موو پوژیک له کاتی ئیواران جاریک بوکه به بارانییان ده کرد تا ئه وکاتهی مرازیان حاصل، ئه و جا گه لیک

جار به سو دفه باران دهباری که بارنیش دهباری ده بووه که یف و خوشی گه لیک جاریش هه رئه و شه وه ده بووه باران که ده بووه بارانیش مندالان زور که یف خوش ده بوون، ئه مه بوو خوشی ویاری و به زمی بووکه به بارانی له شاری رواندزو ده و روبه ره که ی.

هه یاران و مه یاران

۱۱- یاری زلور بلورین :- بۆ ئەم یاریه به تاییه تی کچان دهیان کرد به لام هه ندیک جار کچ و کورپیکه وه له م یاریه به شدارده بوون ژماره ی کورپو کچه کان له م یاریه دا (۸ تا ۸) چوار تاهه شت منداڵ ده بون وهیان که مترهه موویان له ته نیشته یه کتری داده نیشتن به شیوه ی بازنه ی قاجیان درێژ ده کردن و پێیه کانیا ن له تنیشته یه کتری پیک وه ده نا ئە و جا یه کیک له و منداڵانه ئە م به نده ی ده گووت یه ک به یه ک ئە نگوستی راسته ی له سه ر پێی منداڵه کان داده نا تا به نده که ته وا و ده بوو کێ له م منداڵانه ده که وته کوۆتای و وشه ی به نده که ن واته که ده یگوت (هه گره ئە توو) ده بوو ئە و منداڵه یه ک له قاجی خوۆی بکشاندایه وه، به م به نده تا کوۆتای و ناخر منداڵ واته یه ک له پێیه کانی ئە و منداڵانه ده مایه وه ئینجا ئە و منداڵه که سه رکه وتوو ده بوو ده چوو ه شوینی منداڵه که ی پێشو و که به نده که ی ده وت ده بوایه وه کو ئە و به نده که ی دووباره بکر دایه وه، به نده که ش ئە مه ی خواره وه یه که که ده یانگووت.

زلور بلورته کانه

زه ردوسۆر وشه مامه

شه مامه ی گیدی گیدی

ئارنجی پر بارنجی

ئابرو بهری

چۆپی کهری

عه یشی مامان

له خوشناوان

ده گری چاوان

چاوئ به گوو

پیم تی ئە چوو

هه گره ئە توو

یاری زلور بلورین

۱۲- یاری که لایانی: - ئەم یاری یه به زۆری له ناو منداڵانی کوردەکران، یاری که لایانی به چەندین شیوه دەرگا، یاری که لایانه لەشاری پرواندزیاریهکی باوبوو، هەندیک جار لەکاتی بئ ئیشی پیاوانیش لەسەربانەکان ئەم یاریهیان دەرکرد شیوهی یاریهکەش بەم شیوه بوو، هەرکەسەو که لای خۆی لەپریزەکه دادەنا یەک لەدوای یەک به مەسافەیی نیومەترله یەکتەدوور دەبون، بەلام شارئەوشوینەبوو که دەسکه لایه کهی بۆناوکه لا ریزکراوه کان فری دەدا، لەسەر شاربه مەسافەیی سێ مەترله ریزی که لایه کان دووربوولەم یاریه ئەگەرچەند کهس بەشدار بوانه هەرکەسەو دەسکه لای خۆی هەبوو که لای خۆشی دادەنا لەپریزەیی که لاکانی ئەوکه سانهی یاریه که یان دەرکرد دەبووایه له شوینیکی گۆرپاست و بی بەرد و دپرک و دار بایه گەلی جار لەسەر بانی خانوه گەورهکانی مالان ئەم یاریه یان دەرکرد له شوینی یاریه کهش منداڵیکی زۆرله دەورەیان کۆ دەبوونەوه تەماشای یاریه که یان دەرکرد، چونکه تەماشەکردنی ئەو یاریه لای خەلکی زۆرخۆش بوو، بەلام جۆری دووم له یاری که لایانی قۆرتانی بوو ئینجا ئەگەر مەشتی که لات بەرەو قۆرتەکه بەهاویشتایه جوت بکەوتایه ئەوەندەیی

یاری که لایانی

جوتەکه ت که لات دەبردهوه، هەرچەندی که لابان ئەوەندە که لات پێ دەپرا، بەلام ئەگەر تاک بایه هەموو که لاکانی ناو قولتەکه دەبووه هی ئەوکه سە که لەسەرشارواته قۆرتەکه دادەنیشت، یاری جۆری سێیەم هەرگرتانی بوولەم یاریه یاری که ریک بە دەست که لای خۆی بەقائیم بۆ دەست که لای برادەرەکهی تری دەهاویشت ئەگەر بە که لایه که بکەوتایه دەی بردهوه، بۆیه بەم یاریه دەوترا یاری هەرگرتە، بۆئەم یاریه هەندیک کهس که لایان لەبەرد دروست دەرکرد،

ئەگەر كە لاش دەست نەكەوتابان ھەندىك كەس بەكەلامزى ناو بۆربەرىنەكانى
ئۆتۆمبىل يارىيەكەيان ئەنجام دەدا ، ئەم يارىيەش بەم شىۋەيە دەكرا، ئەمە
كورتە باسىك بولەسەر بابەتى كەلايانە لەشائى پرواندز و دەورو بەرى ، ئەم
جۆرە يارىانەش ھەر بۆخۆشى و كات بەسەر بردن و پروژئاواكردىيان بووہ.

۱۳ - یاری غاردان له ناو گووش:- یاری غارغارین له ناو گووش، یاریه کی زور خه ته روترسناک و ناخوش بووه، له کاتی خویدا ئەم یاریه به زوری له ناو میرمندا لانی شاری رواندز له وهرزی به هاردا دهکرا له شوینیکی گوروناوگژو گیادا ئەم یاریه هه ربوؤ خووشی وگره وکردن وکات به سهه بردنی خویان پی سهه رقالم دهکرد و خووشیه کی زوری تیدابوووه، ئەوجا بوئەم یاریه چه ند میرمندا لیک له شوینیکی گورپان ونهرم و بی بهردو درکوخوؤل وخاشاک وخوش کۆده بوونه وه، بوچی به چی کردنی یاریه که یان ئینجا مندا لان ده بوونه (۴) چوار تپ هه ر تپه وه (۴ تا ۵) که سه ده بوون له هه ر تپه وه (۱) یه ک که سه له مندا له کان ده ست نیشان ده کران (۴) چوار گووشیان بو یاریه که ئاماده ده کرد هه ر یاری که رو ده چوووه ناو گووشیک شوینی یاریه که شیان به هیلی سپی دیارده کرد یه کی کیش ده بووه ناو بیوان واته (حه که م) سافیره ی پی بوو مه سافه ی غاردانه که شه به پیوانی (۵۰ تا ۶۰) مه تر ده بوو، له وسه ری (۲) دوو که سه گورسیکی دریژیان پی بوو که دریژیه که ی (۶) شه شه مه تر ده بوو یه ک له وسه ری ئەوه ی تریش له م سه ری گورسه که یان ده گرت بو ئەوه ی که ئەوه (۴) چوار یاری که ره ی که له ناو گووشه که غارده دن دیار بیته که کامیان زوو ده گاته سهه ر شار خه تی

گورسه که، ئەوه کاتی دوو که سه که یه که مه که یان ده ست نیشان ده کرد، ههروه ها ئەم یاریه سالانه له وهرزشی قوتابخانه کان دهکرا یه کی ک بووه له وهرزش وگه مه و یاریه کانی سالانه ی قوتابخانه کان.

یاری غاردانی له ناو گووش

۱۴ - یاری تەلەپپویانی :- بۇ ئەم یاریە دوو کەس بەشدار دبوون یەکیک

دەبوو تەلە ئەوہی تریش مام پئیوی ئەم یاریەش بەزۆری لە شەوانی زستان لەمالەکان دەکرا، ئەوجا خەلکی گەرەک هەموویان لە مالیک خردەبوونەو، بەتایبەتی بۆ ئەم جۆرە یاریانە، ئەگەر چی یاریەکە بۆ ئەو کەسە ی کە دەبوو پئیوی زۆرناخۆش و ترسناک بوو بەتایبەتی ئەوکەسە ی کە بە تەلەکەو دەبوو ئەگەر پیش وەخت بیزانیایە خۆی تەرخان نەدەکرد بۆ پئیوی، یاریەکەش بەم شیوەیە دەکرا، کەسیک لە یاری زانەکان دەبوو بەتەلە یەکیکیش دەبوو بە پئیوی، ئینجا ئەوکەسە ی کە دەبوو بەتەلەکە بە پشیدین هەردوو دەست وقاچیان تووند دەبەست ئەوہی دەبوو بە پئیوی بەتەلەکە و دەبوو، ئینجا وەک پئیوی چۆن بەتەلە و دەبوو، سەر و دەست وقاچی خۆی شۆر دەکردەو ئەوہی تر هەردوو قاچی چەپە ی لە ناو هەردوو دەستەکانی ئەوکەسە ی کە دەبوو تەلە دەبردە ژوور، قاچی راستەکەشی لە مابەینی هەردوو قاچەکانی دەبردە ژوو ئەوجا دوو لە گەنجەکان سەری ئەوکەسە کە بەتەلەکە و دەبوو لە بن زگی میرد مندالەکە دەبردە ژوور و تەلەکە دە ی گرت، واتە بەتەلەکەو گیردەبوو، ئەو مندالە ی کە بەتەلەکە و دەبوو زۆر دە ی قیژاندو هاواری دەکرد هەتا کولە هانای بچن چونکە زۆر ئەزیەتی دەخوارد لەو لاو مندالان یی دەکەنین و دەبوو

یاری تەلەپپویانی

گالتەو گەپ و هەلاو وریاو چەپلە لیدان ئەمەش بەزم و پەزەمی. ئەم یاریەبوو کە بەم شیوە دەکرا، یاریەکەشیان بۆکات بەسەر بردن و شەو بەسەر بردن و خۆشی خۆیان بوو، لەکاتی خۆیدا ئا بەم شیوەیە خەلک بە پۆژ و شەو لەگەل یەکتەری وەکو برا ژیان ی پۆژو شەوکانیان بەیەکەو بە پئی دەکرد،

۱۵- يارى كورسى كورسيانى: - خولانهوه بهدهورى كورسيدا بوئهم يارييه بيويستي به ژمارهيهك مندال دهبوو دهبوايه مندالكان لهكورسيهكان زياتر بيت، ئينجا ئهركى ماموستا وهيان ناوبژيوان ئهوهبووه چاويدىرى دهكرديان لهرووى سهلامهتى وچؤنيهتى ئه انجام دانى ياريهكهيان، ئهم يارييه بهزورى له قوتابخانهكان دهكرا، لهياري كورسى كورسى دا زياتر له(۲۰)بيست مندال تيدا بهشدار دهبوون شيوهى ياريهكش بهم شيوه بوو، ئهگهر ژمارهى مندال(۲۰)كس بايه دهبوو يهك كورسى كه متر بايه واته(۱۹)كورسى بهشيوهى بازنهى خراوخردادهنران به نزيكى نيومهتر لهيهكترى دور دهبوون بويست قوتابى نؤزده كورسى دادهنرا هه موو كورسيهكانيش ههريهكهو قوتابيهكى لهسهر دادهنيشت ئينجا يهك لهو قوتابيانه پهرويهكى رهنگاوپرهنگى پى دهدرا، كهناو بژيوان سافيرهى لى دها يهكيك لهدهورهى كورسيهكان دهسورايهوه ئينجا بهههوهستى خوى يهكيكى لهو قوتابيانه دست نيشان دهكرد وله ناكاويك پهروكهى لهسهر سهرى دادهنا ئينجا تاماندوو دهبوون بهم شيوه ياريهكه دهكرا، جوورى دووم له كورسى كورسيانى بهعهكسهوه بووه، ئهوجاره(۱۲)كورسى دادهنران بو جوورى يارى كورسى كورسيانى دووم، ئينجا دهبوايه ژمارهى يارى زانهكان(۱۳)كس بايه، واته له ژمارهى كورسيهكان زياترانه، ئينجا يهكيك دهبووه ههكه م سافيرهى لى دها هه موو مندالكان

بهدهورهى كورسيهكان
 غاريان دها، ، ئينجا
 لهپريكداه كههكه م
 سافيرهى لى دها
 ههركهسهو
 لهسهركورسيهك
 دادهنيشت ئهوهى
 دابنيشتايه كورسيهكه
 دهبووه هى ئهوو

ياري كورسى كورسيانى

ههروهه ئهوى كورسى به دهست نههينابايه له يارى كه دردهكرا به لام هه موو
جار كورسيهك كه م دهكرايه وه ، تا له كوئايى يهك كورسى دهمايه وه ، له گه ل
يهك كهس كه ده بووه براوهى يه كه م ، واته به يه كه م دردهچوو له لايهن
ماموستا كهى ، خه لات دهكرا ، به ژماره يهك قه له مى رهنگاو رهنگ وچهند
دهفته ريك ، ئه مه بوويارى كورسى كورسيانى كه له م وي نه يهى خواره وه دياره ،
ئه وكاتى خو شى وچيژى بو مندالانى يارى كه ره هه بووه .

۱۶- یاری ھەپپۆی پپۆی :- بۆئەم یاریە ژمارەیک مندال کۆدەبوونەو بە شپۆە یازنە ی زۆر جوان پیزدەبوون ھەموویان دەستی یەکتریان دەگرت بەشپۆە یازنە ی دەسورانەو بە دەوری یەکتری ئەو ی سەرپەرشتی یاریەکە ی دەکرد ئەم بەیتە ی دەگوت و دە ی وت. ھە ی پپۆی پپۆی ئەوانیش ھەموو جاریک لەدوای ئەو دەیان گوت ھۆ بەم شپۆە دووبارەیان دەکردو ئەمەش بەیتەکە ی بەشپۆە یازنە ی دەسورانەو ئەم بەندە ی خوارەویان دەگوت ،

ھە ی پپۆی پپۆی ھۆ
 پپۆی بی ئیمان ھۆ
 شەریکی شەیتان ھۆ
 فەرخە سمۆرە ھۆ
 لە دەشتی چۆلە ھۆ
 کاغەز دەنوسم ھۆ
 لە پەری میشی ھۆ
 تابۆت بەینیت ھۆ
 ھیچ جیی نەھیشیت ھۆ

ئابەم شپۆە ی ، ئەو کەسە ی بەندەکە ی دەگوت ھەرچی دەگوت مندالەکانیش ھەموو بەیەکەو دەیان گوت(ھۆ) لەوکات و زەمانی لەناو مندالان ئەم جۆرە یاریە زۆر دەکران ، مندالانیش چیژو خۆشیەکی زۆریان لی وەر دەگرت.

یاری ھەپپۆی پپۆی

۱۷- یاری خهت خهتانی :- ئەم یاری یه به زۆری تایبەت بووه به کچان ، به لām هه ندیک جار کچان پێیان خۆش بوو کۆرپه کانیش له گه لیان به شدارین ، بۆیه هه ندیک جار وارپیک ده کهوت ، مندا لانی کۆرکۆچ پیکه وه یاری خهت خهتانه ده کرد ، له سه ره تا پێش یاریه که ده ست پێ بکه ن ده بوایه به ره ژوو وه یان به ته ماشیر خه ته کانیان رابکێشایه ئینجا به ردیکی پان و بچوک و راست وه کو ژیر پیا له یان به قه در له پی ئاده میزاد ده بوو ئاماده یان ده کرد ئینجا شیرو خه تانی یان ده کرد ئه وه ی یه که م ده رده چوو به رده خسته که ی له ده ست ده گرت له ده ره وه ی خانه لاکیشه که ی خه ت خه تانه که راده وه ستا ئینجا به رده که ی فرپی ئه دایه ناو خانه ی یه که م ئه و کچه ی که ده رده چوو به یه که م ده بوایه که به رده که ی فرپیده دایه ناو خانه ی یه که م قاچی چه په ی وه یان قاچی راسته ی بلیند کرد بایه واته به یه ک قاچ له ناو خانه کان له خانه ی یه که م تا ده گه یشته خانه ی کۆتایی له سه ریه ک پێ راده وه ستا خانه به خانه به رده که ی به پی فری دایخانه کان ، وه ره وه ها ئه گه ربه رده که ش بکه وتایه سه ر خه ته که هه موو کاره که ی لی ده بوو به خوری واته یاریه که ی سفر ده بووه وه ، ده بوایه دووباره که نۆری ده هاته وه له سه ره تا وه ده ست پێ بکاته وه ، وه یان له کاتی به رد هاویشتنه که شی نه ده بوو

یاری خهت خهتانی

به رده که ی بکه ویته سه ر خه ته کان به مه ش یاریه که ی به تال ده بوو تا نۆری ده هاته وه له چاوه پروانی ده بوو چونکه ئه گه ر هاتوو له هه رخانه یه ک نه ییتوانی به رده که بگه رینیته وه ده ری و ده بوو چاوه پروانی ئه وه بکات تا دوو باره نۆری دیته وه ، له سه ری ده ست پێ بکاته وه هه ره وه له م یاریه را وه ستان نیه هه تا له هه موو خانه کان ده رباز ده بووی ،

۱۸- یاری خانە تۆرانى: - ئەو يارىيە زۆر يارىيەكى خۆش باوبوو بەتاييەتى لەو كات وزەمانى ئەوجا بۆ ئەم يارىيە ھەموو منداڵانى گەرەك كۆدەبوونەو دەبوون بەدوو بەش واتەدوو كۆمەل ئىنجا شويىنىكى گۆرپاك و خاوين و بەرسىبەريان دەستىشان دەكرد لەو شويىنە دەستيان دەكرد بەدروستكردنى خانوو بەبەرد وەيان بە پارچە خستەى ديوارە تاپرەك بۆند دەبوو كە تەواو دەبوو ئەوئەندە بۆند بوو لەكاتى دانىشتن سەريان بە دارەكان سەرخانووەكە نەدەكەوت ، دواى دارو چيلكە و گۆزۇ گيايان لەسەردا دەنا واتە تەواو دەبووئىنجا ھەندىك كۆنە گوش و بەرپو كارتۇنيان لەناو خانووەكەيان پادەخت بۆئەوھى لەسەرى دابنىشين ، بەلام ئەگەر بەردو شتيان دەست نەكەوتايە تەنھا ريزە بەردىكيان بەدەورى خۆمان دروست دەكرد وەك ئەم وىنەى خوارەو ، ئىنجا ھەركەسەو بەتەنيا بۆخۆى خانووەكى دروست دەكرد ، كە تەواوئىش دەبوو ھەركەسەو دەچووە ناو خانووەكەى خۆى ، ئەگەر خانووەكەشيان گەورە بايە ھەموومان پىكەو دەچونە ناو خانووە كە ، ئەوجا لەمالى خۆيان ھەركەسەو بۆخۆى شتيكى دەھينا وەك ميوژو گويژو قەسپ و خورما و بادەم و ھەنگوين و پىسكويت و چەندىن جۆرخواردنيان لەسەر سفرەكە ريز دەكردن و پىكەو دەيان خوارد كە تەواودەبوون ،

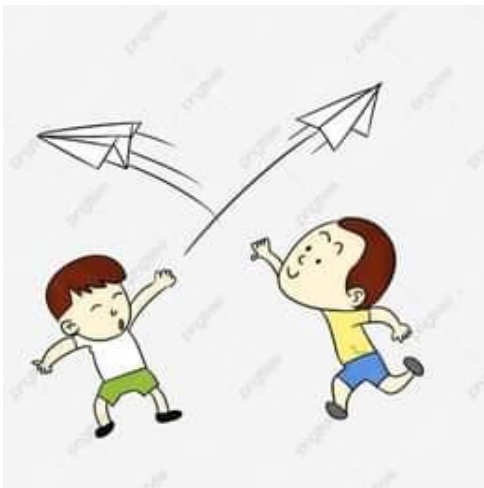

خانە تۆرانى

سفرەكەيان ھەل دەگرت دەستيان دەكرد بەچەپلە ليدان و گۆرانى ووتن لەودوو كۆمەلە منداڵانە سەردانى يەكتريان دەكرد دواى دەستيان دەكر بەشاي و بەزم و پەزم ئابەم شيوەيە ئەم گەمە واتە خانە تۆرانەيان دەكرد. لەو يارىەشيان تام و چيژىكى خۆشى بۆيان تيدابوو....

۱۹- يارى تەيارۆكانى - كۆلارە: - دروستکردنى تەيارۆكە يان(كۆلارە)ئەم يارى

يە بەزۆرى لەوهرزى بەھاروپايزدا دەكرا تايبەت بوو بە مندالانى كورانى خوار تەمن(۱۳)سيانزە سالى، دروستکردنى تيارۆكە بەم شيوەيە بوو دەبووايە دووپەرى گەورەى ككتيب پيکەوۋە بووايە، داوى دوو پارچە چىخى قاميش يەكيان بۇناوۋەپراستى كاغەزەكە ئەوۋەى تر بۆھەردوو بالى تەيارۆكەكە دەبوو(چريش)واتە سارغى كاغەز بۆچەسپکردنى پارچە قەميشەكان ودروست کردنى كلک وبالى تەيارۆكە ئينجا داودەرزى واتە يەك بەكرە لە داوى دوورمانى پيوە بوولە ژيرەوۋە وناوۋەپراستى تەيارۆكەمان دەخست، دەبووايە ئەو پۆژە بايەكى سەبرهەبووايەن بۆئەوۋەى تەيارۆكەكە بەرز بېتەوۋە بۆ ئاسمان، ئەوجا كە تەيارۆكەكەمان دەدايە با سەبرسەبرە بلىند دەبوو، ھەندىك جار ئەوئەندە بلىند دەبوو لەھوكمى چاۋ دەردەچوو بە ئەستەم دياردەبوو، ئەوجا ھەر مندالە وبەكاغەزىكى رەنگاۋ رەنگ بۆ جوانى سرووشتەكەيان دروست دەکرد، ئەم يارىە خەلگىكى زۆر تەماشايان دەکرد،جۆرىكى ترى تەيارۆكە ھەبوو ئەو تيارۆكان دەبوايە

يارى تەيارۆكانى

كۆلارە

يارى خۆشه مندالينه
هيزو تواناو خۆشى ژينه
ئىستا نۆرهى پەت پەتینه
دواى ئەويارپە خەت خەتینه
بىرپارىت سبەى ئىوارە
هەموو ھەل ئەدەين كۆلارە
كۆلارەى سەوزو زەردوسور
ئەينىرىن بۇ ئاسمانى دوور
ئاي چەندە جوانى كۆلارەكەم
تۆزۆرپەرزى سەيرت دەكەم

۲۰- یاری یه کهم چه زهران :- ئەم یارییه وهک یاری سی بازی وابوو، به لام لهم یارییه دا مه رج نیه وهک ئەوبیت که کهسی له پيش نه بیت به لکو لهم یارییه دا چهند که سیک که ژماره یان له سی کهس وه یان زیاتر پیک دهات هه موو ئەو که سانهش راده وهستان یهک له دوای یه که وه که مابه یان تهنه به (۴) چوارمه تر له یه کتری نزیک ده بوون ئینجا هه موویان وهک یهک خویان ده چه مانده وه دهسته کانیاں له سه ر چۆکه کانی خویان قائم ده گرتن، ئەوجا منداله یاری زانه کانیش (۱۰) مه تر له وان دوور ده که وته وه دوای به غاردانه وه یهک به یهک به ریزه هه موویان به ره وه هه رسج که سه که وه دهات، هه ردوو دهستی خویان له سه ر پشتی کهس تا کو سییه م کهس له منداله کان داده نا که بازی ده دا له سه ر پشتی هه ریه ک له و مندالانه دهی گووت یه کهم چه زهران یهک به یهک منداله کانیش وه لامی ئەو که سه یان ده دایه وه که خوی له سه ر پشتی ئەوان فری ده دا ده یان گووت به گوئی مامۆستا، بۆ دووه میش ده یگووت دووه م چه زهران هه روه ها بۆ سییه م ده یگووت سییه م چه زهران ئەوانیش به هه مان شیوه جوابیاں ده دایه وه ده یان گووت به گوئی مامۆستا، ئەوجا ئەو که سه ی که خوی له سه ر پشتی ئەوسج که سانه باز ده دا، له پشتی کهسی سی یه م یه کسه ر وهک ئەوان خوی ده چه مانده وه، ئەوجا کهسی یه که مه که ی که خوی چه مانده وه هه لده ستا وبه هه مان شیوه ی ئەو بازی له سه ر پشتی ئەوان ده هاویشت وهک ئەوه ی پیشوو

یاری یه کهم چه زهران

قسه کانیشی دووباره ده کرده وه تا هه موویان به م شیوه یاریه که به ره هه موویان ده که وت ئابه م شیوه یه یاری یه کهم چه زهران به گوئی مامۆستا، ده کرا ئەم یاریه ش هه ربۆ خۆشی وکات به سه ر بردن به تایبه تی له وه رزی به هاران زۆر ئەم یاریه ده کرا.

۲۱- یاری تۆكەرانی- مل ملانی :- ئەم یارییە تەنھا لەناومیرمنداڵ وگەنجەکان دەکرا ئەوجا کۆمەلێک منداڵ بۆخۆشی وگالتەو گەپ و نیشاندانی هیزوقووەتی خۆیان لەبەرامبەر یەکتەری ولەناو ھەموویرادەکانی خۆیان نیشان دەدا، ئەوجا بۆئەم یاریەشوینکیان دەست نیشان دەکرد، ئەگەر شوینەکە لە ناو گژوگیا بوايە ئەوشوینە دەبووايە جوان پاک بکردرایەووە لە دەرک وداروشوشە، بۆئەوھی ئەوکەسەھی کە یاریەکەیان دەکەوتە ژیرەووە زۆرئەزیت نەخوات ، چونکە گەلیک جار زۆر بەتووندی یەکتەریان ئەدا بە ئەرزا، ئەوجا ئەگەر لە مالیک بانە جاجم وەیان بەتانیەکی گەورەیان رادەخست تا ھیچ شوینیان ئەزیت نەخوات ئینجا وارپیک دەکەوت یەک لەنومیرمنداڵانە زۆر بەقوتە و تاقەت دەبوو، چەند منداڵیکی ئەدا بەئەرزا، ئەوکەسە دەبوووە پالەوانی یاری ناو میرمنداڵەکان واتە بەھیزترین میرمنداڵ ئاشکرا دەبوو لەناو ئەوکۆمەلە منداڵانەھی گەرەک یاریەکەش بەم شیوہ بووھەردوو یاری کەرەکان دەستەکانیان بەعەکسی یەکتەری لەئامیزەووە دەگرت ئینجا ناوژنی وان کە سافیرە لی دەدا دەستیان دەکردبە زۆران بازی گەلیک جارلە یەکتەری بەفیلل تردەبوون و بەرپینەیان دەدایە یەکتەری تا ھەریەکیک لەو پالەوانانە بکەویتە ژیر ئەوھی تر، ئەم یارییەش فەن وزانینی تیا بوو ئەگەر بیان کردایە و قووەتی

خۆشیان شەرتی دووھم بوو، بۆکەسی براو، ئابەم شیوہیە یاری تۆكەرانی(ململانە)لەناو میرمنداڵان ئەنجام دەدرا ، بەتایبەتی میرمنداڵانی شاری پرواندز، یاریەکەش ھەر بۆخۆشی و کات بەسەر

یاری تۆكەرانی- مل ملانی

بردن و گالتەو گەپ و پیکەنین بوو.

۲۲- يارى دەسروك :- ئەم يارى يە گەلج جاركورەكان بە تەنھا دەيان كرد
 ھەندىك جارىش كچ و كوروكان بەيەكەوھ دەيان كرد، بۆئەم يارىە ژمارەى
 مندالان لە (۱۰ تا ۱۵) پانزەكەس دەبوون يارىەكەش دەبوايە لەشويئىكى گۆرەپان و
 راست و نەرم بايە، ھەندىك جار لە ناو فرىزو گژوگياكان ئەم يارىەيان دەكرا
 ئەوجا مندالان بەشيۆەى بازنەيى ھەموويان لەتەنىشت يەكترى لەسەر چىجكە
 دادەنىشتن بەمەسافەى (۱) يەك مەتر لە يەكترى دوور دەكەوتنەوھ بەشيۆەى
 بازنەى ئەو كۆمەلە مندالانەى كە لە كچ و كوران پىك دەھاتن زۆر بەپىك
 وپىكى لەبەرامبەر يەكترى دادەنىشتن ئەوجا يارىەكە دەستى پى دەكرد بەم
 شيۆەيە، ئىنجا يەك لە مندالەكان دەسورك يان پارچە پەپۆكىكى رەنگاوپرەنگى
 پى ئەدرا بەغارغارىن بەدەورى ئەو مندالانە دەسوراپيەوھ كە ھەموويان بە
 شيۆەى بازنەيى لەناو ئەو فرىزە دانىشتبوون ، ئەوجاھەريەك لەم مندالانە
 چاوپروانى ئەوھ دەبوون كە كەى دەسروكەكەى لەسەر پشت دادەنرئىت ، ئىنجا
 لە ناكاوئىك دەسروكەى لە سەرپىشتى يان سەرى يەك لەو مندالانە دادەنا
 مندالەكە ھەل دەستاو دەكەوتە دواى ئەو مندالەكە تا دەسروكە لەومندالە بدات
 دەبوايە مندالەكەش زوو خۆى بگەينئىتە شويىنى ئەو مندالەى كە دەسروكەى
 لەسەر سەر داناوھ كە لوم يارىە بەدوايەوھيەتى تانەى گاتى بۆيە ھەرزووخواى
 دەگەياندە شويىنى ئەو يەكسەر دادەنىشتىت ئىنجا ئەوھشمان لەبىر نەچئىت
 لەكاتى سورانەوھكەدا يەكئىك لەناو ئەو مندالانە ئەم بەندەى دەگوت ئەوانى
 تر دەيان گىراپيەوھ كە مندالەكە بەندەكەى دەگوت بەم شيۆە(دايك و باوم
 شەپريانە)مندالەكانى تر دوبارەيان دەكردەوھ، دەيان گوت(ھۆ ھۆ)تا بەندەكە
 كۆتاي دەھات، نوسراوى بەيتەكەش لەخوارەوھيە، ئەم يارىەش بەم شيۆەيە،
 زۆربەخۆشى لە ناو مندالان ئەنجام دەدرا لە شارى پرواندن،

دايك و باوم شەپريانە

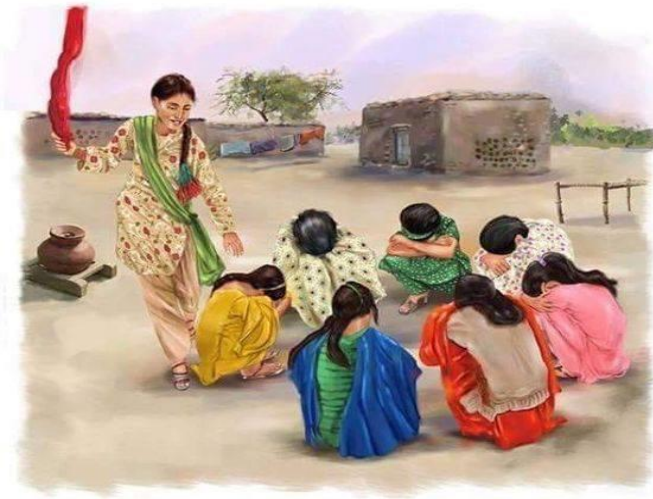
ھۆى ھۆى

لەسەر بزنى شەپريانە

ھۆى ھۆى

دايكم ده لیت دهی دوشم
 هۆی هۆی
 باوكم ده لیت دهی فروشم
 هۆی هۆی
 بوپاره کهی نه خوشم
 هۆی هۆی

ئینجا که بهیته که ته اوو ده بوو له ناکاوده سه سپره که به پشتی یه که له منداله کاندایه داددا و به خیرایی به دهوری ئه و باز نهی مندالان رای ده کرد مندالی دووم که ده سرۆکه کهی ده که وته سه سهری هه لده ستا و شوینی خۆی چۆل ده کرد و به دواي ئه و منداله ده که وت که ده سه سپره کهی له سه سه سهری دانا به دواي ده که وت تاده سه سپره کهی لی بدات زوو نه گاته شوینی ئه وه، چونکه

ئه گه رده سه سه سپره کهی لی
 بدایه ده بوایه دووباره
 خۆی به ده وریه دا
 بسورپیته وه، ئه م یاریه
 به م شیوه یه تا کوتای
 یه که له و مندالانه
 ده مایه وه، ئه و منداله
 ده بووه براوه ی یه که م.

یاری ده سرۆک

۲۳- کلاوکلوانی :- ئەم یارییە تایبەت بوو بە کوران، ئینجا بۆ ئەم

یاریە کۆمەڵیک میژمنداڵ کە ژمارەیان لە (۱۰ تا ۱۶) گەنج بەشداری یاریەکیان دەکرد، ئەوجا کۆمەڵە منداڵەکان دەبوون بە دووتیپ ھەرتیپەو ژمارەیان ھەشت یاریزان دەبوون، بۆ یاریەکەش دەبوا یە لە بەرامبەر یەکتەری دادەبنیشن، ئەوجا بۆ ئەوێ بزانن کام لەم دوو تیپە دە بێتە پێشەنگی یاریەکە شیرو خەتانیان لەسەر دەکرد تا یەکیک لەو دوو تیپە ببێتە ھەستا ئەوتیپە ی کە دەبوو ھەستا ئەوان بەویاریە ھەڵدەستان (۸) ھەشت کلاو یەک ئەنگوستیلەیان بۆ یاریەکە ئامادە دەکرد، ھەردوو تیپەکەش لە بەرامبەری یەکتەری دادەنیشن تا یاریەکیان دەست پێ دەکرد، خەلکیکی زۆریش لە دەوریان کۆ دەبوونەو ھەرکۆمەڵە ولایەنگری خۆی ھەبوو بۆ ئەوێ لەکاتی بردنەوێ ھەریەکیک لەو کۆمەڵانە دەھۆڵ و زورناو ھەلاو وریایان پەیدا دەکرد و دەبوو جەنگی مەغریب ئەوجا یاریەکە بەم شیووە بوو، کە کلاوکانیان دادەنا ئەنگوستیلەکیان لەناو یەکیک لە کلاوکان دەشاردەو، بۆ ئەوێ یەکیک لە یاری کەرەکان بزانیت کە لە کام کلاو ئەنگوستیلەکی شاردراو تەو کە پیک ھاتبوون لە ھەشت کلاو لە ھەشت کلاو لەناو یەکیکیان ئەنگوستیلەکی دەشاردرا یەو ئەگەر ھەریەکیک لە کۆمەڵە ی دووھم بیان زانیایە ئەنگوستیلەکی لە کام کلاو دایە یاریەکی دەبوو ھی ئەو کۆمەڵە، ھەروەھا ئەگەر یەکیک لەو کۆمەڵە منداڵە ئەنگوستیلەکی بدۆزیاو، دەبوو چەپلە لیدان و دمبک و دەھۆڵ لیدان و بەزم و پرەزم ھەلاو

کلاوکلوانی

وریا، بەم شیووە یاری کلاوکلوانی دەکرا تادەنگانی شەوبەخۆشی وشادی ژیانیکی سادە کاتەکانی خۆیان شەوکانی مانگی پرەمەزان و شەوانی زستانیان زۆر بەتەبای و بەخۆشی بەرێ دەکرد.

۲۴- گوريس بچرکيننه:- واته پراکيشانى گوريس، يارى گوريس پراکيشان، ئەم

ياريش يەكئە لەويار يە بەناوبانگانەى لە جيهان باو، يارى گوريس بچرکيننه يار يەكى زۆرکۆنە، بەتايبەتى جاران لە ناومندالان و گەنجانى شارى پواندز زۆر دەکرا، بۆئەم يار يە کۆمەلەىک مندال کۆدەبوونەو ئەوجا خۆيان دەکرد بە دوو تىپ، گەلەىک جار گەورەکانيش بەئافرەت و پياوان لەناوہخۆيان ئەم يار يەيان دەکرد، لەکاتى خۆيدا لە شارى پواندز بۆئەم يار يە مندالان لەگەرەکەکان کۆدەبوونەو، بۆئەوہى يارى گوريس پراکيشان ئەنجام بەدن، ئەوجا بۆئەم يار يە لەناوہ خۆياندا خۆيان دەکرد بە دوو تىپ، مندالەکان بەگويرەى قووت وقەلەوى وکورتى ودریژى ھەردوو تىپ يارى زانەکانيان وەکو يەک پراکيشانى گوريسکە بەرامبەرى يەکترى ھەل دەبژاردن، ئەوجا دەبووايە ھەردوو تىپ وەک يەک بان، ئينجا پيش ئەوى يار يەکە دەست پى بکات، يەکەم جار گوريسکى (۸ تا ۱۰) مەتر يانپەيدا دەکرد، ئەوجا دەچوونە شوينكى پانەگۆروراست و بى بەردو خۆل و خاشاک، نەم و بەگژوگيا لە ناوہراستى گۆرە پانەکە ھيلەکيان رادەکيشا کە دريژ يەکەى پينج مەتر دەبوو لە مابىنى ھەردوو تىپەکە ھەروہا لە ناوہراستى گوريسەکەش پەرۆيەکى رەنگا و رەنگى سور وەيان ھەرەنگىک بايە دەبەست، ئينجا ھەردوو تىپەکە دەستيان دەکرد بە پراکيشانى گوريسەکە، ئينجا ھەرتىپىک لەم دوو تىپە ئەگەر پەتە رەنگا و رەنگەکە لە خەتەکە دەرچووايە و بۆلای خۆيان رايان بکيشايە ئەوتىپە براوہ دەبوو، دەبوايە تىپە دۆراوہکە

گوريس بچرکيننه

ھەموويان ھەريەکە و مندالەىکى تىپە براوہکەى لە پشت بکرايە لە شوينەى يارەکەى لى ئەنجام دەدرا تا دەگەيشتنە سەر شار، بەم شيوە ئەو يار يە ئەنجام دەدرا ھەريۆ پیکەنين و خۆشى وکات بەسەر بردن ئەم جۆرە يار يانەيان دەکردن.

۲۵- یاری شیروخه تانه:- یاری شیرو خه تانه ، یان بن دهستانه شیان پی دهگوت جاران ئەم یاریه له ناو مندالان زۆردهکرا، یاریه کهش به دراوی خوردهی مسی ئەوکاتی جگه له پارهی کاغەز ئەم جوړه دراوه له مه‌عه‌دن و مس هه‌بوون وهک(۵- پینج فلوسی ۱۰- ده فلوسی ۲۵- بیست و پینج فلوسی ۵۰- په‌نجا فلوسی ۱۰۰- سه‌ت فلوسی- ۲۵۰

یاری شیروخه تانه

دووسه‌دو په‌نجا فلوسی) که‌پینان ده‌گوت خورده ئەو دراوه دوو پرووی هه‌بوو پروویکی وینه‌ی دارخورما‌بوو پرووه‌که‌ی تری نووسراوژماره‌ی فلوسی تیا بووئه‌وجا به‌رووه‌که‌ی دار خورمایان ده‌گوت(شیر)‌روه‌که‌ی تر که‌لی نووسرا‌بوو ئەوه‌نده فلوسه‌یه، پینان ده‌گوت(خه‌ت) ئەم یاریه به‌چه‌ند شیوه‌یه‌ک ده‌کرا که له نیوان چه‌ند که‌سیک ده‌کرا، ئینجا مندالان به‌کو‌مه‌ل پیکه‌وه له‌سه‌ر چیکه

داده‌نیشتن یه‌ک دبووه وه‌ستا ده‌یگوت بنوون واته پپی ده‌گووتن هه‌ریه‌که‌و پارهی خۆی له‌بن ده‌سته‌کانی خۆی بشارنه‌وه، ئینجا هه‌موویان پاره‌کانیان ده‌نواند ئەوجا ئەوه‌که‌سه‌ پاره‌که‌ی هه‌ل دها که ده‌که‌وته سه‌ر زه‌وی یه‌ک به یه‌ک پپی ده‌گووتن هه‌سته ئەتوو گه‌لی جار ده‌ی‌برده‌وه واش ده‌بوو یه‌ک یان هی هه‌ردووکی ده‌زانی یان وارپیک ده‌که‌وت هه‌موویانی نه‌ ده‌زانی ده‌ی دۆراند ئەو یاریه‌ش به‌نۆر ده‌بوونه وه‌ستا ئابه‌م شیوه ئەم یاریه ده‌کرا گه‌لی جاریش له‌سه‌ر گو‌یزو که‌لا(بیبسی کۆلا) بو‌خۆشی خۆیان یاریه‌که‌یان ده‌کرد، جگه له‌م یاریه هه‌ربه‌خورده‌که ئەو یاریانه‌ش ده‌کران به‌شیوه‌ی ئەلۆیانی شیوه‌ی که‌لایانی پاره‌که به‌ زۆری(۱۰فلوسی) له زه‌وی به‌مه‌سافه‌ی(۵۰)سانتیمه‌تر یه‌ک له دوا‌ی یه‌کتری ریزده‌کران هه‌رکه‌سه‌و که‌لای خۆی تی ده‌گرتن ئەوه‌ی بکه‌وتایه

دهبووه هی ئەوکهسهی که پارهکهی دهخستن گهلیک جار هه موانی دهخستن ئەوجا یاری زانهکان هه مویان که لایان دهگرته که لای ئەو، هه ریهکیک به که لای

خۆی له که لای ئەوی بدایه پارهکان دهبوونه هی ئەو، ئابههه جۆره ئەهه یاریههه ده کرد بۆکات بهسههه بردههه و رۆژ ئاوا کردنیان بووهه.

دراوی مس

۲۶ - تۆپە بەفرانى: - ئەم يارايە تەنھا لەكاتى زستان وپوژانى بەفربارين دەكرا گەلىك جار بۆئەم يارايە دەبوونە دوو بەش ھەندىك جار كچەكانش دەكەوتنە ناو تەلەى ئەم يارايە ئەو يارايە بە شەپە تۆپە بەفرانە ناوبانگى دەركردبوو، ئەوجا كە ئەم يارايە دەكرا ھەركەسەو تۆپە بەفرى وەك تەماتەيەك خپدەكردو دەيدا بەپىشتى كەسى بەرامبەرى خۆى بەم شىوئەيە شەپە بەفرەكە زۆر گەرم دەبوو لە ھەردوولايەى تىپەكان، لە شەپە بەفرەكەش وەك باران تۆپە بەفرەبارى، ئەوجا مندالان كە ئەم يارايەيان دەكرد دەستەكانيان بەتەواوئەتى زۆر سارد وىسپدەبوون، ھەروەھا واش پىك دەكەوت بەدووسى كەس يەككىيان دەگرت ناوسەرولىيان پىدەكر لە بەفردواى ئەوكەسەيان لەناو بەفرا وەردەدا ئىنجا دەبوو ھەلاو ھورىيان ھەرچەندە گەلىك جار يەككى لەھاورىكانيان زۆر ئەزىئەتى دەخوارد بەھۆى ئەو يارايە ساردوسپرەو بەلام

بەھىچ شىوئەيەك لەيەكترى حادز نەدەبوون وەدلىگرانىش نەدەبوون چونكە ئەو نەرىتىكى كۆنى كوردەوارى سالانەى باب وىپىرانى خۆيان بوو، لەكۆنەو بە نەتەوئەكەمان بە تايبەتى دەقەرەكەمان ماوئەتەو. ئەم يارايەش كە لە وەرزى زستان دەكرا خەلك دلى زۆرخۆش دەبوو بە بارىنى بەفربۆيە سالانە ئەم يارايە لەشارەكەمان دووبارە دەبووئەو، ھەربۆخۆشى وكات بەسەر بىردن ئەم يارايانە دەكران.

تۆپە بەفرانى

۲۷- یاری ږاوه ژوشک :- هەرچهنده ږاوه ژوشک یاری ئەوتۆنهبووه هەرږاویشی نەبووه، بەس یاریهک بووه بۆږاږاوردن وڅۆشی بووه، واته ږاوه ویاری و شتی وا لهگۆږی نەبووه، بهلام هەر بۆ پیکهنین وکات بهسەر بردن وڅۆشی څۆمان گالته وگهپ گهلیک جار دهیان کرد، لهکاتی شهواندا ئەم یاریهیان ئەنجام دەدا، ئەوجا هەندیک کەس بەم کاره هەلدهستان بۆ ئەو یاریه دەبوايه کەسیکی نەزان ونهشارهزا دهکوته ئەم تهلهیه، ئەوجا گهلیک جار یهکیک له ههولیرهوه یان لهسلیمانی وگوندەکان دەوروبەر یان له هەرشوینیک بهاته شاری ږواندز وهک خزم وکەسی څۆیان ئەگەر میرمندالیان لهگهڵ بایه، یان هەندیک له میرمندالهکانی گهږهک کەنهیان دهزانی ژووشک چیهو یان چ نائزهلیکه تهنها ناوی نەدهزانی بۆیه بۆکات بهسەر بردن وږاږاوردن مندالانی گهږهک کۆدهبوونهوه کهچۆن ئەو میرمنداله که میوانه بیخهینه ناو یاری ږاوه ژوشک، ئەوجا بۆ دابهستنی یاریهکەیان هەندیک گهنجەکانی گهږهک کۆ دهبوونهوه لهپیش میوانهکه دهیان گووت کێ دیت بجینه ږاوه ژووشک ئەوجا هەموویان دهلین ئیمه دین بۆ ږاوهکه ههريهکهو کاریک له ئەستۆی څۆی دهگرت، ئەوجا هەرمندالهو داریکی بهدهستهوه بوو،یهکیک لهمندالهکان زه‌مبیلی هه‌ل ده‌گرت ویهکیکی تریش گونیهی هه‌ل ده‌گرت چەند کەسیکیش داری پێ ده‌بوو ئەوجا ده‌مایه‌وه میرمنداله میوانه‌که پێیان ده‌گووت باتۆش زۆر ماندوو نه‌بی تۆش ته‌نکه‌که هه‌لگره به ته‌نها ته‌نه‌که لی بده ئینجا ته‌نه‌کهو داریکیان ده‌دایه میرمنداله میوانه‌که که هیچ له‌مه‌سه‌له‌که نازانیت، ئابه‌م شیوه که دوور ده‌که‌وتینه‌وه ده‌چوینه چۆلی گردو دۆله‌کان له‌وچ به می‌ر منداله میوانه‌که‌یان ده‌گووت ئەگەر ئیستا‌که ده‌ستمان به‌ږا‌وکرد به‌م داره له‌و ته‌نه‌که بده ئیمه‌ش ده‌چین ژووشکه‌کان ده‌گرین ئەوجابه‌م شیوه‌یه له شوینى څۆیان

تهوزیج دهبوون، به میړمندالہ
میوانه که یان دهگوت تۆش به قایم له م
تهنه که بده ئیمهش دهچین به سه بهت
وتریان وگونیہ ژووشکان دهگرین
میړمندالہ داماوہ کهش داری له دسته له
گه ل تهنه که دست دهکات به تنکه لیدان
ئهوانیش یه که یه که خویان ده دزیه وه
له ناوکه ندیک یان له په نای به ردیک یان
داریک خویان دهشارده وه.

ئه وکه سه ی تهنکه بو ژوشک لیده دات

له دووره وه به دیاریه وه داده نیشن ودهستیان دهکر به پیکه نین وگالته و گه پ
له دوایدا کوره میوانه که مانو دهبوو ته ماشای دهو روبه ری خوی دهکر د کهس
نه ماوه له م تارکوستانه ئینجا له ترسان هاواری دهکر بانگی میړمندالہ کانی
دهکر د کهس جوابی نه ده دایه وه، تنه که که ی فری ده داو به هه لاتن به ره و مالی
خزمه که ی ده گه پرایه وه ئه و جا هه موو میړمندالہ کان دهستیان دهکر د به گالته و
پیکه نین به لام وارپیک ده که وت هه ندیک جار میوانه که یان زورلی تووره دهبوون

به تایبه تی ئه وه ی ده که وت ه ئه م
ته له یه وه به لام له دوا ی به هه موان
چاکیان دهکر ده وه پینان دهگوت
ته نها ئه م یاریه بو خۆشی وکات
به سه ر بر دمنان بو وه ئه و جا به م
شئوه یه ئه م یاریه تر سنا که مان
دهکر د.

وینه ی چه ند ژووشک

۲۸- یاری دەم وچاوپرەش کردن :- واتە دەموو چاوپرەشکردن بەتەنی پەرژوو ئەم

یاریە سێ تا چوار کەس ئەنجامیان دەدا، بەتایبەتی لەبۆنەوئاهەنگەکان ئەیان
توانی ئەو جۆرە یاریانە بکەن، ئینجا ئەوکەسانەى کەئەوجۆرە گەمەیان
دەکرد، لەمەدریسەکان تەماشای کەسێکیان دەکرد کە زۆر پاک و خاوین و بەجلی
جوان خۆی پۆشتە کردووە لەناو ئەو مەجلیسە خۆی بەکەس ناگۆریتەو،
کەسێکی زۆربلێ خۆبەزل زانین وکەشخەچی و قوشمەچی بایە یان کەسێک بایە
بە تەواوی مەجلیسەکەى بەتەواوی بکردایە هی خۆی تەلەیهکیان بۆ دادەناو،
ئەوجا یاری کەرەکان دەگەرەن کەسێکی وا چەقەبازلەم مدریسە بدۆزنەو،
کەبەم شیۆهیه بیت بۆئەوێ مدریسەکەش خۆش و پڕپیکەنین بکەن، ئینجا ئەم
چوارکەسە کە ئەم کارەیان ئەنجام دەدا بۆگالتە وگەپ و خۆشى بە نەهینی ئەم
کارەیان ئەنجام دەدا کەس لەناو ئەم مەجلیسە بەم کارەى نەى دەزانی جگە لەم
چوار کەسە، ئەوجا ئەم چوارکەسە کۆدەبوونەو بەئەم یاریە بەم کارە
هەلدەستان بۆئەوێ زیاتر مەجلیسەکە جۆش بەدەن، ئەم جۆرە یاریە لەکاتیدا
دەکران کە قەلەبالغیەکی زۆرو کەس بەکەس نەبایەبۆ ئەوێ کەس نەیان
ناسیتەو، چونکە ئەم یاریە زیاتر لە بۆنەکان دەکرا بەتایبەتی لەشەوانی
شایی و هەلپەرکی و شەوانی زبازە ساوار و ساوارکوتانەو، هەرودها لە کاتی
بوک گواستەو هوشای کردن ئەوجا لەدوای تەواو بوونی هەلپەرکی و زبازە
ساوار، کاتی میوه خواردن و شەو چەرە دەستی پێ هەموویان دادەنیشتن ئەم
کارەیان ئەنجام دەدا تا ئەو بۆنەیه لەمالەکە تیک نەچیت وئیش وکارارەکانیان
نەووستیت هەرودەکو باسەم کرد ئەو جۆرە یاریانە لەشەوانی وەرزی هاوین دەکرا
لەشەوانی زۆر تاریک مانگ لە ئاسمان دیار نەبایە لە وەرزی هاوین ئەمەش
هەر بۆخۆشى وگالتەو گەپ و پیکەنین بوو هەرودەک باسەم کرد لەم مەجلیسە
قەلەبالغەدا کە پڕدەبوولە ژن و مندال مێرمندال و پیاوی بەتەمەنیش هەرچەندە
کەس نەى دەزانی کێ بەم کارە هەلساوه ویا ن ئەم کارەى ئەنجام داوه چونکە
کەسەکان زۆر بەنەهینی ئەو یاریەیان دەکرد تەنها ئەوکەسانەى کە
کۆبونەو هەکیان پیش وەخت ئەنجام دابوو چاودیاری یاریەکیان دەکرد کەبەو

کاره هه‌لسابوون ئه‌وجا که ده‌ستیان به‌کاره‌که ده‌کرد هه‌روه‌کو و وتم یه‌که‌م جار ئه‌و‌چوار‌که‌سه به‌نه‌ینی له‌ناو مجلیسه‌که دوو‌که‌سیان ده‌ست نیشان ده‌کردن ئه‌و دوو‌که‌سه‌ش ده‌بوایه که‌سانیکی ناسراو دیار زۆر بلی و قۆشمه‌چی وحه‌جول یانی خۆیان له‌هه‌موو کاره‌کاندا هه‌لده‌ قولان له‌و مه‌دریسه ده‌ست نیشان ده‌کردن ، دوو که‌س له‌و‌چوار که‌سانه ده‌چوون له‌ ئاگردان هه‌ردوو به‌ری ده‌سته‌کانی خۆیان جوان جوان به‌ته‌نی دوو‌که‌لی ئاگردانی مال‌ه‌که ره‌ش ره‌ش ده‌کرد و که‌س نه‌ی ده‌زانی هه‌ریه‌که‌و له‌پشت ئه‌و‌که‌سانه راده‌وه‌ستان که ده‌ست‌نیشان کراون بۆ ره‌ش کردنی دم و‌چاویان که‌س نه‌ی ده‌زانی چونکه مال‌ه‌که ئه‌وه‌نده قه‌له‌ با‌لغ ده‌بوو که‌س به‌که‌س نه‌بوو ئه‌وجا یه‌کیک له‌و چوار‌که‌سه ده‌ست‌نیشان کرابوو که کاره‌بای مال‌ه‌که له‌ سه‌عات بکوژینیته‌وه تا شویننه‌که تاریک بیت ئه‌وجا که کاره‌باکه‌ی ده‌کوژانده‌وه ئه‌و دوو‌که‌سانه‌ی که ده‌سته‌کانیان ره‌ش کردبوو ئیشاره‌تیان ده‌دانی که ئاماده‌ین ئه‌وجا هه‌رله‌گه‌ل کوژاندنه‌وه‌ی کاره‌باکه یه‌کسه‌ر هه‌ردووکیان له‌پشتیاندا به‌ده‌ستی ره‌ش دم و‌چاوی که‌سه‌که‌یان جوان جوان ره‌ش ده‌کرد بی ئه‌وه‌ی بزانی‌ت و یه‌کسه‌ر ده‌چونه ده‌روه له‌ مال‌ه‌که له‌ده‌روه ده‌ستی خۆیان جوی ده‌شوشت ، به‌دزی ده‌گه‌رانه‌وه ، ئه‌وجا یه‌کیک کاره‌باکه‌ی پی ده‌کرده‌وه ، ئه‌وخه‌لکه که ته‌ماشا ده‌کن دوو‌که‌س له‌ ناویاندا

یاری دم و‌چاوپه‌ش کردن

روویان ره‌ش کراوه ، هه‌موویا پیکه‌وه ، به‌م دوو‌که‌سه پی ده‌که‌نین هه‌ردوو‌سه‌که‌ش له‌گه‌لیان پی ده‌که‌نین چونکه هه‌ردووکیان نه‌یان ده‌زانی که رووی ئه‌وانیان ره‌ش کردوه ، به‌م شیوه‌یه ده‌بووه به‌زم وهه‌لا‌وه‌وریان له‌م‌جلیسه‌کانیشدا ئه‌م یاریه ته‌نها بۆ پیکه‌نین و‌گالته و‌گه‌پ بووه هه‌رچه‌نده گه‌لیک جار حادزی له‌ مابه‌ینیان په‌یدا ده‌بوو به‌لام هه‌رزوو پیک ده‌هاتنه‌وه هیچیان له‌دل نه‌ده‌مایه‌وه ئا به‌م شیوه‌ی له‌وسه‌رده‌می کاته‌کانیان به‌شه‌وو پۆژ ، زۆر به‌خۆشی

بەسەر دەبرد وەك ئىستاكە ئەو ھەموو ئەنتەرنىت و تەلەفزیۆن و
كۆمپىوتەرمۇبايل نەبوون، بۆيە كاتەكانيان ھەمووى بە يارى و گەمە قۆشمە
کردن بەسەر دەبرد لەوكات و زەمانى كاتەكانى خۆيان زۆربەخۆشى بەسەر
دەبرد، ئەمەو چەندىن يارى جۆراوجۆرى دى خۆشيان لە شارى رواندز ئەنجام
ئەدان.

۲۹- یاری شه‌ره ئاو :- ئەم یاریه به‌زۆری له‌وه‌رزى هاوین و پۆژه گه‌رمه‌کاندا ده‌کرا ئە‌ه‌ویاریه له‌نیوان چه‌ند که‌سیک ئە‌نجام ده‌درا هه‌ندیک جار (۱۰تا ۱۲) ده تا دوانزه که‌س له‌م یاریه به‌شدار ده‌بوون به‌تایبه‌تى له‌گه‌ره‌کان گه‌لیک جار کچ و ژناکانیش له‌شه‌ره ئاودا به‌شداریان ده‌کرد ئە‌وجا که‌ده‌بووه شه‌ره ئاو به‌ستل و مه‌نجه‌ل و دۆلکه‌و یان به‌سۆنده له‌کاتی ئاو‌زۆربووندا به‌کاریان ده‌هینا ئە‌وه‌نده ئاویان به‌یه‌کتری داده‌کرد تا هه‌موو‌جل و به‌رگ و جه‌سته‌یان ته‌په‌بوو به‌ ئاو

یاری شه‌ره ئاو

هه‌ندیک جار به دوو‌که‌س یه‌کیکیان ده‌گرتوو له‌سه‌ر زه‌وی درێژیان ده‌کرد و ئە‌وانی تریش به‌مه‌نجه‌ل و ستل ئاویان به‌سه‌ر داده‌کردن تا ده‌ی گووت تۆبه به‌سه ئە‌یاریه‌ش هه‌ر بۆ‌خۆشی و فینک بوونه‌ویان ده‌کرد.

۳۰- یاری دامه :- ئەم یاریه دوو جۆری هه‌بوو جۆری یه‌که‌م(٦)شه‌ش خانه بوو، هی دووهم (٦٤) شه‌ست وچوار خانه بوو، ئەوجا جۆری یه‌که‌م له‌سه‌ر پارچه کارتۆنیک به‌شیوه‌ی لاکیشی خه‌ته‌کانیان به‌قه‌له‌م له‌هه‌ر چوار لای راده‌کیشا له‌ ناوه‌پراستی لاکیشه‌که خه‌تیکی راستیان له‌سه‌ره‌وه بو‌خواره‌وه راده‌کیشا، له‌ ناوه‌پراستی به‌پانی دوو خه‌ت له‌سه‌ر یه‌کتري ده‌کیشان یاریه‌که‌ش (٦) شه‌ش زاری ده‌ویست ئەوجا زاره‌کان (٣به‌٣)واته‌ سی‌ به‌ردی ره‌ش ، سی‌ به‌ردی سپی)له‌م یاریه‌ دوو‌که‌س به‌شدار ده‌بوون هه‌رکه‌سه‌و(٣)سی‌ زاری له‌سه‌ر خه‌ته‌کان داده‌نا ، که‌یاریه‌که‌ ده‌ستی پێ ده‌کرد، یاری که‌ری یه‌که‌م دای ئەنی له‌دوای یاری که‌ری دووهم ده‌گه‌رپیت به‌لام به‌مه‌رجیک نابیت زاره‌کان به‌پرز دابنرین وه‌یان ویک بچن ده‌بیت هه‌ر(٣)سی‌ زار یه‌ک ره‌نگ بن ئەگه‌ر هه‌ر یاریکه‌ریک‌زاره‌کانی له‌کو‌تایی یاریه‌که‌ ریزده‌کرد ئەوه ده‌ی با‌ته‌وه ئەم یاریه به‌م شیوه‌یه‌ ده‌کرا، به‌لام جۆری یاری دووهمی دامه‌که به‌م شیوه‌یه‌ بووه، به‌ تابه‌تی له‌وکات وزه‌مانی زیاتر به‌سالا‌چوو‌ه‌کان هه‌زیان له‌م جۆره‌ دامه‌یه‌

یاری دامه

ده‌کرد ، جۆری یاری دامه‌ی دووهم که‌(٦٤)خانه بووه، منداڵ ومیرمنداڵه و گه‌نجه‌کانیش ئەم یاریه‌یان زۆرده‌کرد گه‌لیک جار له‌ سه‌ر یاری دامه‌ چهند که‌سیک له‌یاری که‌ره‌کان له‌ یه‌کتري حادز ده‌بوون تا چهند پو‌ژیک قسه‌یان له‌ گه‌ل یه‌کتري نه‌ده‌کرد، به‌لام له‌دوای پیک ده‌هاتنه‌وه هه‌یچیان له‌به‌ر دلی نه‌ده‌ما یاری دامه‌ش هه‌ریوکات به‌سه‌ر بردن وخۆشی پیکه‌نین بووه،

۳۱- یاری عهسکه رانی: یاری عهسکه رانی واته (سه ربازی) یاریه کی باو بووه ، مندالان ئەم یاریه یان زۆر پێ خۆش بوو، بۆ ئەم یاریه له گه رکه کانی تریش مندالان به شداریان ده کرد، عهسکه رانی پیک هاتبوو له (۱۰) ده مندال تا (۲۰) بیست مندال هه ندیک جار ژماره ی مندالانی به شدار بووه گه یشته (۲۵) بیست و پینج مندال ئەوجا یه کیک له منداله کان ده بوو به زابته، ئەوانی تره هه موویان ده بوون به عهسکه ر، بۆهه موو عهسکه ره کان کلاویان له کارتۆن و کاغه زو په ری ده فته روکتیبه دروست ده کرد، ئینجا که یاریه که دهستی پێ ده کرد یه کیک که شاره زای هه بوو له دروستکردنی کلا و به کارتۆن و کاغه زبو هه مووانی دروست ده کرد، ئەوجا هه موویان وه کو سه رباز کلاوی کاغه زیان له سه سه ریان داده نا، مندالانی ش یه ک به یه ک له دوای یه کتری ریز ده بوون به دوو ریزه یی هه موویان راده وه ستان، وه کو ده ستوری عهسکه ری جار ان ، ئینجا یه کیک که ئەفسه ر بوو داریکی پێ بوو که به جوانی ریزی ده کردن، ده یگووت جوان راوه ستن، دوای ده یگووت ئیسته ریخ ئیسته اعید، دوای ده ی گوت بۆ پینشه وه برۆن ده رۆیشتن، ئەفسه ره که ده ی گووت، یه سه یه م یه سه یه م یه سه یه م، مه سافه یه کی دورده رۆیشتین ئابه م شیوه یه، هه روه ها تفه نگۆره که یان دار بوو پارچه په رۆکیکیان پیوه کا دیبوو له جیاتی قایشی تفنگ، گوایه ئەوداره تفه نگ بووه، به لام له دوایدا له بازار تفنگۆره ی پلاستیک په یدا بوون هه ر منداله و بۆخۆی تفنگۆره یه کی ده کری بۆ

یاری عهسکه رانی

ئوه یاریه هه موو جار بۆ یاریه که به کاریان ده هینا، له م یاریه ئەنواعی وه رزشیان ده کرد، وه کو نیزامی سه ربازی وه ک غار غارانی یه کتریان له پشته ده کرد، ده ست وباسکیان باده نا، یاری عهسکه رانی به م شیوه له ناو مندالان شاری رواندز ده کرا.

۳۲- یاری خلیسکان خشخشۆکانی :- یاری خشخشۆکانی یاریه کی کۆن بوو

به تاييه تي له وهرزي زستان له کاتي به فربارين ، ئەم یاریه پوژیک دواي به فره که که ده بووه سامال به فره که رهق ده بوو واته دهی به ست ، ئەوکاته ی بوخلیسکان زورخۆش ده بوو ، ئینجا بۆ ئەم یاریه له شاری رواندز چهند شوینیکی لیژونشیو دیاری کرابوون که مندالان یاریه که یان لی ئەنجام دها ، شوینه کانیس ئەمانه بوون (شیوه ری سه عدی ، گردی توپی ، گردی مه حمل مافوری ، گردی ناو رهزان ، گردی مل توکر ، گرده کانی باپشتیان) ئەمه و چهند شوینیکی تر له ناو شاریس بۆ ئەم یاریه ده ست نیشان کرابوون ، ئەوجا ده بوايه شوینه که زور نشیوو لیژ بایه بۆ ئەم یاریه مندالان هه ریه که و پارچه تهنه ک یان نایلونی ئەستوری له ژیرخۆی داده نا له م گرده به خور ده هاتنه خوار ، هه ندیک جار ئەوهنده سه ریخ ده بوو خۆیان پی رانه ده گیرا ، ده ست وقاچیان ئەوهنده سپرده بوو له بهر ئازاره که ی هه جممان نه ده بوو ، جگه له وهش هه مووجه کانیان ته رده بوون ، به لام هه ر له بهر ئەوهی یاریه کیان سالانه چهند پوژیکی ده خایاند بۆیه هه رچه ندی ناخۆش و مه ترسی داریس بووه یاریه که یان پی خۆش بووه ، له بهر ئەوهی له زهت و خۆشیان له خلیسکانی سه ره به فر وه رده گرت ، هه روه ها له یاری خلیسکان له سه ر به فر گه لیک جار (۳ تا ۴) که سه به یه که وه له سه ر پارچه

یاری خلیسکان

نایلونیکی گه وره یه ک له دواي یه کتری ریز ده بوون ده ستیان له پشتی یه کتری ده گرت به خش خشۆکان له گرده کان به تیژی له سه ر به فر ده چوونه خواره وه رانه ده وه ستان تا ده گه یشنه شوینی مه بست ، یاری خلیسکان له سه ره فر مندالان سالانه به م شیوه یه ئەم یاریه یان ده کردو چیژو خۆشیان لی وه رده گرت ، جگه له وهش کاته کانیان به خۆشی وبه ئارامی به یه که وه به سه ر ده برد .

۳۳- يارى جۇلانى ولەيلوك:- ئەم يارايە بەزۆرى تايبەت بوو بە كچان ، بەلام ھەندىك جار كورانىش بەشدار دەبوون لەم يارايانە ، ئەوجا يارى جۇلانە دوو جۆرى ھەبوو جۆرى يەكەم تەنھا يەك كەس دەى تۈانى سۈارى جۇلانەكە بىت ،

يارى جۇلانى

كەتايبەت بوو بە مندالانى بچوك لە مالەوۈ وەيان لەناو باغچەكان جۇلانەيان لە كارىتەى خانوو يان لەدارىكى باغچەى پىش مالىان ھەلدەواسى مندالانىش بەنۆرە سۈارى جۇلانەكە دەبوون ، ھەرچەندە جۆرى دووەميان كەپپيان دەگوت لەيلوك دووكەس يان سى تاجوار كەسى ھەل دەگرت ، يلوك لەشيوەى جۇلانە وابوۈ ، كەسۈارى جۇلانەى لەيلوك .

دەبووى خۇشى ولەزەتتىكى باشى تىدابوو جۇلانەى لەيلوك بەم شيوەيە دروست كرابوو گورىسىكى زۆردىژيان دەھىنا لە سەركەدى دارىكى زۆر بەھىز و ئەستۈرو بلىند دەبەسترايەوۈ ئەوجا گورىسەكە دەكرا بەچاربەش لەسەرەوۈ بۇ خارەوۈ لە تەختە دارىكى پان دەبەسترايەوۈ زۆر بەجۈانى وبە قائىم تۈوند دەكرا دەبوو تەختەكە زۆر تۈوند وقايم بايە نەبادا بشكىت ، ئەوجا دوو كەس

يارى جۇلانى

يەكيان لەوسەر ئەوۈى تر لەم سەرە ، گەلىك جار وارپك دەكەوت يەكىك يان دوو لەكچەكان لە ناوئەندەكەى دادەنىشت ، كچىك يان كورپك لە خارەوۈ پالى بەجۇلانەكە وە دەنا ، ئەو كچانەى كەسۈارى جۇلانەكە دەبوون زوو زوو تەكانيان دەدايە لەيلوكەكە تا زياتر تىژ رەوبىت ، سەپراى ئەوۈش كچەكان

لهسهه لهیلوک گۆرانیان دهگوتن، زۆر چیژ وههوهستیان له وهردهگرت ئەم یاری بهزۆری له ژێردار و له شوینی نهرم و گژو گیاکان دهکرا به تایبهتی له کاتی سهیران و له وهززی بههاریدا زۆردهکرا، زیاتر کچان زۆر ههزیان لهم یاریه دهکرد.

۳۴- یاری مهلهکردن :- ئەم یارییه به تایبەتی له وەرزی هاویندا دەکرا، ئەوجا له مانگی (٦) شەش تا ناوەپراستی مانگی (٩) نۆهه‌موو گەنجەکان دەچوونە ناو دۆلی خەرەندی رواندز، گەلی خالە پەش تائەو کاتەى ئاو لەپوباری خەرەندی دەما ، چونکە ئەوکاتی وەک ئیستاکە نەبوو ئاوی پوباری خەرەند دەما تا کۆتای مانگی حەوت، بۆ مهلهکردن هەموو پوژانی هەینی و پوژانی پشووگەنجانی شارى رواندز له بەردى شایى کەران گۆمىکى گەورەیان دروست کردبوو بۆ مهله کردن هەموویان لەم گۆمە مهلهیان دەکردن، لەدوایدا خۆیان ووشک دەکردەوه، دەستمان دەکرد بەشای وگۆرانى ووتن ئەوجا کەپوبارى خەرەندی وشک دەبوو، گەنجەکان پویان لەگەلی خالەپەش دەکرد، له گۆمى پردە بەردین وگۆمى پى پر وخالەپەش وگۆمى گایان مهلهیان لى دەکرد تاكو وەرژ دەبوون لەساعات (٢) دووی پاش نیوەرپۆ دەستیان بەمهلهکردن دەکرد، تا درەنگانى ئیواران نەدەگەرانهوه مالهوه، ئینجا که لهمهلهکردن تەواودەبوون بەچەپلە لیدان وگۆرانى وتن دەگەرانهوه بۆ سەرەوهو ناوشارەکیان، ئینجا لیژە باسی شیوه‌کانى مهلهکردن دەکەین که لهوکاتی گەنجانی شارى رواندز بەم شیوهیه مهلهیان دەکرد.

١- خۆهەلدان بۆناو گۆمەکه * هەندیک له مهلهوانه زیرەکه‌کان دەچوونە سەر بەردىكى زۆر بلیند که بەسەر گۆمەکهى دەى پوانى یەکیک له‌ومهله‌وانانه له سەرئەوبەرە بەرزە سەراوسەرخۆی فری دەدایه ناوگۆمى پى پر که گۆمىكى زۆر قول بوو.

٢- خۆ نقۆم کردن له‌ئاودا * هەندیک له مهلهوانه‌کان له‌گۆمى پى پر خۆیان نقۆم دەکرد بۆماوهى زیاتر له یەک چرکه ئینجا له ناکاویک له‌و سەرى گۆمەکه سەرى دەردهینا ، هەموو مهلهوانه‌کان دەستیان دەکرد بە چەپلە لیدان فیتەوهات وهاوار، دلیان پى خۆش دەبوو.

٣- بەرد دەرھێنان له‌بنى گۆمى پوبارەکه* چەند مهله‌وانىک زۆر زیرەک و ئازا و بەتوانا و مهله‌زان بوون، گۆم هەبوو زۆر قول بوو که‌خۆیان نقۆم دەکرد گرۆیان دەکرد له‌گەل یەکتى داخوا کى دەتوانیّت لەبن ئاو بەرد دەر بهینىّت

ئەوجا ھەندىك لە مەلەوانەكان دەچونە قولای ئاۋ چەند بەردىكىيان دەردەھىنان
ئەوئەندە مەلەوانى باش بوون دەيان توانى تا ماۋەيەك لەژىر ئاۋدا بىمىنەو،
بەردوچەگى ناوگۆمەكە دەر بەينن و نيشانى ئەوانى تريان دەدا،

۴- تەقلە لىدان بۆ ناۋ ئاۋ* مەلەوان ھەبوو لەسەر شاخىك يان لەسەر
بەردىكى زۆر بەرز بەتەقلە بازى خۆى ھەل دەدايە ناۋ گۆمەكە ئەوجا تا

يارى مەلەكردن

دەگەيشتە ناۋئاۋەكە بەچەندىن تەقلە
دەكەوتە ناۋئاۋەكەو،

۵- توانى ھەناسە نەدان* چەند مەلەوانىك
بۆ ماۋەى چەند دەقىقەيەك لەژىر ئاۋدا
دەمانەو گەلىك جار گرەويان لەگەل يەكترى
دەكرد ئىنجا كى لە مەلەوانەكان زياتر
بمابايەو گەرەوگەى دەبردەو، ئەمە
كورتەيەك بوولەسەر يارى مەلە كردن لە
ناۋ گەنجانى شارى پواندن.

۳۵- یاری سابوونئ رەقى :- ئەم یاریە تاییبەت بوو بەکچان، بەلام هەندیک جار کورانیئیش ئەو یاریەیان دەکرد، هەندیک جاریئیش چەند مندالیک لە گۆرەپانیک دووکەس دوو کەس پشتیان بەیەکەووە دەنا یاریەکەیان دەکرد، تەمەنی یاری زانە مندالەکان لە نیوان (۱۰ تا ۱۳) سالی دەبوون، یاری سابوونئ رەقى یاریەکی کۆن و خۆش و وەرزشی بوو، هەندیک جار دوو کەس ئەو یاریەیان دەکرد شیووەی یاریەکە بەم شیووەیە بوو، دووکچ وەیان دووکور، هەدووکیان پشتی خۆیان بەیەکەووە دەنا دەستی یەکتریان دەگرت، هەر جارەویەک ئەوێ تری بەرز دەکرد، خۆی دەچەماندەووە دەیگوت (سابوونئ رەقى) ئەوێ تر جوابی دەدا یەووە دەیگوت، (پشتم تەقى) ئا بەم شیووەیە تا بەتەواوی ماندوو دەبوون، ئەم بەیتەیان دووبارە دەکردووە، ئەو یاریە یاریەکی زۆرسە یروسە مەرە و خۆش بوو، هەر وەها یاریەکی قورس و وەرزشی بوو، یاریەکەش هەربۆخۆشی ئەو کەسانە ی که یاریەکەیان دەکرد، ئەوکاتی یاریەکی سەردم و باو بوو لەباب و باپیرانەووە بۆ مندالان مابوووە. لە کاتی یاریەکەش ئەم بەیتەیان دەگوت هەریەک لەو دووکچانە ی که یاریەکەیان دەکرد بەم شیووەیە ی که لەخوارەووە نوسراو.

سابوونئ رەقى

پشتم.....تەقى

بەتەقە.....تەقە

کبەو.....کەمەر

یا..... پیغمبەر

چەقلى چۆمى

لەبنى.... گۆمى

ئاگر.....گەشە

ساوار خۆشە

بەپلاو. لىنى

بۆنى.....خۆشە

یاری سابوونئ رەقى

۳۶- یاری حەمەشکێ :- یاری حەمەشکێ یاریەکی کۆنی باب و باپیرانی مندالانی کورد بوو، حەمەشکێ بەعەکسی یاری سابونێ رەقی بوو، یاریەکی پرچیژ و سەهێرو خۆش بوو ئەم یاریەش بە زۆری تاییبەت بووبە مندالانی کچ یاریەکەش بەم شیۆهێ بوو، ئەم یاریە پێک هاتبوو لە چەند کچیکی تەمەن(۹سال تا ۱۲)سالی ئەوجا کچان دەستە دەستە دوو دوو بەرامبەر یەکتەری رادەوهستان و دەستەکەنی یەکتەریان توند دەگرت، ئینجا هەردوو پێیەکانیشیان لە یەکتەری نزیک دەکردەوه دەستەکانیشیان لە یەکتەری دوور دەکرد، ئەوجا لەگەڵ یاریەکەش ئەم بەندەیان دەگوت، یەک لەکچەکان دەی گووت(حەمەشکێ) ئەوانی ترهه موویان جوابیان دەدا یەوه، دەیاگووت(نەدۆی دەخوات نەکەشکێ) تا کۆتای بەندەکەیان کچەکە دەی گووت ئەوانیش دەیان گێرایەوه، بەم شیۆهێ تا بەندەکەیان تەواو دەکرد، ئینجا تا هەموویان تا ماندو وەرز دەبوون لە یاری حەمەشکێ هەموو لەشیان دەبوو ئاو و ئارەقە ئەم یاریە هەم بۆ خۆشی بوو وەهەر وەها یاریەکی وەرزشی بوو، بۆجەستە ی مندالان سویدی زۆری هەبوو. ئەمەش بەندەکە یە کە لە ناو یاریەکە یەکی دەی گووت ئەوهی تر دەی گێرایەوه.

یاری حەمەشکێ

حەمەشکێ.....حەمەشکێ
 نەدۆی دەخوا نەکەشکێ
 کابانی چاو.....بەلەکی
 کێژە بچکۆلە ی دایکی
 شوخو شەنگی گەرەکی
 وەکی مانگی دەدرەوشی
 هاتووچۆیتی لە حەوشی
 پشیدینی بەدوای دەخشی
 نالچە ی زێری لەکەوشی
 حەمەشکێ....حەمەشکێ
 نەدۆی دەخواکەشکێ
 کابانی سەر.....بەرشکێ
 کابانی چاو.....بەلەکی

۳۷- یاری لیدانی قایش :- لهم یاریه گه لیک جار به تاکه نه حله ی خاوین

دهکرا له جیاتی قایش نه حله ی نوئیان به کار دهینا ئینجا ئەم یاریه له نیوان کۆمه لیک یاری کەر ئەکرا، که ژماره یان له (۸ تا ۶) کهس ده بوون ، ئەوجا یاریه کهش بهم شیوه یه دهکرا یه کهم جار به تانیه کی گه وره یان بۆ یاریه که ناماده ده کرد له گه ل دۆشه کی، ئەوجا ژماره ی یاری زانه کان هه رچهند بووایه ده بوو هه ریه که و قایشی کی له ده ست بایه ، ئینجا یاری زانه کان ته رو هیشکانی یان ده کرد بۆ ئەوه ی یه کی بچیته ژیر به تانی، له کۆتایدا له ته رو هیشکانه ، یه کی به رده که وت، ئەوجا که سه که له سه ر دۆشه که که له سه رزگ درێژ ده بوو به تانیه که یان پێ دادهدا ته نها سه ری له ده ره وه ده بوو ئەوجا به عه که سه وه ئەوانی تر له دوای نوستوه که ی ژیر به تانی ده بوون بۆ ئەوه ی یاری زانه که ی ژیر به تانی که سیان نه بینیت، ئەوانیش به قایش له پشت و قاچیان دهدا ، ئینجا له ناو یاریه کهش یه کی ده بوو ناو بژیوان، واته (حه که م) ئەوجا حه که مه که به نۆره ئیشاره تی دهدا یه کی له و یاری که رانه به رده غبه تی خۆ ی یه کی هه ل ده ستان، تا ئەوه که سه ی له ژیر به تانیه که نه ی ناسیته وه له کاتی لیدانی، ئەوجا ناو بژیوان له وه که سه ی ژیر به تانی ده پرسی کێ بوو لێی دای، ئەویش به ههستی خۆ ی ناویکی ده گوت ئەگه ر راست بایه ئەو هه لده ستا ئەو

یاری لیدانی قایش

له شوینی ئەو درێژ ده بوو، ئەوجا ئەوه که سه ی له ژیر به تانی بوو هه ندیک جار زۆر به درهنگی، ده یزانی بهم شیوه یه، هه ر یاری زانه و یه که له دوای یاکتری سه ره به قایش له که سه که ی ژیر به تانیان دهدا تا ئەوه کاته ی ههستی ده کرد و ده یزانی کێ لێی دهدات ئابه م شیوه یه ئەم یاریه هه ربۆخۆشی خۆیان و کات به سه ربردن رۆژگاره کان یان به پیکه نین و قۆشمه و خۆشی به سه رده برد هه موو یاریه کانیشیان به ته بایی و براهه تی پیکه وه به ریک و پیک ی بۆخۆیان ده کرد.

۳۸- یاری فری فری قهل فری:- یاری فری فری قهل فری، هه‌رچه‌نده ئه‌م یاریه له ناومندا لان زۆرکه‌م ده‌کرا به‌تایبه‌تی له هه‌ندی‌ک گه‌رکه‌کی شاری پواندن، ئه‌وجا ئه‌م یاریه پیک ده‌هات له (۶) شه‌ش یاریزان تا (۱۲) دوانزه یاریزان له یاریه‌که به‌شدارده‌بون، هه‌ندی‌ک جار ژماره‌یان که‌متریان یان زیاتریش ده‌بوون، ئه‌وجا له‌م یاریه یه‌کی‌ک له مندا له‌کان ده‌بوو به‌ وه‌ستا مندا له‌کانیش داده‌نیشتن وه‌یان راده‌وه‌ستان به‌شیوه‌ی بازنه‌یی، وه‌ستاش له ناوه‌راستی مندا له‌کان راده‌وه‌ستا ئینجا وه‌ستا ناوی هه‌ندی‌ک له په‌له‌وه‌روبا لنده‌کانی جو‌راو جو‌ری تیکه‌لاوی ناو یاریه‌که ده‌کرد به‌تایبه‌تی ئه‌وبالنده‌ی که نه ده‌فرین، بوئه‌وه‌ی سه‌ریان لی بشیوینیت، ئه‌وجا وه‌ستا له‌گه‌ل هه‌موو ناو بردنیکدا به‌ په‌نجه‌ی ئیشاره‌ت ئه‌کات، لی‌ره‌وه ئه‌بی یاری زانه‌کان زۆر وریا بن ئاگیان له‌په‌نجه‌و ده‌می وه‌ستا بیت له هه‌مان کاتدا چونکه وه‌ستا ده‌یه‌ویت یاری که‌ره‌کان به هه‌له‌یان به‌ری ئه‌وجا لی‌ره وه‌ستا ده‌ستی پی ده‌کرد ده‌یگووت (فری فری قهل فری) له‌گه‌ل وتنه‌که‌ش په‌نجه‌ی به‌رز ده‌کرده‌وه بو ئاسمان ده‌یگووت راسته کو‌تر فری، ده‌بوايه ئه‌وانیش ده‌ستیان به‌رز بکرايه، بلین نه‌خیر کو‌تر نه‌بوو قهل فری له ناکاو‌یک دووباره‌ی ده‌کرده‌وه، ده‌ستی به‌رز ده‌کرد ده‌ی گووت، فری فری که‌ر فری، بو ئه‌وه‌ی به‌هه‌له‌یان به‌ری، ئه‌وجا ئه‌وی ده‌ستی بلیند ده‌کرد، له ناو یاریه‌که ده‌رده‌کرا چونکه قهل وکو‌ترو که‌ری له یه‌ک جیا نه‌کرده‌وه، یان هه‌ندی‌ک جار ناوی جو‌جه‌له‌و که‌رویشک وسمۆره‌و ریوی تیکه‌لاوی قسه‌کانی ده‌کردن به‌م شیوه‌یه هه‌ندی‌ک یاری که‌ر ده‌ستیان به‌رز ده‌کرده‌وه هه‌ندی‌کیش به‌رزیان نه‌ده‌کرده‌وه، ده‌ترسان یاریه‌که بدۆرینن، له‌کو‌تايدا یه‌کی‌ک له‌یاری زانه‌کان ده‌ماوه به‌ یه‌که‌م ده‌رده‌چوو ئه‌وجا هه‌مویان چه‌پله‌یان بو لیده‌دا، ئابه‌م شیوه‌یه یاریه‌کان هه‌ربو پیکه‌نین و خو‌شی کاته‌کانی شه‌وانی زستان یان به‌ری ده‌کرد، له جیاتی ئه‌نته‌رنیت و فیس بووک وته‌لفزیونی ئیستا‌که، یاریه‌کانی ئه‌وکاتی هه‌ندی‌کیان وه‌رزشی بوون هه‌ندی‌کیشیان هه‌مووی پیکه‌نین و گالته‌و گه‌پ و خو‌شی بوو.

((ئەم ھۆنراۋەيە لە سەر قەلەپرەش))

يارى فرى فرى قەل فرى

قەلەپرەشيكي دەندوك سورم
پەرودەدى لات و شاخم
بال نەخشين و رەشتالەم
خولياى دەم چەم و پوبارم
بە دەنگى خوش دەقيرينم
لە خەو ھەلتان دەستينم
گەرميان و كويستان دەكەم
گەشتى بى وەستان دەكەم
بى ناز مەروانن لە من
چەقلم بو چاوى دوژمن
مەليكى دەنوك سور پرەشم
چونكە من ھيماي كوردم

۳۹- یاری ئەسپ سواری :- ئەسپ سواری یاریه کی کۆنی مندالانی سەردەمی کۆن بوو ئەم یارییه بە دوو جۆردەکران، جۆری یه کهم مندالان که ده گه یشتنه یه کتری هەر له خۆیانەوه دەیان گووت وەرن با بوخۆمان هه چه که رانی بکهین ئەوجا له ژووری ماله که له نیوان خوشک و براو برازا خوارزا خزم و که سوکاری یه کتری مندالان له کاتی میوانداری له مالی خۆیان ئەویاریه یان ده کرد، ئەوجا یه کیک له منداله کان به تایبه تی کچانی بچوک ده چوونه سهرپشتی کوران، گوايه سواری گوی دريژ بووه، ئەوجا کچه که یان ئەو منداله ی که له سەر پشستی کورەکه دەبوو، به شەق له پشستی دەدا دەی گووت هه چه که ره وهک ئەم وینه یه ی ناوه راست، ئەم یاریه یان ده کرد، ئەم یاریه تایبهت بوو به مندالانی خوار ته مەن (۹) سالی ئینجا مندالان به ههردوو شیوه ی یاریه که یان ده گووت یاری (هه چه که رانی) جۆری دووهمی یاریه که له ده ره وه ی ژورومال ده کرا به م شیوه یه بوو، هەر منداله و بوخۆی داریکی (۲) دوو تا (۳) مه تری په یدا ده کرد، ئەوجا منداله کان ههردوو قاچی خۆیان له سەردار دهینا وهک ئەم وینه ی خواره وه، ئەوجا هه مو منداله کان به پریزه به دوا ی یه کتری ده که وتن، به کۆلانا ندا سەردەکه وتن و ده هاتنه خواره وه، هه ندیک جا زیاتر له بیست مندال به دوا ی یه کتری ده که وتن هه ریه که و داریکی دريژی له ژیرخۆی دادەنا گوايه سواری ئەسپه یان گویدريژ بوونه، ئینجا هه رکه سه و ده یگووت هه چه که ره، گوايه له سه ر پشستی گوی

دریژه ئینجا که مندال سواری ئەم داره دەبوو، خۆی له خۆیدا چیژی تایبهت به خۆی لی وەر ده گرت، به تایبه تی ئەو دارانه ی که گه لای زۆریان پیوه دەبوون چونکه له کاتی سواری بوونیان له م جۆره دارانه تۆزو خشه خشیکی زۆری ده کرد بۆیه مندال زۆرکه یفیان به م یاریه دهات ههروه ها ئەم یاریه بۆ مندالان وەرزشیکی زۆر باش بووه.

بەلام گەلىك جارىش وارپك دىكەوت يەكك لىو مىنلالانە زامدار دەبوو دەستى دەكرد بەگرىان وھاتوو ھاواركردن يارىەكەيان لى تىك دەچوو، مىنلالەكانىش زۆرغەمباردەبوون كە دىكەوت لىي كۆدەبوونەو، دەستيان دەگرت دەيان بردەو بۆ مالىوھى، ئەم جۆرە يارىانەش تەنھا بۆ مىنلالانى خوارتەمەن(۸)سالى

بوو، ئەم يارىەش بۆ مىنلال يەكك بوو لىو رىگيانەى كە يارمەتى مىنلالى ئەدات بۆبەھىز كرىنى ماسولكەكانى دەست و پى وئەژنۆيان، ھەرۇھا سوودى ھەبوو بۆ مل وپاك كرىنەوھى سىپەكان وشان وباسك بە باشى گەشەى دەكرد، بەم جۆرە يارى ئەسپ سوارى لەكاتى خۆيدا مىنلالان لەشارى رواندز خۆيان پى سەرقال دەكردو چىژيان لى وەردەگرت.

يارى ئەسپ سوارى

۴۰- یاری ئاگرئ قهفهريئ:- ئاگرئ قهفهريئ يه كه م جار يارى نه بووه، به لام له دوایدا مندالان بوخویان وهك یاریه کی پوژانه خویمان پی سهرقال دهکرد، بویه ئەم یاریه تایبەت بووبه مندالانی شاری رواندز باوەر ناکەم له هیچ شوینیک ئەم یاریه کرابیت، ئەگەر له هەر شوین و شاریک کرابیت له مندالەکانی شاری رواندز بردویانه، ئەوجا بو ئەم یاریه پیشه کی تهنه که یه کی گهره ی پوون یان تهنه که ی نهوت که ئەوکات نهوت به تهنه که ی سهر مۆر ده فرۆشا له بازار هه بوو، ئەوجا تهنه که یان دهینا سهره که یان لی ده کرده وه جوان دهیان شووشت پری ئاویان دهکرد بهرداغیکی شوویان له ناوه پراستی تهنه که که داده نا، ده بوايه ئاوه کشی زۆر ساف بایه تا بهرداغه که له ناوئاوه که به جوانی دیاربیت، ئەگەر چی هه ندیک کهس ئەم یاریه یان به قومارو وه سف ده کردو به چه رامیان دهزانی چونکه ئەو کاتی له عیراق و کوردستان دراوی ئاسن وهك خورده هه بوو له ناو خه لکی به کارده هات ئەوجا یاریه کهش بهم شیوه یه بووه که بهرداغه که له ناوه پراستی ئاوی ناو تهنه که که دائه نرا، له سهره وه (له ۵ پینج فلوسی تا ۱۰۰ فلوسی) به کاریان دهینا بو ئەم یاریه ئەوکاتی خورده ی (۵ فلوس و ۱۰ فلوس و ۲۵ فلوس و ۵۰ فلوس و ۱۰۰ فلوسی) هه بوون که له مه عدن و مس درووست کرابوون، وهك پاره به کاریان دهینان، ئەوجا که پاره که یان له سهره وه بهرده دایه وه بو ناوئاوهك زۆر به ئەسته م پاره که ده که وته ناو بهرداغه که ی ناو ئاوه که ئینجا ئەوه که سه هه ندیک جار ئەم جوړه یاریه ی بو بژئوی ژيانی پوژانه ی خوی به کاری دهینا، کورسیکی بوخوی داده نا ته نه که که ی پرده کرد له ئاو بهرداغیکی له ناو ئاوه که ی ناو تهنه که که داده نا، هاواری ده کرد ئاگرئ قهفهريئ خۆت باوی به ری ئینجا خه لکی لی کو ده بوونه وه، پاره کانیان له سهره وه بو ناو تهنه که ئاوهك به گویره ی بهرداغه که فری دها ئینجا ئەگەر که سه که زیرهك وزانا بوايه ئەوپاری که فری دهایه ناو تهنه که یه که سه رده که وته ناو بهرداغه که، ئەگەر (۱۰۰) فلوس بکه وتایه ناو بهرداغ دووسه د فلوست به زیاده وه ری ده گرته وه واته به گویره ی پاره که دوو قات به زیاده وه وه ری ده گرت، ئا بهم شیوه یه هه ندیک کهس بو بهرژه وهندی و ژيانی پوژانه ی

۴۱- یاری ئەنگوستیلە :- ئەم یاریە تایبەت بوو بە کچ و کوران ، یاری ئەنگوستیلانی بەدوو کەس دەکرا واتە بە دوویاریزان دەکرا ، ئەوجا چ کوربان یان کچ بانە ، بۆ ئەو یاریە خوانچە یەکیان دەهینا ئەوجا پریان دەکرد لە ئارد ھەروەھا لەگەڵ یەک ئەنگوستیلە ی گەورە ، ئەوجا ئەنگوستیلەکیان لە ناوئارداکە ی ناوخوانچەکە دەشاردەووە خوانچەکیان دەسوراندا تا ئارداکە ئەنگوستیلەکی بە جوانی دەشاردەووە ئارداکەش راست دەبوو تاکەس لە یاری کەرەکان نەزانن ئەنگوستیلە لەکوێ یە ئەوجا خوانچە ئارداکەکیان لە ناو پراستی خۆیان دادەنا یەک لەم سەری ئەوی تر لەوسەرەووە بەرامبەر یەکتەری لەسەر کورسیەک و میزیک دادەنیشان ، یەکیکیش دەبوو ناو بژیوان واتە (حەکەم) سافرە ی پێ بوو کە سافیرە ی لێ دەدا ھەردوکیان سەری خۆیان لە ناو ئارداکە ی ناوخوانچەکە دەنا بە دەم و بە زمان بەدوای ئەنگوستیلەکە دەگەران ئەوجا ئەو ی دە ی دۆزیەووە دەبوو براو ی یەکەم ، لەم یاریە نە دەبوو کەسیان بە دەستی خۆی بەدوای ئەنگوستیلە بگەرێ چونکە چاودێریان لەسەر بوو دەبوا یە بەس بە زمان و دەم بی دۆزنەووە ، ئەوجا تا یاریەکە تەواو دەبوو ئەوانە ی لەو ی دادەنیشان چەپلە یان بۆلیدەدان ھەرچەندە ئەم گەمە یە بۆ یاری کەرەکانیش تۆزیک ناخۆش بوو چونکە تا ئەنگوستیلەکیان دەدۆزیەووە

ھەموو دەم و چا و سەرو گێلاکیان دەبوو بە ئارد ئەو ی لەمەدریسەکە دانیشتبون پێیان پێ دەکەنی دەبوو گالته گەپ و خۆشی ، ئەوجۆرە یاریانەش ھەریۆ رابوادن و خۆشی و کات بەسەر بردن و پرۆژ بەرپێ کردن بوو .

یاری ئەنگوستیلە

۴۳- یاری غارغارین :- غارغارین واته(غاردانج) ئەم یاریه لهشاری

پواندزیاریهکی کۆنی باب و باپیرانیان بووه، ئەم یاری یه بهچهند شیوه دکران شیوهی یهکهەم دوو کهسی بووه، شیوهی دووهم بهکۆمەڵ و بهشیوهی دوو گروپی، ئەگەر بێینه سەر شیوهی غاردانی(۱) دووکهسی بهم شیوهیه بوو مندالان دەبوونه دوو بهش یان دوو تیپ ئەوجا بهسەر هەر تیپه و مندالیک له خۆیانوه یهک کهسی زیرهک و بهتونایان هەل دەبژارد بۆ یاریهکه ئەوجا شوینیکیان دکرده شار، تا له کاتی گهڕانهوهیان ئەوهی زوو بگات سهرخهتی شار ئەوه کهسه دەبووه براوهی یهکهەم له دووکهسه، ئەوجا شوینی یاریهکهش بهمهتر(۵۰)پهنا مهتر دەبوو له عامودی بۆ عامودی دەبووایه هەردووکیان بهغاردان دەستیان لهعامودی کارهبا بدایه و بگهڕانهو بۆ شوینی خۆیان ئەوجا کێ پێش وهخته دهگهیشته سەر شار دەبووه براوهی یهکهەم، بهلام یاری دووهم بهکۆمەڵ له شوینیکی گهروهو راست وپانه گۆر ئەنجام دەدرا، ئەوجا(۴)چوار کهس به چوار کهس واته له هەر تیپه(۴)چوار یاری زان هەل دەبژێردران، له ناو پانهگۆرهکەش شوینیک دکرایه شارو خهتیکیان لهسەر شار بهگیچ رادهکیشا ئەوهی زووتر بگهیشتایه سەر خهتهک یهکهەم دەبوو، ئەوجا که حهکهەم سافیرهی لێدهدا هه دوو تیپ به یهکهوه دەستیان دکرده بهغاردان له دورهی پا نهگۆرهکه دەسورانهوه به درێژای زیاتر له(۳۰۰)مهتر تا

یاری غارغارین

دهگهیشتنهوه شوینی پیسی خۆیان واته سەر شارکه، ئەوجا ئەگەر یهک کهس له دوو تیپه یهکهەم بایه واته تیپهکه هه وویان براوه دەبوون، ئا بهم شیوهیه لهکاتی خۆیدا کاتهکانیان بهسەر دهبرد بهخۆشی و بهسادهی ژیانی رۆژانهیان بهرێ دکرده.

۴۴- یاری گویز گویزانی: - ئەم یاریە بەزۆری لەوەرزى پايىزتا ناوهندى وەرزى زستان دەکرا لەوکاتەى کە گویزیان لەدارەکان دەکرانەو، لە بازار زۆردەبوو ھەمووخیزانەکانى شارى رواندز بۆ وەرزى زستان گویزیان دەکپین ئەوجا مندالان بۆخۆیان یاریان پى دەکرد، گویز گویزانی ئەوکاتى یاریەکی وەرزى بوو بە تايبەتى لە ناو مندالانى شارى رواندز، ئەوجا یاری گویزگویزانی بەچەند جۆریک دەکران، جۆرى یەکەم بە شیۆهى کەلایانى دەکرا بۆئەو یاریە گویزەکان یەک لەدوای یەکتى ریز دەکردن وەک ئەم وینەهەى خوارەو، ئینجا بۆ ئەویاریە لە (۲) دووکەس تا (۸) ھەشت یاریزان بەشدار دەبوون، ھەندیک جار (۲) دووتا (۳) سى کەس دەیان توانى یاریەکە بکەن، ئینجا بۆ ئەو گەمەویاریە یاری زانەکان دەگەرەن شوینیکی گۆرەپان وراستیان دەدۆزیووە بۆ ئەنجام دانى یاریەکەیان گەلیک جار لەسەر خانووی مالەکان واتە سەربانى مالان گەمەکانیان دادەبەست، ئینجا ھەرکەسەوگۆیزیکی لە ریزەکە دادەنا، گویزەکانیش بە مەسافەى (۸۰) ھەشتا سانتیمەتر لە یەکتى نزیك بوون، شوینی شاربەدریژی (۳) سى مەتر دەکرایە شارشوینى ھاویشتنى کەلاکەیان بۆ گویزەکانى سەرخەتەکە، ئنجا بۆئەوھى بزەنن کام یاری زان پيش ھەمویان کەلاکەى بگریتە گویزەکان، بۆ ئەو مەبەستە شیرو خەتانی یان لەسەر یەکەم و دووھم تا ئاخىرکەس دەکرد، یاریزانەکان یەک لەدوای یەکتى تا سەرەیان دەھات

کەلایان دەگرە
گۆزە
ریزکراوەکان،
بەم شیۆه
یاریەکە دەکرا
بەلام جۆرى
یاری دووھم
بەشیۆه
قۆرتانى دەکرا،

یاری گویز گویزانی

بۇ يار يەكەيان لە شوپىنكى برەك لىژ قۇرتىكىيان لى دەدا بە فراوانى وقولايى شوپىنى(۱۲)دوانزە گويزبگريت، ئىنجا يەككىك لە يارى زانەكان دەچووه سەر قۇلتەكە، كەشوپىنى هاويشتنى گويزەكانيان ديارى دەكرد وخەتيكىيان رادەكيشا لە خوارقۇرتەكە بەدرىژى(۳)سى مەتر دووردهبوو لەقۇرتەكە، ئەوجا مندالان بەسرە(۶تا۱۰)گويزيان فرىدەدا بەرەوناو قۇرتاكە، ئەگەر گويزەكان بە تاك بكەوتايە قۇرتەكە، ئەوهىچى پى نەدەبرا گويزەكان دەبونەهى ئەوكەسەى كە لەسەر قۇرتەكە دانىشتو، وهەرودها ئەگەر گويزەكان بەجوتە بكەوتايە ناو قۇرتەكە، چەند گويز بايە بەجوت ئەوئەدى تريشى وەردەگرت، يارى گويز گويزانە بەم شىوئەيه دەكرا لەناو مندالانى شارى رواندزو دەورو بەرى،

۴۵- سینی و فنجانانی: - یاری خوانچه و فنجان ئەوکات وزه مانى به زۆرى

له شهوانى وهرزى زستان له مالان له ناوگه نجان دهكرا، ههروهها سالانه له هه موو شهوانى مانگى رهمه زانى پيرۆز، سینی و فنجان دهكرا ئەو يارىه له شيوهى كلاوكلاوانى يه، ئەوجا له جياتى كلاو، فنجانيان داده نا له سهه سینیه كى بچوك (۸ تا ۱۰) فنجانى له سهه داده نران ئەنگوستيله يه كى زيپرله ناو يه كىك له و فنجانانه داده نا، ئەوجا سینیه كه يان جوان جوانيان ده سوپان تا كهس له يارى زانه كان نه زانن ئەنگوستيله كه له كام فنجان دايه ئەم يارىهش پىك هاتبوون له دوو تىپ هه رتیه و (۸ تا ۱۰) كهس به شدارده بوون، گه لىك جار زياتریش ده بوون، ئەوجا بۆ ئاماده بوون هه دوو تیه كه له به رامبه ر يه كترى داده نیشن، سه رچه فىك يان به تانیه كيان ده هینا بۆ تىپى براوه كه به خۆيان داده نا تا تیه كه ی به رامبه ريان نه زانن ئەنگوستيله، له كام فنجان ده شاردریته وه، ئەوجا به سه روکی تیه كه یه ده گووت وه ستاكه ئەنگوستيله كه ی له ژیریه كىك له و فنجانانه ی داده نا، سینیه كه ی ده رده هینا وده ی سوپاند، به تايه تى ئەو كه سانه ی كه زۆر شاره زا بووه له سوپانى سینیه كه به ی ترس بریندونه و يان ده كرد له پىش كۆمه له كه ی به رامبه ريان داده نا، تا ئەوانیش ده ست نیشانى ئەو فنجانانه بكن كه ئەنگوستيله كه ی تيايه و بيدۆزنه وه، ئینجا ئەگه رده يان دۆزیه وه ئەوه ئەوان ده بوون به براوه، وه ئەگه ر نه يان زانیايه دووباره، به دۆراو هه ژمارده كران، ئەوجا هه ر دوو تىپ لایهنگرى خۆيان

سینی و فنجانانی

هه بووكاتىك يه كىك له و دوو تیه ده ی برده وه لایهنگرانى ئەوتیه ده يان كرد به چه پله لیدان و ده هۆل لیدن و گۆرانى ووتن، ئابه م شیوه شه وه كانى مانگى رهمه زان و شهوانى زستانيان به خۆشى به رى ده كرد ئەو يارىانهش هه ربۆخۆشى وكات به سهه برن شه و به رى كردن يان بووه.

۴۶- كەوش كەوشانى ۋەيان پىلاۋ پىلاۋانى:- يارى كەوش كەوشانى يارىھكى

ۋەرزىشى بوۋە بۇ ئەم يارىھ (۱۰تا۱۰) كەس ئەيتۋانى لە يارىھ كە بەشدار بىت ئەم يارىھش بە زۆرى لە ۋەرزى بەھاردا دەكرا لە ناو گژوگيا ۋەيان لە شوينىكى گۆرەپان ۋراست ۋبى بەردودرپك ۋدارووخۆل ۋخاشاك دەبوايە شوينىكى زۆر راست ۋپاك ۋخاۋين بايە، ئەوجا ئەم يارىھ بەم شىۋەيە دەكرا، يەكك لە يارى زانەكان ناۋى ھەموو يارى زانەكانى بەجيا لە پارچە كاغەزىكى بچوك دەنوۋسى جوان لولى دەدا ئەوجا ھەمووناۋەكانيان لەناو كيسەيەك دايان ئەنا كيسەكەيان دەشەقان تا ھەموو ناۋەكان تىكەل دەبوون، ئىنجا مندالىكان دەست نىشان دەكرد كە يەكك لە ۋكەغەزانە رابكىشىت، كە ناۋى ھەريەكىكان بەھاتايە دەرنەۋدەچوۋە سەر شار، ئەوجا ئەۋانى تر دەبوايە ھەمويان پىلاۋەكانيان لەبەركەن ۋلە سەر شاردای بنين واتە لەپىش ئەۋكەسەي كەناۋى لە پەرە كاغەزەكە يەكەم جاردەرچوۋە، ئەۋكەسەش ھەردووپىلاۋى خۆى لە دەست دابوو بۇئەۋەي ئەۋەي كە ھىرشى دەھىنابە پىلاۋى خۆى لى دەدان بۇ ئەۋەي كەسيان نەتوانن پىلاۋەكانى خۆى باتەۋە، كەسە بەم شىۋەيە نەي دەھىشت، بۇيە كەسيان نەي دەتوانى پىلاۋەكانيان بەرنەۋە، ئەوجا لە ھەموو لايەك يارى زانەكان بە يەكەۋە ھىرشيان بۇدەكرد، ئەۋيش بەرگى لەخۆى دەكرد ئىنجا لەناكاۋ يەكك خۆى لە پىلاۋەكانى خۆى دەكرد دەي بردنەۋە

پىلاۋ پىلاۋانى

، ھەر يارى زانىك ھەردوو پىلاۋەكانى بکەوتايە دەستى خۆى دەچوۋە شوينى ئەۋكەسەي كە لەسەر شاربوو، ئابەم شىۋەيە لەم يارىھ زيرەكى ئەۋكەسە بەدەردەكەوت، لەكۆتايدا بەم جۆرە يارىھكەيان ئەنجام دەدا يارەكەشيان ھەر بۇگالتەۋگەپ ۋخۆشى رۆژگارەكانيان بەرپىك ۋپىكى ۋ بە برايانە بى ئەۋەي كەسىك لەۋەي ترحداز بىت بەرپى دەكرد ،

۴۷- یاری بوکەلانی* بوکۆکانی :- یاری بوکەلانی یان بوکۆکانی، ئەم یاریە بەتایبەتی لەناو کچان دەکرا چونکە ئەو یاریە زیاتر پەيوەندی بە کچەکانەووە هەبوو، ئەوجا چەند کچیکی گەرەک کۆدەبوونەووە لەبەن دیواریک یان لە ژێر داریکی ناو باغجەیهک واتە لەشوینیک فینک، بەریان جاجمیان رادەخست هەموو کچەکان لە سەری دادەنیشتن یەکیکیش کە لە هەمووکچەکان گەورەترەیان کردە سەرپەرشتیاری گەمەویاریەکانی خۆیان، بەتایبەتی ئەگەر شارەزایەکی تەواوی هەبوايە لە دروستکردنی بوکەلە یان (بوکۆکە) ئەوجا کچەکانیش هەرکچەو لەمائی خۆی چەند پارچە پەرۆیەکی رەنگاو رەنگی پاک و خاوینی لەگەڵ خۆی دەهینایە ناو یاریەکە لەگەڵ مەقەس و دەرزى و داوڵۆکەو مۆرى شین بۆدانانی چاوی، ئینجا شیۆمى دروستکردنی بوکەلە بەم شیۆمە بوو، بوکەلەکە بەدوو شیۆمە دروستیان دەکرد، جۆرى یەکەم بەلۆکە یان پارچە پەرۆی وورد وورد، ئەوجا بەمەقەس پەرۆیەکانیان لە شیۆمى جل و بەرگی مرۆف دەبرێووە قاچ و دەست و سەریان بۆ دروست دەکردن بەدوو پارچەى ئەوجا هەردوو پارچەکانیان لیک دەدا بەداودەرزى دەیان دوریەووە، لەسەرەووە پریان دەکرد لە لۆکە یان پارچە پەرۆک تا قاچ و دەست وزگی بوکەکە پێدەبوو لە لۆکە سەریشیان بۆچاک دەکردچاویان بە مۆرى شین بۆچاک دەکرد دەبوو بوکۆکەیهکی ریک و پیک و جوان، جۆرى دووهم؛ بۆ دروست کردنی بوکۆکەکە دووچیلکە دارى ووشکی بچوک، یەکیان لەئەوى تردریژ تر دەبوو، ئەوجا راست و چەپ بەتیلێک بەیەکەووە دەبەستران، لەشیۆمى سەلیب، ئەوجا پەرۆیان لى وەردەئالان دەست و قاچیان بۆ دروست دەکرد کراسى کوردیان بۆدروست دەکرد بە قۆچەى قەمیس چاویان بۆدەکرد بە داو دەرزى رەش برۆو دەم ولوتیان بۆدروست دەکرد، ئەوجا بەهەموو قوماشیکی رەنگاو رەنگ جلی کوردیان بۆدروست دەکرد، بەم شیۆمەیه بوکەکەیان دەبوو بوکەلەیهکی زۆر جوان کە تەواو دەبوو هەربۆ خۆشى دەستیان دەکرد بەچەپلە لیدان سەماوشای کردن، هەرکەسەو بوکەکەى خۆیان لە باوەش دەگرت، ئەوجا بەخۆشى ئەوبەندەیان دەگووتن،

هەى بوکانى بوو کۆکە
 دروستمان کردى لە لۆکە
 ئەى چاوشين و نەرمۆکە
 بەپەنجەى سىپى وخرکۆکە
 توندى دەگریت مەمۆکە
 پى ئەکەنى ..... سەبرۆکە

*****

هەروەها کچان و کوران ئەم بەندەشيان دەگووتن ، کوران دەيان گووت کچانیش

دەيان گووت (ها)

کچه بچکۆلە و بوکەلەکەى

هە چەرمە چەرمە ..... ها
 حەز لە بۆکى خو ..... ها
 بوک لەئێوەحەپام بى ..... ها
 دەگەروسووە لارم بى ..... ها
 وسووەلارى دوو گردى ..... ها
 دەم هینای و دەم بردى ..... ها
 لەبرای خوّم مارەکردى ..... ها
 مارە مارە هەر بەزى ..... ها
 بەسناق و بە دەرزى ..... ها

ئابەم شیوێه یارى بوکۆکە لەناو کچه هەرزەکارەکان و مندالانى شارى پواندن
 دەکرا ئەوەش بۆ کات بەسەر بردن و پوژ پابواردن و خوشى و گالته و گەپ
 بوو،

۴۹- یاری حەبل حەبلانى :- یاری حەبل حەبلانى تايبەت بوو تەنھا بە کچان، ئەو یاریە بەدوو شیوو دەکران جووری یاری یەكەم تەنھا یەك کچ بوخۆشی خۆی دەى کرد، لە سەرەتادا کچەكە پەتیکى (۲) دوو مەترى دەهینا هەردوو سەرەگوریسەكەى دەگرتن، كە دەستى بە یاریەكە دەکرد توند گوریسەكەى دەگرت بە هەردوو دەستى لەسەر سەرى خۆى ئاودیوى دەکرد ئەوجا پیئەکانیشى لەگەڵ بلیند دەکردن بەم شیوئەیه چەند جارێك تا ئەوكاتەى ماندوو دەبوو بەم شیوئەخۆى بەرزو نزم دەکرد، وەكو ئەم وینەیهى خوارەووەكە دیارە، یاریەكەش بەم شیوئە بوو، بەلام جووری دووئەمى حەبل حەبلانى لە یاری كچەكان، دەبوو سى كچ لەو یاریە بەشدار بن دوو كەس هەریەكەو سەرى گوریسەكەیان دەگرت، كچیکیش لەناوئە راستى حەبلەكە رادەووستا خۆى ئامادە دەکرد بۆ هەلپەپین لەسەر گوریسەكە بەشەرتیک نەدەبوو گوریسەكە بەقاجى بکەوئیت، ئەوجا هەردوو كچەكانى ئەوسەرئەم سەرى پەتەكە وردە وردە پەتەكەیان هەل دەسوران كچەكەش پیئش ئەوئە پەتەكە بگاتە قاجەكانى

حەبل حەبلانى

یەكسەر زووخۆى بەرز دەکردهو بۆ سەر وە واتە قاجەكانى لە زهوى دەکردهو پەتەكەش لەژیری دەسوراپهوه بەشەرتەكى نابوو پەتەكە بەزەوى بکەوتایە، هەروەها هەركاتیک ئەوكچە بکەوتایە سەرزەوى پەتەكە لە ژیرقاجى دەرنەچوبایە واتە بەقاجى بکەوتایە، دەدۆرا، ئەوجا كچیکى ترشوینى دەگرتەوئە ئابەم شیوئەیه تاكوئەى بەیاریەكەیان دەهینا، كچانیش چیژیان لەم گەمەویایە وەر دەگرت.

۵۰ - رۆژانی دانوو کورانی :- دانووکولانی یارییکی وهرزی بوو تهنها ماوهکهی

یهک مانگ بوو ئەو مانگەش لە ناوهراستی مانگی وهرزی پایز بووه، یاریهکەش بۆکوروکچان بوو، ههردووهرگەز پیکهوهلەبن دیواریک یان لەژیرسیبهری داریک دادەنیشتین ئەوجا عەسیرو بەریان رادەخستن کچ بە تهنیا کورانیش بە تهنیا پیکهوه دادەنیشتین لەبەرمامبهری مەنجەلی ساوار یان بلئین دانووتا ئەوکاتەی دەکولی هەموو مندالان لە کچ وکوپ لەنزیک مەنجەلی دانوو ریز دەبوون ههریهکهو قاپیکی بچوکی لەدەست بوو، بۆ وەرگرتنی دانووتەوجا کابانی مالهکه کهخاوهنی دانوو بووههریهکهو کهوگیریک دانووی بۆلەناو سینیهکه دەکردن، مندالانیش لە مەنجەلهکه دووردهکهوتنهوه کۆمەل کۆمەل

پیکهوه دادەنیشتن گۆرانیان دەگوت

رۆژانی دانوو کورانی

ودانوشیان دەخوارد، ئا بەم شیوهیه لە رۆژانی دانوو کورانه مندالانی کچ وکوپله شاری رواندز یاری دانوو کولانهیان دەکرد وکاتهکانیان بەخۆشی وچهپله ریزان بەرئ دەکرد، یاری مندالان لە کهلهپووری نەتهویهتی کورد دا، ئاوینهی راستهقینهی هەست وژیانی کۆمەله.

۵۱- دوانزه بهردانی :- ئەم یاریه له دوومندال تا چوارمندال پیک دهاتن، ئەوجا ههریهک لهو یاری کهرانه(۱۲)دوانزه بهردی خری پوباری هیندی یهک هیلکه دهیان هینا بۆئهم یاریه، ئەوجا بهشیوهی بازنهی ههموو بهردهکانیان دهکرده یهک کۆمهڵ لهسهه یهکیان داهنا ههروهها ههموو یاری زانهکانی مندال ههریهکهو بهردیکی خریلهی پێ بووبهردهکانیش ههریهکهو له رهنگیک بوون، بهردهکان وهک دهستهبهرد بهکار دههینران رهش و سپی وسۆریان شین دهبوون تا له کاتی یاری کردن نهگۆرین وههریهکهوهی خۆی بناسیتتهوه، ئەوجا که یاریهکه دهستی پێی دهکرد بهم شیوهیه دهبوو، یهکهم کهس که نۆرهی دههات دهستهبهردهکهی بهدهستی راستی دهبوو، بهرهو کۆمهڵه بهردهکه دههاویشته ئەوجا ههر چهند بهرد کهوتبانه ئەو بهردانهیان ههلهگرتن لهشار دووریان دهخستنهوه تاکۆتای یهک بهرد دهما ئەویش ئەگەر بهردی پێ بکهوتایه ئەوه ئەو یاری زانه براوه دهبووه ههروهها ئەگهرياری زانی یهکهم لهبهردهکانی نهدابایه ئەوکهسهی لهدوای ئەو دهبوو نۆرهی ئەو دهبوو که بهردهکه باویت کهواته یاری زانهکان یهک لهدوای یهکتری دهستیان بهیاری دهکرد، ئابهم شیوهیه، گهمه و یاریهکانیان بهرپیک و پیکي تهواو دهکرد، ئیجا لهکۆتايدا ههریهکهوناوی نوسرا بووه ههرکهسهو چهند بهردی فریداوه، بهردهکانی

دوانزه بهردانی

خۆیان دهژماردن، دهخوا هی کامیان زۆربوووه ئەو کاتی ئەو کهسه به یهکهمی ناو یاریهکهوسههکهوتوو ئەژمار دهکرا واته دهبووه براوهی یهکهم، ئەم یاریهی بهم شیوهیه دهکرا، ئەوجا که یاریهکانیش دهکران ههر بۆ خۆشی و کات بهسهه بردن بووه،

۵۲- **ياری شەتەرەنج:-** ئەم يارىه له سەر بۆردىكى چوار گۆشەيى دروست كراوه بەشىووهى خانە خانەى مەبەحى پەش وسپى، ھەرپەنگەو ژمارەى خانەكانى(۳۲)خانەيه واتە ھەردوو پەنگەكانى پەش وسپى ژمارەيان دەگاتە(۶۴)خانە، ئىنجاشەتەرەنج بەجۆرىك دادەنریت كەخانەى پوون لەكۆتايى دەستە راستى پەكانى ھەر يارىزانىكدا بىت، ھەرۋەھا پارچەكان بەوجۆرە دادەنرین كەنیشان دراون، لە ھىلكارى وینەى راست و چەپدا بە شىوہیەك كە ھەر شالىارىك لەسەر خانەيەك بىت كە لەھەمان پەنگى خۆبىتت شالىارى سپى لەسەر خانەى پوون وشالىارى پەش لەسەرخانەى تارىك، ئەوجا زارەكان دابەش دەكرین بۆسپى وپەش كە زارەكان دانران يارى زانىك دەست پى دەكات، بە(۱۶)زارى خۆى ھەر كەسەو بە پەنگى خۆى يارىەكە دەست پى دەكات، پارچەكانىش بریتين لە(۱)يەك شا(۱)يەك شالىار(۲)دوو قەلاو(۲)دوو ئەسپ و(۲)دوو فيل لە گەل(۸)ھەشت سەرباز ئەوجا ميژووى سەرھەلانى شەتەرەنج دەگەریتەوہ بۆسەدەى شەشەمى سالى زاینى چىرۆكى دروست بوونى بەم شىوہیە بووہ، گوايە پاشايەكى ھىندستانى نەخۆش دەكەويت، ھىچ پزىشكىك ناتوانن چارەسەرى نەخۆشەكەى بدۆزنەوہ، پاشا داوا لە دكتوروھكىمەكان دەكات ھەر كەسەيك دەرمانى نەخۆشەكەى بۆ بدۆزیتەوہ، خەلاتىكى گەورەى دەكات بەپارەيەكى زۆر، لەوكاتى كە بانگەواز دەكریت داھینەرى شەتەرەنج بەناوى(سبندار)لەناو كۆرى خەلكەكە دەبىت، كەشتەرەنجەكەى پىپەپىشكەشى پاشا دەكات، پاشاش پۆژانە خۆى پى سەرقال دەكات، دواى ماوہیەك ھەست دەكات كە نەخۆشەكەى نەماوہ، ئەوجا بە دواى داھینەر(سبندار) دەگەریت تادەى دۆزیتەوہ ئنجا كە دۆزىانەوہ سپىنداردەبەنە پىش گەنجینەكەى پاشا بۆ ئەوہى پاداشتەكەى بداتى ئەویش ئەلەيت لەخانەى يەكەم(پوپىيە)ى تىايە لەخانەى دووہم(دوو پوپىيە)ى تىايە لەخانەى سى يەم(چوار پوپىيە)ى تىايە لە ھەر خانەيەك دووقات، كەوشەى شەتەرەنج لەوشەى سانكرىتى شاتورانجاوہ، وەرگىراوہ كە بەواتاى چواربەشى سوپاى كۆن دىت واتە سەرباز فيل، ئەسپ، قەلاى كاتى، لەولاتى ھىندەوہ گەيشتە وولاتى ئىران و كوردستان و فارس

وولاتى تى ئىرانى نەژادى لەوئىشەوہ بەسەرجم ولاتانى جىهان بلاوبوتەوہ،
 كە يارىيەكى زورفكرى وكۆن وخوشە، ھەرچەندەياري شەتپرنج يارىيەكى ئاسان
 نەبووہ، بەتاييەتى لەوكات وزەمانى ھەموو كەس لەم يارىيەى نازانى، بەلام
 خەلكى شارى پرواندز زوربەيان لەياري شەتپرنجيان دەزانى بەتاييەتى
 گەنجانى شارى پرواندز، ھەروەھا لەسەردەمى ميرمحمد بەگ لەناو
 سەركردەوگەورە پياوہكانى ناو ميرنیشينەكە يارىيەكى باوبووہ، كە دارتاشەكان
 بو خەلكيان گيړاوتەوہ پروژانە بو ياري شەتپرنج لەدار زارى شتپرنج و تەبلەى

ياري شەتپرنج

شەتپرنج يان دروست كردوہ بە
 پارەيەكى باش فرۆشاوہ، ديارە
 ئەوہش دەسەلمينيت كە ئەم
 ياريە لەو شارە زور كۆنە،
 خوينەرانى خوشەويست
 ئەمەبوو كورتەيەك لەسەرياري
 شەتپرنج لە شارى پرواندز.

۵۳- یاری پینجوكانه:- یاری پینجوكانى تایبەت بوو بە کچان و مندالە

کیژۆلەکان لەوکات وزەمانی پۆژانە لەناوکچان دەستە دەستە لەبن دیوارولە پیش دەرگاوناوکۆلانەکان وژێردارو درختەکان وبندیوارەسیبەرەکان کچان دەستە دەستەلەگەل یەکتەری دادەنیشان سەرقالی یاری پینجوكانه بوون، ئەوجا سەرەتا بوئەم یاریە پینج بەردی وەک کەلاخرو زۆر جوان ولوسیان دەهینا ، ئەوجا بو ئەوەی بزانی کێ بوێهکەم جار بەردەکە فرێدەدات، تەرپو وشکانییان دەرکرد، بوئەست پینکردنی یاری پینجوكانى، بوئەو یاریە لە(۲ تا)کچ بەشدار دەبوون ،ئینجا نۆرەى دەستی هەرکامیان دەهات، دەستی بە یاریەکە دەرکرد، بەم شیوەیە لە سەرەتاوە کچە یاریزانەکان دەست کەلا هەل داوێت یەک بەرد هەل دەگرێت ،هەرۆهەا جارى دووم دووبارە بەردەکە هەلداوێت ئەم جارە(۲)دوو بەرد هەل دەگرێت ئینجا جارى سێهەم دیسان دەسکەلا هەل داوێت ئەو بەردەى کە ماوه هەلی دەگرێت، دووبارە هەموویان فری دەداتە ناو بازنەى شار، بووجارى دوومە یاریەکە ئەم جارە(۳)سێ بەرد بە یەکەو هەل دەگرێت بووجارى چوارەم(۴)چوار بەرد بە یەکەو هەل دەگرێت، ئەوجا بووجارى پینجەم دەستی چەپی لەزەوی دەدا هەموویان هەل دەداو دەى خستە سەر پشستی دەستی

خۆی واتە بریدیەو، بەلام جارى وا دەبوو زوو دەکەوت یان لەناوەراستی یاریەک دەکەوت هەرکەسیکیش لەکچەکەن بکەوتایە دەرەکرا بو جارى دووم دەهاتەو ناو یاریەکە، ئینجا کچەکان لە یاری پینجوكانى،

هەر چوار پەنجەى خۆیان ئەنوساند بە یەکەو، بە پەنجەى گەورە لیکیانى جیا دەرکەدو، لە شیوەى پەژەى پردیک لى دەکات ئەوجا بەردەکانى بە ژێردەستى خۆى رەتى دەرکردن ئەگەر لەم دەورانە نەکەوتبایە هەرپینج بەردەکەى دەخستە ناودەستى، یەک تۆز هەلی دەهاوێشت، ئەم جارە بەپشستی دەست دەى گرتەو، لێرەو چەند بەرد لە سەرپشستی دەستى راوەستابان هەلی

دهدات به دهستی راستی دهیگرتنهوه، ئەوهنده بهردەى بۆ ههژمار دهکران ، ههروهها ئەگەر ههموو بهردهکانى به یهكجاری بگرتایهوه به یهكهم دهردهچوو، شىوهى یاریهكه بهم شىوهیه بووه لهسهههتاوه تا كۆتای ههرجاری

یاری پینجوكانه

لهجارهکانى یاریهكه كه بهردهکان ئەخهیته دهستیانهوه ، بهزهویدا بلاویان دهکردهوه ، یهكهم جار یهك بهرد و دووهم جار دووبهرد وسى یهك جار سى بهرد ههلهگیران بهم شىوه تا یاریهكه كۆتای پى دههات ، ئەم یاریه ههريۆ خۆشى وکات بهسههه بردن بووه ،

۵۵- یاری پراکیشانی مندالان لەسەرگوش :- ئەم یاریە یەكك بوو لە یاریە

هەرە كۆنەكانی مندالانی گەرەكەكانی شاری پواندن، ئینجا بۆئەم یاریە گوشیکی گەرەیان دەهینا رایان دەخست مندالیک یان دوو مندال لەسەر گوشەكە دادەنیشت دوو مندالیش بەیەكەوێ گوشەكەیان تووند دەگرت، نە بادا مندالەكان لەسەر تەلیس یان قەمیشەكە بەریتتەو، ئەو جادبوایە شوینەكەش بپرک نشیو بایە بی دپرک و بەردوداروخۆل و خاشاک بایە بۆئەوێ مندالەكە ئەزیهتی نەخوات ئەو جە هەندیک جار بەرپزە چەند مندالیک هەریەكەو گوشیکیان پێ بوو هەركەسەو مندالیک لەسەر گوشەكە دادەنا دەپویشتن، پێیان دەگووت خشۆكانی سەر گوش ئەم جوړە یاریانە لەناو مندالانی تەمەن(٦ تا ١٠)سالی دەكران هەر بۆخۆشی خۆیان دەیان كرد، چيژیان لەم یاریە

یاری پراکیشانی مندالان

وێ دەگرت، زۆریش
كەیفیان بەخۆیان دەهات
بەتایبەتی مندالە
بچكۆلەكان كە لەسەر
گوش دادەنیشتن
دەستیان دەگرد بە
پێكەنین،

۵۶- یاری فرپرۆکه:- ئەم یاریه یاریه کی وهرزی بوو به تایبهتی له وهرزی بههاراندا دهکرا ئەوجا بۆ ئەو یاریه یه کێک له مندا له گه وره کان ئەوانه ی که دهیان زانی فرپرۆکه دروست بکهن، چهند داریکی تهخته ی بچوکی (۴۰) سامتیمه تریان دههینا، له گه ل(۱) یه ک بسماری بچوک بۆ دروستکردنی فرپرۆکه به کاغەزی پهنگه و پهنگ و جوان که دروستیان دهکرد، ئەوجا هه رمندا له و فرپرۆکه یه کی به دهسته وه دهبوو، به غارغارین له وسه ری بۆ ئەوسه ری کۆلانه کان غاریان دهدا فرپرۆکه کهش وهک بای دهسوپا له و کاتی ئەم یاریه بۆ مندا لانی خوار(۱۱) سالی دروست یان دهکرد، مندا لانی ش زۆر پێیان خۆش بوو که یفیان به م جوړه یاریه دههات، هه ندیک جار ئەوجوړه یاریه ش

یاری فرپرۆکه

نه جار په کان یان که سانیک له ماله وه بۆ فرۆشتن و بژیوی ژیا نی پوژانه ی خویان دروستیان دهکرد به مندا لانیانی شاره که یان ده فرۆشت، ئانه مه بوو کورته باسیک له سه ر یاری فرپرۆکه له شاری رواندز.

۵۷- یاری دالاستیکانی نیشان شکین:- ئەم یاریه بۆ نیشانه شکینی بووه، ئەوجا کێ لههەر سێ نیشانهکهی بدابایه له یاریه که یان یه کهم ده بوو، به شه رته کی نه ده بوو یاری که ره که واته نیشان شکین له (۳) بهرد زیاتر بگریته نیشانه کان، ده بوايه هەر یاری زانیک (۳) بهرد له ههرسی نیشانه کان بگریته ئەوجا ئەگەر پێیان کهوتایه یان پێیان نه کهوتایه، حهقی ده سوتا، بۆ ئەم یاریه (۳) سی بوتلی شوشه یان ده هینا له دووری (۲۰) مەتر دانه ران، ههرسی بوتله کان یان ههریه کهو له سه ر به ردیکی بلیند دانه نا، بۆئوهی به جوانی دیار بایه ئینجا هه موو یاری که ره کان ههریه کهو دالاستیکی خۆی پێ بوو، ده بوايه هه ر یاری که ریک کۆمه له به ردیکی زۆر بچوکیان پێ بایه به رده کانیش له شیوهی که لا ده بوون که پێیان ده گووت به رده زیخ، ئەوجا پێش یاریه که ده ست پێ بکه ن شیرو خه تانه یان بۆ یه کهم و دووهم ده کرد، لیروه هه رکه سیک نۆره ی به اتایه وله پێشی هه موان بایه به ردیکی له ناو دالاستیکه که ی دانه و ده یگرته بوتله شوشه کان، ئەگەر له هه ربتلێکی بدابایه شوشه که ده شکا، ده بوايه له شوشه ی دووهم بدات، دوايش له ی سییه م به م شیوه ده بوو، ئەوجا هه مان که س دووباره به ردی دووهمی سییه می تی ده گرتوه، به م شیوه یه تا ههرسی به رده کانی ته واو ده کرد، نۆره ی یاری که ره که ی دووهم ده هات به م شیوه یه یه ک له دوا ی یه کتری تا یاریه که ته واو ده بوو، ئەوجا ئەگەر کام له یاری که ره کان ههرسی شوشه که ی بشکاندایه ئەوه ئەوه که سه ده بووه براوه ی یه که م، گه لیک

یاری دالاستیکانی

جار وارێک ده کهوت کهس له یاری که ره کان له نیشانه که ی نه ددها بۆیه دووباره یان ده کردوه، یاری نیشان شکین به م شیوه یه ده کرا له ناو میژمندالانی گه ره که کانی شاری پواندز و ده ور به ری، ئەهوار یانه ش هه ر بۆکات به سه ر به ردن و خۆشی و گه مه ی خۆیان ده کرد،

۵۸- یاری گلۆپ کردن به کەف :- یاری به کەف یان گلۆپ گلۆپانی ئەو یاریه به تاییه تی له نهو مندالانی کچ و کور دەرگا که ته مه نیان له (۸ سالی تا ۱۳ سالی) دابوو، ئەوکاتی مندالانی شاری رواندز له هه موو گه ره که کان زور که یفیان بهم یاریه دههات، بۆ ئەم یاریه بهرداغیک یان جامیکیان دههینا نیوه ئاویان تی دهرگه له گه ل کهمیک تایدیان شامپۆ له ناو ئاوی ناو بهرداغه که یان دهرگه ئه وجا جوان جوان تیکیان دهدا، تا به جوانی ده بوو به کەف، بۆ یاریه که تیلیکیان دههینا لهو تیله بازنه یه کان لی دروست دهرگه له شیوه ی ئهنگوستیله ی خر تیله زیاده که شیان دهرگه دهسکی بازنه که، کونی بازنه کهش به قه ده ریگ که لا ده بوو، ئەوجا مندالان دهچوونه سه ربانی خانوو یان شوینیکی بلند پیکه وه یاریه که یان دهست پیده کرد، هه رکه سه و بهرداغیکی پرکه فی خۆی پی بوو، بهنۆره یه ک به یه ک ته له بازنه که یان له ناو که فه که وه رده دا که ده ریان دههینا فویکیان له کونی بازنه به که فه که دهرگه چه ند گلۆپیکی لی دهرده چوو له خواره وهش به ره ژوو یان ته باشیره تیکیان راده کیشا، ئەوجا گلۆپه که ئەگه ره له خه ته که رهت بایه وزیاتر برۆبایه، له هه موویان دیار بوو، گه لیک جارهی هه ندیکیان زیاتریش له خه ته که به دوور ده که وته وه، ئەوجا ئەگه ره یه کیک

یاری گلۆپ کردن به کەف

له خه تی رهت کردبایه ده بووه هه لاهو هوریا یان هه لپه رکیانی دهرگه، ئەوکاتی مندالان به هه موو شیوه یه ک یاریه کانیا ن بوخۆشی خۆیا ن وکات به سه ر بردن به پچ دهرگه بۆ ئەم یاریه گه لیک جار کچانی ش به شه داریان دهرگه،

۵۹- يارى جگ جگانى: - يارى جگ جگانى له كوردەوارى خۇماندا يارىكى كۆنى

پېش سەردەمى باب و باپيرانە، ئەم يارىە بە ئىسكى حيوان وەك مەرو بزن و بەرخ دەكرا جگ ئەوئىسقانەن كە لە ناوەندى ھەردوو جوومگەى قاچ و دەستى حيوانى بچوك وەك مەر و بزن و بەرخ دايە، بۇ يارى جگ جگانى بەكار دەھىنان، لەكاتى خۇيدا كەحيوانيان سەردەپرى قەسابەكان ئەوجگانەيان لە ئىسقانى حيوان جيا دەكردەو، ووشكيان دەكردن تا گۆشتەكەى لى دەبوو، ئەوجا جوان جوانيان دەشوشتن تا جوان سپى دەبوون پاكوخاوين دەكران ئەوجا رەنگاو رەنگيان دەكردن، بەكاريان دەھىنان بۇيارى جگ جگانى، ئىنجا جگەگەكان دوو پرويان ھەبوورويكى پىيان دەگوت، جگ پرووئەكەى تر پىيان دەگوت بووك، يان پشت يان پى دەگوت، نۇ ئەم يارىە يارى كەرەكان بەيەكەو كۆدەبوونەو بەزنىيەكيان رادەكىشا ھەريەكە لەو يارى كەرەنە(۲)يان(۳)جگيان لەناو بەزنىكە ريز دەكرد، بەدوورى(۴)مەتر شوپىنيكيان دەكردە شاربوتى گرتنى دەسكەلاى جگ بۇ ليدانى جگەكانى ناو بەزنىكە، ئەگەر بەدەسكەلا چەند جگى لە بەزنىكە دەركردبايە ئەوا ئەو جگانە دەبوونە ھى خۇى كە لە بەزنىكەى دەركردبايە، ھەروەھا جۇرىكى تريش لەيارى جگ جگانى ھەبوو ئەويش بەم شىوئەيە بوو بەدوو كەسى دەكران بۇ يارىەكەش كچ و كور بەشدار دەبوون، گەلىك جار كچىك لەگەل كورىك بەتەنھا ئەو يارىيان دەكرد، ھەريەكەو(۲)دوو جگيان دەخستە دەستى خۇيانەو، ئەوجا بەنۇرە ھەريەكەيان دەستى خۇى بەرز دەكاتەو بە ئەندازەى(۴۰)ساتيمەترجگەكانى

يارى جگ جگانى

بەردەدايەو ئەگەر جگى ھەريەكىكيان بە قىتى بووئەستايە ئەوا ئەو يارى كەرە براو دەبوو، دۇراوئەكەش دەبوايە جگەكانى خۇى بدايە يارىكەرە براوئەكە، يارىەكە بەم شىوئەيە كۆتاي پى دەھات، ئەو بوو يارى جگ و بووك لە ناو مندالانى شارى پواندن،

۶۰- یاری خواردنی پرتقال :- ئەو جوړه یاریانه هەربۆ خۆشی وگره وکردن

وشانسی خۆیان بەپرتقال تاقی دەکردووە بەم شیوهیە دەبوو، یەك کیلو پرتقالی گەرەیان دەهینا بۆئەوهی یاریهكهی پێ ئەنجام بدن ئەوجا

کۆمه‌لیک میژمنداڵ بە یاری پرتقال بەخت ووشانسی خۆیان تاقی دەکردووە، هەر وهه گره‌وشیان له‌سه‌ر ده‌کرد، ئەم یاریه له‌مابه‌ینی (۲) که‌س ده‌کرا یه‌که‌م جار یه‌ك کیلو پرتقالیان ده‌کړی هه‌رکه‌سیک له یاریه‌که براوه بایه پاره‌ی کیلو پرتقاله‌که‌ی نادا، ده‌بوو کام له‌م یاری که‌رانه بدوړایه ئەو پاره‌که‌ی ده‌دا،

یاریه‌که‌ش به‌م شیوه‌یه بوو، یه‌کیک له‌م دوو یاریه‌که‌ره پرتقالیکی ده‌ست ده‌دایه‌و ده‌ی گووت من ئەم پرتقاله ده‌شکینم به‌مه‌رجی ئەوه‌نده دنکه تیا بیټ،

یان به‌شه‌رتی (۱۰) ده‌ دنکی تیابیت یان به‌که‌یفی خۆی ژماره‌ی دنکه‌کانی ناو پرتقاله‌که‌ی ده‌گووت، ئەوجا ده‌ستی ده‌کرد به‌ خواردنی پرتقاله‌که‌، سه‌بر سه‌بره ده‌نکیکی پرتقالی به‌ ددان وده‌می ده‌ری ده‌هینا به‌ ده‌ستی راستی له‌ پیش چاوی هه‌موو یاری زانه‌کان له‌سه‌ر کاغه‌زیکی داده‌نا ، به‌م شیوه‌یه تا پرتقاله‌که‌ ته‌واو ده‌بوو، ئەوجا یاری که‌ری یه‌که‌م ئەه‌ی گووت من ده‌ی خۆم به‌مه‌رجی (۱۰) ده‌نکی تیابیت ئەوجا یاری که‌ری دووه‌م بۆی زیاد ده‌کرد ده‌یگووت من به‌ مه‌رجی (۱۲) ده‌نک ده‌ی خۆم یان هه‌ندیک جار

یاری خواردنی پرتقال

بۆي كەمتر دەكرد ئا بەم شىۋەيە كاميان زيادى دەكرد پرتەقالەكە ئەو دەي
خوارد ئەگەر براۋەش بايە جگە لەو پرتەقالەي كە يارپەكەي لەسەر دەكرد و
دەيخوارد پرتەقالىكى تر بەزىادە وەردەگرت، بەلام ئەگەر بىدۆران بايە دەبوو
دوو پرتەقال بدات بەئەوي بەرامبەرى ھەروەھا پىش ئەۋەي يارى زانە پرتەقال
خۆرەكە دەست بكات بەخواردنى پرتەقالەكە سەپرى ناو دەميان دەكرد، نەۋەكو
ھەندىك دەنكە پرتەقالى لەناو دەم ھەلگرتبىت گەلى جار ھەندىك يارىكەر فىل
باز بوون كارى لەو جۆرەيا ئەنجام دەدا. يارى پرتەقال بەم شىۋەيە دەكرا ھەر
بۆخۆشى و كات بەسەربردن.

۶۱- یاری شه‌پره کهو :- یاری شه‌پره کهو، له شاری رواندز چهند کهسیکی

راوچی هه‌بوون یان هه‌ندیگ کهس کهویان له قه‌فه‌زدا به‌خێو ده‌کردن بۆ جوانی وده‌نگه‌ خوشه‌که‌ی ئه‌وجا گه‌لیک جار هه‌ربۆ خوشی یاری شه‌پره کهویان ده‌کرد. له‌شاری رواندز چهند کهسیک هه‌ریه‌که‌و ژماره‌یه‌ک کهویان هه‌بووه‌رکه‌سه‌و که‌ویکی ،

بۆ یاری کردنی شه‌پره‌که‌و له‌گه‌ڵ خۆی ده‌هینا شوینی شه‌پره‌که‌وه‌کان ، ئینجا هه‌موومان ده‌زانین له‌ ناو کورده‌واری خۆمان له‌ کاتی خۆیدا به‌ خێو کردنی که‌وله‌ زۆربه‌ی ماله‌کان با‌بووه‌ ، شه‌پره‌که‌ویه‌کیک بووه‌ له‌ نه‌ریته‌ کۆنه‌کان داده‌نریت ، ئه‌وکاتی له‌م شاره‌ چهند که‌و بازیک هه‌بوون ، بۆ ئه‌م گه‌مه‌یه‌ شوینیکیان ده‌ست نیشان ده‌کرد بۆ یاری شه‌پره‌که‌و ئه‌وجا له‌پوژی یاریه‌ک هه‌رکه‌سه‌و قه‌فه‌زیکی پی بوو ده‌هاتنه‌ شوینی شه‌پره‌که‌وله‌و شوینه‌ چهندین که‌سیش بۆ ته‌ماشاکردن ده‌هاتن ئه‌وجا به‌شیوه‌ی بازنه‌ی هه‌موویان راده‌وه‌ستان ، دوو که‌س دوو که‌س قه‌فه‌زه‌کانیان والا ده‌کرد هه‌ردوو که‌وه‌کان له‌ قه‌فه‌زه‌کانیان ده‌رده‌چوون ، ده‌بووه‌ شه‌پریان ، به‌ده‌ندوک و قاچ و به‌شقه‌ی بال له‌ یه‌کتریان ده‌دا به‌رده‌وام ده‌بوون تا یه‌کیک ئه‌وه‌ی تری ده‌به‌زان ، هه‌روه‌ها

یاری شه‌پره کهو

گه‌لیک جار ئه‌م یاریه‌یان به‌ گره‌و ده‌کرد واتا به‌ پارهیان به‌کپینی جل و به‌رگ و قه‌میس ، ئه‌وه‌ی ده‌ی برده‌وه‌ جگه‌ له‌ خوشی قازانجی زۆری ده‌کرد که‌وه‌که‌شی زیاتر خوش ده‌ویست ، ئه‌م یاریانه‌ش وه‌ک له‌م وینه‌یه‌ دیاره‌ هه‌ر بۆ خوشی وکات به‌سه‌ر بردن بووه

۶۲- يارى بازدانى دوور ھاويشتن:- يارى يەك بازى يەككە لە يارىە ھەرە كۆنەكانى باب و باپيرانمان واتە يارىەكى زۆر كۆنە ئەوجا ئەم يارىە لە چەند كەسىك واتە يارى زانىك پىك دەھاتن بۆئەوھى بزائن كەكى تواناي زۆرخۆ فريدانى ھەيە ئەويارىە تايبەت بوو بۆ ئەو كەسانەى كە بەدائىم لەگۆرەپانەكان يارى غارغارينيان دەكرد، ئەوھش بۆ خۆ تاقى كردنەوھيان بوو، لە يارى يەك بازى بۆيان دەردەكەوت كە تاجەند دەتوانن خۆيان فري بدن، ئەوجا ئەو يارىە پىك دەھات لەچەند يارى كەرىك، كەخۆيان تاقى دەكردەوھ بۆئەوھى بزائن كاميان بازى لەو كەسانەى لە گەلئيدان، دوور تر دەھاويژتت، ئىنجا جارى وا دەبوو يارى كەرىك لەو يارى كەرانە لە ھەموويان زياترخۆى فري دەدا ئەگەر بە مەتر بوايە ھەبوو لە ناو يارى زانەكان(۳ تا ۴)مەتر خۆى فريدەدا ئەم يارىە دەبوايە لە شويتىكى نەرم ناو لم وھيان لە وەرزى بەھارو ناو گژوگياكان و فريز لە پانەگۆرى باغى گشتى پواندز دەكرا

ئەم يارىە يارىەكى وەرزى سالانەى ميړمندالانى شارى پواندز بوو، ئەوجا ھەم وەرزى بوو، ھەم بۆ خۆشى و كات بەسەر بردن وەرزىشەكە دەكرا.

يارى بازدانى دوور ھاويشتن

۶۳- یاری سهره سیفونانی:- ئەم یاریه تایبەت، بوو بە کورپان، یاریه کی نوئ

بووله ناو مندالان دەرگا ئەوجا یاریه کەش بەم شیوووهیه دەرگا، سهره سیفون بەسهری بیبسی کۆلا و مشن وسیفن وکۆکاکۆلا، دەرگوترا سهره سیفون، شیوهی یاری کردنه کەش بەم شیوووهیه بوو یاری کەرەکان پیک هاتبون له چه ند کەسیک له (۲) کەسهوه تا (۸) کەس دهیان توانی به شداربیت، ئەوجا بۆ ئەم یاریه شوینیکی گۆرەپان وتەختیان دەدۆزیهوه، یان گەلیک جار له سهربانی خانووه گەرەکان ئەم یاریه یان دەرگد، ئینجا هەریاری کەرە و سهرسیفونیکی له سهر تەنیشت له سهرخهتی یاریه که ده چه قان هەموویان به پریزه یهک له دواى یهک پریزان دەرگدن وهک یاری کەلایانی به مه سافهی (۵۰) ساتیمه تر له یه کتری دوور بوون، هەر وهها شوینی شاربه درێژایهتی (۳) مه تر دوور بوو له سهره سیفونه کانی پریزکراو ئینجاکئی له یاری زانه کان یه کهم بایه ئەو له پیشی هەمویان دەرگه لای تی دەرگرتن گەلیک جار پیتی نه ده کهوت و هەندیک جاریش وارپیک دەرگهوت (۲ تا ۳) سیفونی ده خستن و ده بوونه هی خۆی له دواى ئەو یاری کەری دووهم دهی هاویشت ئەوجا لیره وه، هەر یاریکەرپیک که دەرگه لای ده هاویشت بۆ سیفونه کان ئەگەر دەرگه لاکه به دەرگه لای هەریهک له وان بکه و تابه ئەوه له یاریه که ده چوووه دەر سیفونه کەشی ده بووه هی ئەو هەر وهها جۆره یاریکی دیکه ش به سهره سیفون دەرگا ئەویش بهم شیوووه یه بووه

یاری سهره سیفونانی

بازنه یه کی (۳۰) ساتیمه تر یان دروست دەرگد به تەماشیرله ناوه پراستی بازنه که (۲۰ تا ۲۵) بیست تابیست و پینج سهره سیفونیان له سهر یه کتری داده نا به مه سافهی (۴) چوار مه تر شوینیکیان ده ست نیشان دەرگد بۆ شار، ئینجا شار ئەو شوینه بووه که دەرگه لاکه یان تی دەرگرت ئەوجا به شیوووهی شیرو خهت یه کیک دەرگه و ته

پیش ھەموویان ئەوجا ھەریەک لە یاری کەرەکان کە دەسکەلاکەى دەسەرەسیفۆنەکان دەگرت ئەگەر پێیان بکەوتایە دەبوايە سەرەسیفۆن لە بازنەکە دەربچوبایە، ئەوکاتە دەبوو ھى ئەوکەسەى کە ھەلگرتەکەى تى دەگرت، ئا بەم شیۆەش جۆرى دووھى یاری سەرەسیفۆن دەکرا، ئەم جۆرە یاریانەش ھەربۆ خوشى وکات بەسەر بردنى خۆیان دەیان کرد،

٦٤- یاری قه بزل عالی :- یاری خوڤریدانی بلیندی واته (قبز لعالی) ئه ویاریه به زوری له وه رزی به هاران له شوینی نهرم و ناوگژوگیای به هاردا ده کران، بو ئه ویاریه (٢) دوو داری (٢) مه تر دریژیان ده هینا له گه ل پشدینیک وه یان گوریسیکی (٣) مه تر دریژنه و جا شوینیکیان ده ست نیشان ده کرد که زور نهرم و بی به ردو درک و داربیت، هه ندیک جار له ناو گژو گیاکان وه یان ده چوونه، باغی گشتی پواندز له ناو فریزی حه دیقه دوو داره که یان له ناو ته نه که یه که به دریژی داده نا و پر به رد یان ده کردن تا داره کان به رنه بنه وه به راستیش رابوه ستیت، ئه و جا گوریسیک یان پشدیکیان له هه ردوو داره کان ده به ستن، یه که م جار گوریسه که یان (١) یه که مه تر بلیند ده کرد، ئه و جا هه موومان یه که له دوا ی یه کتری خو مان له سه ر گوریسه که فریده دا به گویره ی بلیندی په ته که ئه و جا تا هه موویان

خویان له سه ری باز ده دا دوا ی زیاتر بلیندیان ده کرد ده یان کرده (١٢٠) سانتیمه تر، به م شیوو هیه تا ده گه یشته (١٥٠) به ره و سه ره وه سه بر سه بره لیی راده هاتین و زیاتر خویان فری ده دا بازیان له سه ری ده هاویشته، یاری قه بزل لعالی یاریه کی ترسناک بوو که لیک جار ده ست وقاچیان ده شکا، هه روهان سالانه که ئیستعراز ده کرا ئه و یاریه له قوتابخانه کان ده کرا،

یاری قه بزل عالی

۶۵- مەزپارچ خىرپۇڭكە :- بۇ ئىم

يارىيە(۲تا۶)شەش كەس ئەيان تۈانى يارىيەكە بىكەن وبەشدار بن لەم گەمەيە ئىوچا ھەركەسەو مەزپارچى خۇى دەبوايە پى بايە ئىوكاتە دەى تۈانى لە يارىيەكە بەشدار بىت، مەزپارچ لەدار دروست دەكرا

شىۋەكەى خىر بوو لەشىۋەى ھىلكە ژىرەكەى وەك نوكى قەلەم وابوو، لە سەرەوە بۇخوارەوە تەسك دەبىتەوە، ھەندىكىان لە شىۋەى كوپى ئاو وابوو، ھەرچەندە مەزپارچ زۇر بچوكە ئىوئەندەى سىۋىكى بچوكەپرىك بە ناودەستى مروۇف دەبىت، كە لە وىنەكەش ديارە، مەزپارچ لە داروتەختە دروست دەكرىت،

خەتى رەنگاو رەنگى لەسەر دروست دەكرىت ھەربۇ جوانى رەنگ دەكران بەكەسك و سورو شىن، ئىوچا كە يارىيەكە دەكرا دەبوايە لەسەر كاشى يان لە شىۋىكى زۇر تەخت بايە، ئىگەرنا زوو دەكەوت، بۇ مەزپارچ ھەموو يارى

زانىك دەبوايە پەتىكى چىوقايمى(۱)بەك مەتربارىكى پى بايە بۇ تاودان وسوراندى مەزپارچ لە زەویدا، ئىوچا كە يارىيەكە دەستى پى دەكرد، يەكىك دەبووە ناوبژىوان كە فىتەى لى دەدا دەبوو ھەموويان بە يەكەوە لەيەك چىركە ھەركەسەو مەزپارچى خۇى دادەبەزان بۇسەر كاشى يان شىۋىنە تەختەكە، وەك فرپۇڭكە بۇ ماوئەيەكى باش ھەمويان پىكەوە دەسوران، ئىوچا يەك يەكە مەزپارچەكانى ھەمويان لە سوران دەكەوتن، ئىوئەى دەكەوتە كۆتای واتە كۆتاكەس لە سوران دەكەوت

وینە و شىۋەى مەزپارچ

دەبووہ براوہی یەكەم ، بەم شیوہیە تا (۷)حەوت جارئەم گەمەویاریەیان دەکرد ،
ئەوجا لە كۆتایدا كۆی لە یاری زانەكان خالی زیاتر بایە ئەویاری زانە دەبووہ
براوہی یەكەم ، ئا بەم شیوہیە یاری مەزارح كۆتای پێ دەهات .

۶۶- يارى ئاغا ھاتىە بۆمەرەكى: - يارى ئاغا ھاتى بۆمەرەكى، ئەم يارىە پوژانە لەناو مندالان گەرەكەكانى شارى رواندزەكرا ، ئەم يارىە كچان بەجىاو كورانىش بەجىا دەيان كرد، ئەم يارىە بەم شىوہىە دەكرا، كۆمەلىك منداال لەكۆلانى گەرەك رىك دەكەوتن بۆ ئەنجام دانى ئەو يارىە ئەوجا ئەو كۆمەلە منداالە ژمارەيان ھەرچەندبان، خۆيان دەكرد بە(۲) دووتىپ لەم دوو تىپە يەككىك لەيارى زانەكان دەبوو بە گورگ ، كە پىيان دەگوت ئاغا، دوو كەسىش دەبوونە شوانى مەرەكان مەرەكانىش دەبوون بە دوو مىگەل مەر، ئەوجا بۆيارىەكە كۆمەلىك منداالىش دەبوونە مەر، ھەموو منداالەكان دەبوو بە دوو رىزە يەك بە يەكە لە دوای يەكترى رىز دەبوون ھەمويان پىشتى يەكترىان بە ھەردو دەستەكانىان تووند دەگرت، شوانەكەش گۆپالىكى بەدەستەوہ بوو بۆئەوى پەرىزگارى لەمەرەكانى خۆى بكات، ئەوجا كە يارىەكە دەستى پى دەكرد بەم شىوہىە دەبوو كە گورگەكە لە دوورەو دەھاتە پىشەوہ بۆگرتنى مەرپىك يەككىك لەوكەسانەى لە پىشەوہ دەبووتووند پىشتى شوانەكەى خۆى دەگرت، ئەوجا گورگەكە بە شوانەكەى دەگوت ئاغا ھاتى بۆمەرەكى، شوانەكەش جوابى گورگەكەيان دەدايەوہ پى دەگوت بەخوای ناخۆى كىشلىكى چەندجارىك دوو بارەى دەكردەوہ ئەوجا لە ناكاو خۆى فرى دەدا بۆ ئەوہى

مەرپىك بگرىت، بەلام لەبەر شوانەكە نەى دەویرا نرىك بكەىت چونكە گۆپالىكى پى بووگورگەكە لى دەترسا، بەلام ئەگەرگورگەكە مەرپىكى بگرىتايە ئەوہ يەككىك لە يارى زانەكان لەم رىزە كەم دەبوو، ئەوجا رووى لە رىزەكەى دووہم دەكرد بەھەمان شىوہى رىزى يەكەم دەى گوت ئاغا ھاتىە بۆ مەرەكى شوانەكەى دووہم

ياری ئاغا ھاتىە بۆمەرەكى

دهى گووت به خواى ناخۆى كشيلىكى، ئىنجا لهم دوو ريزه چهند مه پكهم
كرابايه، ئەم ريزه دھدۆپان، واتە ريزه كەى ترسەركەوتوو دهبوون، ئەم
يارىەش تەنھا بۆكات بەسەربردن وخۆشى خۆيان مندالانى گەرەك دەيان كرد.

۶۷- يارى پايىسكل :- ئەويارىيە بۇ مىندالانى تەمەنى(۵سالى دەستى پى دەكرى تا تەمەنى ۱۵سالى)بۆئەم يارىيەباوكى مىندالەكانى تەمەن (۴)سال تاتەمەنى(۶سالى)ھەريەكەو پايىسكلئىكى بچوكى(۳)سى تايەيان بۇمىندالەكانى خۇيان دەكرىن تا رۇژانە مىندالەكان لەمالەوۋە بىزار نەبن خۇيان پى سەرقال بكن، ئەوجا چەند مىدالىك پىكەوۋە لەناو ھەوشىك لە يەكىك لە مالەكان كۆدەبوونەوۋە يارىيان بەپايىسكلەكانيان دەكرى، مىندالەكانىش تام وچىژيان لە لىي خورپىنى پايىسكلەكانيان وەرەگرت، ھەرچەندە ھەندىك جار بەردەبووۋە يان

يارى پايىسكل بۇ مىندالى گەورە

بە پايىسكل خۇيان لە يەكترى دەدا لىيان دەبووۋە گريان وشەروھەلاو ھوريا، بەم يارىيە ئاژاۋە لە ناوياندا دروست دەبوو، بەلام پاش كەمىك پىك دەھاتنەوۋە ھىچيان لەبەر دلى نەدەما ئىنجا ئەگەر دەست يان قاجيان برىندار دەبوو، مىندالەكە زۇر دەگريا نازو فىزى دەكرى بەم شىۋەيە ھەرزوو يارىيەكەيان لى تىك دەچوو.

يارى پايىسكل بۇ مىندالى بچوك

ھەروھە مىر مىندالەكانى خوار تەمەن ۱۵ سالى پەيسكلەكانيان(۲)دوو تايەبوون ئىنجا بەگويرە تەمەنيان چەندىن جۇرى پايىسكل ھەبووۋە ئەوانە تەمەنيان بچوك بوو پايىسكى بچوكيان پى بوو، ئەوجا مىندالە گەورەكان لەشويىنىك بەخۇيان و پايىسكلەكانيان كۆ دەبوونەوۋە، پىشبركىيان دەكرى

لەسەربیبسی کۆلا وبسکویت وگوڤز، ھەروەھا گەلیک جارھەمووشاری پرواندزیان دەکرد دەچوونە گەردەگەرد وگوڤرئ دارتیلان ئەم یاریانەش ھەر بۆ خوۆشی کات بەسەر بردن وچیتیان لە پایسکل وەردەگرت ھەرچەندە ھەندیک لە یاری کەرەکان گەلیک جارپایسکلیان لئ وەردەگەرەن سەروقاچیان دەشکا ھەموویان بۆی حادز دەبوون تا چاک دەبوو، یاری پایسکل بۆکات بەسەربردن و خوۆشی خۆیان رۆژەکانیان بەسەربەرزى بەرپئ دەکرد.

۶۸- یاری شەپە کەلەباب :- شەپە کەلەباب یاریەکی باوە لە ناو میلهتی کورد جاران لەشاری رواندز هەموو مالتیک مریشکی بەخێودەکرد لە بەر ئەووی وەک ئیستا کە ئەو هەموو کارگە ی مریشک واتە (دەواجن) نەبوون ئەوکاتی لە هەموو مالتان مریشک بەخێو دەکران، لە هەموو مالتیکیش کە لەباب یان هەبوو هەندێ مالت زیاتر لە (۵ تا ۶) کەلەبابی هەبوو، ئینجا هەندیک کەس بۆ شەپە کەلەباب بە کاریان دەهێنان، گروویان لەسەر دەکرد، لە گرووە کە هەرکەسیک کە لەبابە کە ی بەزی بان دەبوو مریشکیک یان کەلەبابیک بدات بەو کەسە ی کە کەلەبابە کە ی سەرکەوتوو بوو بەسەر ئەووی تر، ئەوجا ئەووی خولیای شەپە کەلەشیری هەبوایە شوینیکیان دیاری دەکرد بۆ ئەو مەبەستە، تا شەپە کەلەشیریان ئەنجام بدەن ئینجا هەرکەسەو کەلەشیری خۆی لە بن شانی دەناو دەچوو شوینی یاریە کە، لەو شوینەش خەلکیکی زۆر کۆ دەبوونەو بۆ تەماشاکردن هەموویان رادەوستان بەشیوێ بەزنی ئەوجا دوو کەس هەریە کەو کەلەبابی خۆی لە ناو بازنە کە بەرئەدا، ئەوجا کەلەبابەکان پەلاماری یەکتریان دەدا بە دەنوک پۆپیتە یەکتریان دەگرت بە قاچ و بە دەندوک پەروباالی یەکتریان دەردەهێنا پۆپیتەکانیشیان سور هەلەدەگەرا لە خوین، تا لە

ناکاو یەکیان تاقەتی نە دەماو دەبەزی لە بەری هەل دەهات، گەلیک جاریش تا هەردووکیان بەتەواوی هیلاک دەبوون و دەکەوتن نا بەزین، ئەوجا خاوەنەکانیان لە یەکیان جیا دەکردنەو، واتە لیکیان دەکردنەو، بەم شیوێ بە هەر بۆ خویشی و پوژ رابواردن ئەم جۆرە یاریەیان ئەنجام دەدان.

یاری شەپە کەلەباب

۶۹- یاری تەق تەقۇكانى، تەفەنگۇرانى: - ئەم يارىە چەند جۇرىكى ھەبوو ،

جۇرى يەكەم بەشىۋە تير ھاۋىژى بوو، شىۋەى دروست كرنى بە شىۋەى تەفەنگى بىرئوۋ سىمىنۇف دروست دەكران، سەرەتا بۇرىيەكى زراويان كەكونەكەى زۇر بچوك بوو، بەقەدەر نىو مەتر واتە(۵۰)پەنجا سانتىمەتر دەبوو لە گەل پارچە تەختەيەكى نىومەترى كەدرىژى(۵۰)سانتىمەتر دەبوو، ھەروھە لەگەل تەلىكى پاست وبى گرى گەلىك جارتەلى سەيوانەكان ئەگەر ھەبووايە بەكارىان دەھىنان بۇتفنگۇرەكان، ھەروھە دوو پارچە لاستىكى چووپى تايەى سەيارە لەشىۋەى دالاستىك بەتەختەدارەكەوۋ دەنوسان ئىنجا بۇرىيەكەيان لە تەختەكە جوان قايم دەكرد، تەختەكەشيان جوان دەتاشى وەك شىۋەى دارى تەفنگ، ئەوجا(تيركە)واتە تىلەكە درىژى(۳۰)سى سانتىمەتر دەبوو، سەرى تيركەش وەكوبسمار تىژ دەكر، ئەوجا سەرىكى تيركەكە لەناو كونى بۇرى تەفەنگۇرەكە دەنرا سەرەكەى ترى لە دەروە بۇناوكەورى تاكەكان لاستىك كەلەشىۋەى دالاستىك بووئەوجا بەواستاي لاستىكەكە كەپادەكىشرا زۇر بەقووت ، كە بەريان دەدا لە كونى لولەى تەفەنگۇرەكە دەردەچوو يەكسەر بەنیشانەكە دەكەوت، ئەگەرىيان گرتايە ھەرتەنىك پىي دەكەوت بەتايىبەتى تەنەكە وقۇتى كون دەكرد، بەم شىۋە جۇرى تەفەنگۇرەى يەكەم دروست دەبوون بەكاردەھىنران، لەوكاتى مىدالان زۇر چىژيان لەم يارىە وەردەگرت،

تەفەنگۇرە

دوومەيش بەدوو شىۋە
دروست دەكران، شىۋەى
يەكەم بەدەست دەتەقى بەلام
شىۋەى دووم دەبووايە بەقايم
لە بەردىك بەدى ئەوجا
دەتەقى، بۇ شىۋەى يەكەم
پارچە تەختەيەك لەگەل
قالكە فېشەكىكى تەفەنگ

ولەگەل بزماریکی چوار ئینج لەگەل یەک تاک که پارچە لاستیکیک بوو، ئینجا پارچە تەختەکه به قەدەر(۱۵)پانزە سانتیمەتر دەبوو.

لەشیووی فیشەک، ئەوجاتەختەکهیان دەپریهوه بوئەوهی لەسەری دابنیشیت زۆر بهقايم بهلاستیکی چووی سەیاره قالكهکهیان له تەختەکه قايم دەکرد بزماریکیان له لای نوکه تیژەکهوه خوار دەکردهوه، بهلاستیکیک لهبنهوه بۆ سەر بزمارەکه دادەنرا، سەری پانی بزمارەکش له ناو قالكه فیشەکهکه دەبوو، بهم شیوهیه دروست دەکرا، بهلام شیوهی بهکار هێنانی چۆن دەتەقیت ئەویش بهم شیوهیه بوو، ئەوکاتی شخالتە زۆربوو سەری چەند زلۆکه شخالتەکه دەپچراند له ناو قالكهکهیان دەکرد ئەوجا بهبزمارەکه جوان دەیان هاراند، دواي تۆزیک باروتی شخاتەکهیان لەگەل تیکەل دەکرد، بۆ تەقاندن ئاماده دەبوو که بهدەست لاستیکهکهیان دەکووشی یەکسەر دەتەقی دەنگی وهکوو دەمانجە بوو، جۆرەکهی ترداریکی درێژی نیومەتریان دەهینا لەگەل دەسکی مەکینەي ردين تاشین که کون بووجوان له دارەکهیان دەبەست له گەل بزماریک

تەق تەقۆکه

که بهقەدەر کونەکهوه دەبووو، تەقهی پیشووزلۆکه شخاتەو باروتی شخاتەیان تی دەکرد ئەوجا که مندالان له شوینیکی رەق له دیواو بەرد سەبهیان دەدان، تەقهی وهک دەمانجە بوئەم یاریەش بهم شیوهیه بوو ئەوکاتی مندالان هەربۆ خۆشی و کات بهسەر بردن ئەم جۆرە یاریانەیان دەکردن. بهتایبەتی له پۆژانی نەورۆز وجەژن و بۆنەکاندا زیاتر ئەوجۆرە یاریانەیان دەکرد.

۷۰- يارى كۆترهھلدان وكۆترىبازى :- يارى كۆتر يەكك بوو لە خۆشترين

يارىھەكانى ئەوكاتى، ئەم يارىھەھەرلەكۆنەوھ لەناوكوردەوارى خۆماندا باو بوو، لەكاتى خۆيدا لە شارى رواندز چەند مالئىك كۆترىيان بە خۆدەكردن، بۇ جوانى وبۇفروشتن ويارى وگرەوكردن كۆترەكانىيان بەكاردەھيئان، ئەوجا بۇيارى يەكە چەند كەسئىك لە كۆتر بازەكان ھەر بۇخوشى خۆيان وكات بەسەربردن گرەويان بە كۆترەكانى خۆيان دەكردن، ئەوجا كۆتر بازەكان ، لە سەر بانئىكى بلىند ھەريەكەو كۆتركان خۆيان پى بوو بۇ يارى(تەقلەبازى) ئەوجا ھەركەسەو يەك لەدواى يەكترى بەنۆرە كۆترى خۆى ھەلدەدا بۇئاسمان كۆترەكەش سەبر سەبرە بەرزدەبووھە تا زۆربلىند دەبوو، ئەوجادەستى دەكرد بەتەقلە لىدان، لىرەدا كۆترى كام لەو يارى كەررانە تەقلەى زياتر لى بدابايە يان زۆر لە ئاسمان بىماپايەوھ ئەوكەسە گرەوھەكى لە يارىكە دەبردەوھ، بەلام ھەندىك كەس لە كۆترىبازەكان كەكۆترەكەى ھەلدەدا لە جياتى يارىكە ئەنجام بدات يەكسەر دەگەرايەوھ بۇمالەوھ، بەم شىوہيە ئەوكەسە لە يارىكەكى فەشەلى دەھيئا، ئەوجا لەم يارىھە، كۆتر بازەكان چىژوخوشىھەكى باشيان لى وەردەگرت، كۆتر بالئدەيەكى بەوھەفايە لە سەردەمى ميرنىشەكان كارى بۆستەو گەياندنئىيان بەكۆتر كردوھ، نامەيان دەنووسى بەكۆترەكان بۇ يەكترى رەوانەيان دەكردن، لەجياتى بروسكەواتە تلگراف(برقىيە)كەواتە كۆتر چەند جۆرى ھەبووھ، وھك ئەمانەى خوارەوھ،

۱- كۆترى تەقلەباز، كەبەرز دەبووھە بەرەوئاسمان تواناى چەندىن تەقلەى ھەبووھ،

۲- كۆترى ھاقوو، ئەم كۆترەجۆرە دەنگىكى خوشى لىوھدئىت ،

۳- كۆترى پەردار، يان كۆترى بەپەر ئەم جۆرە كۆترە سەرو قاچ وملى ھەمووى داپوشراوھ بە پەركۆترىكى زۆر جوان و دەنگىشى خوشە،

۴- كۆترى گاپەل، ئەو جۆرە كۆترانە زۆر گەورەترن لە كۆترەكانى ترن،

۵- كۆترى نامەبەر، ئەو جۆرە كۆترانە مئشكىيان زۆرسافتەرە لەكۆترەكانى ترەسنىيە كە نامەيان پى دەدا يەكسەر دەى گەياندە شوئىنى مەبەست،

۶- كۆترى قومرى، ئەوجۆره كۆترش نەخشەيەكى بازنەيى مەيلەو شىنى لە ملىەتى،

۷- كۆترى دەنگ خۆش، يان كوكوختى، بەزۆرى لەبن سواندەو شوينە بەرزەكان هیلانە دروست دەكەن كەس بەختويان ناكەن بەلام دەنگيان خۆشە، خۆشيان بەتەنيا هیلانە دروست دەكەن،

۸- كۆترى عەنونلى: - ئەو جۆره كۆترەش كلكى بلاو دەكاتەوہ بۆسەر سەرى،

۹- كۆترە شىنكە، لە شاخەكان ولە شوينە بەرزەكان وبالەخانەكانى ناو شارەكان هیلانە دروست دەكەن، كەچى ھەندىكيان لەگەل مروڤ ئاشنان، گەلىك جار لەشوینە گشتيەكان بەكۆمەل دادەبەزە ناوخەلكى، ئەوجا خەلكيش گەنم وجۆيان خواردنيان ئەدەنى، بەلام خۆيان نادەن بە دەستەوہ تابيان گرن،

۱۰- كۆترى بەكلاو، يان كۆترى سەر بە پۆر، ئەو جۆره كۆترەش سەرى

يارى كۆترەھەلدان، كۆترىبازى

گەرەو بەتووكو زۆر جوانە،

ئەمەو چەندان كۆترى تر ھەيە لەسەر ئەم زەويە پان و بەرىنە، ئەمەش كورتەيەك بوولەيارى كۆترىبازى باسى يارى كۆتروجوۆرەكانى كۆترلەشارى رواندز لەكاتى خۆيدا ھەبووہ، ئەوجۆره يارىانەش ھەربۆخۆشى كات بەسەر بردن، پۆژەكەيان بەرى كردوہ،

((كۆتر))

ئەى كۆترى شابال سىپى

بە ئازادى ھەل دەفرى

ھىدى.. ھىدى .. بەئاسانى

سەر ئەسويى لە شىنایى

گەر پەشە بايەو بارانە
ئاسمان دەكەيتە ھيئانە
سەربەخۆييت پىي خۆشە
گويت بە ئازادى خۆشە
منيش گەرچى مندالم
بى تووک و پەرو بالم
گەرگەردە لولە و تەرزە
حەزم لە لوتكەي بەرزە..

۷۱- یاری دەست بە دیوارگرتن: - ئەم یاریە لە کۆمەڵیک منداڵ پیک هات بوون ھەرودھا ئەم یاریە بە چەند شیوہیەک دەکرا، یەكەم دەست بەدیوار دووھم دەست بەرەنگ(سوور ، سپی ، شین)یەكەم دەست بە دیوار منداڵەکان ئەگەر دەستیان بە دیوارەو بوو ئەوا دۆراو بۆی نیە دەستیان لیڤدات تا ئەوکاتەى دەستی لە دیوارەکاتەو، بەلام لەوکاتەى كەدەستی بەدیوار نەبی لە کاتی كەئاگای لەخۆی نیە ئەوکاتە دۆراو کە ئەتوانیت دەستی لەیەكێك لەوکەسە بدات ، كە دەستیان لە دیوارەكە كەردۆتەو، ئەوکاتە ئەوکەسە دەدۆراو دەكەوت جامنداڵەکان لەشوینى خۆیان رادەكەن بۆ دیواریكى تردۆراویش بە شوینیان دەكەوت تا یەكێك بگریت، ببیتە براوہو یەكێکیان بکات بەدۆراو ھەلاتووھکانیش ھەركاتیك دەیان زانی دۆراو لە دوایانە ھەرزوو دەستیان لە دیوارەكە دەدا بەلام دەست بەرەنگی كەوتوو كە رەنگیک ھەل دەبژیریت كەوتی دەست بدەن لەم رەنگە دەبوو یەكسەر دەستیان لە رەنگەكە بدایە ، ئەوجا ئەگەر ھەركامەیان نەیتوانی بایە ئەم رەنگە بدۆزنەو، دۆراو دەستی لی بدایە ئەو ئەوکەسە دەبوو دۆراو ، ئەوجاھەندیک جار دۆراو كە دەگوت دەست بدە لەشین دەبوو ئەو منداڵانە بەدوای شوینیك بگەرابان كە شتیكى شینی لیڤیت و دەستی لی بدات ، ئەوجا كەدۆراو دەى گوت سپی یان سوور دەیان ھەر رەنگیک بایە دەبوو بەپەلە منداڵەکان خۆیان بەراكردن بگەیان دە ئەو شونەى كەرەنگەكەى لی یە ئەوجا ئەگەر یەكێك لە یاری كەرەکان زوو دەستی لە رەنگەكە نەدابایە

دەست بە دیوارگرتن

دۆراو دەگەیشتە سەرى دەستی لی دەدا و دەبوو دۆراو، بەم شیوہیە یاری دەست بە دیوار لە شارى پواندز لە ناو منداڵاندا دەکرا ئەم یاریە ھەریۆخۆشى وکات بە سەربردن بوو.

۷۲- یاری حوس حوسانی ترساندن:- یاری حوس حوس یاریه کی ترسانک

وناخوش بووئەویاریهش به تایبەتی له کاتی شهو دهران ، گەلێک جار جیرانه کان لهو کەسانه تووره دەبوون که بهم جۆره یاریانه هەل دەستان ، له بهرئەوهی هەندیک منداڵ زۆر دەرسان ، دایکی منداڵه کەش خۆی توره دەرکو قسە ی نەشیواوی بهو کەسه دەگوت که منداڵه کە ی ترسان بوو ، ئینجا یاریه کەش بهم جۆره بوو ، هەندیک جار له کاتی شهوانی هاوین منداڵان کۆدەبوونهوه له کۆلان خەریکی گەمەویاری کردن و بهزم و پەزم بوون ، ئەوجا دووتا سی کەس له میرمنداڵه کان بۆ ترساندن منداڵان هەلاو هوریا یه کیان دروست دەرکو ، دەچوونه مایک له ماله کانی خۆیان ، یه کیک لهم دووسی کەسه خۆی دەرکو حوس حوس سەر و چاوی خۆی بهتەنی پەژوو پەش دەرکو تاکەس نە ی ناسیتەوه هەرەوها پارچه قوماشیکی پەش یان سپی له خۆی دەنلان کلاویکی له پەرۆ دروست دەرکو به شیوه یه کی ترسانک ، بهم شیوه یه خۆی ئاماده دەرکو بۆ شانۆ گەریه کە ، ئینجا ئەودوو کەسه ی له گەلی دەبوون هەر زوو خۆیان دەرگە یانده ناو منداڵه کان بی ئەوهی ئەوان هەست بکەن حوس حوسه کەش چەند دەقیقه یه ک پاش ئەوان له پەنا دیواریک داریکی به دەسته وه بوو دە ی بۆراند بهرەولای منداڵه کان ئەوجا منداڵانیش به هاتوو هاوارو گریان هەریه کەو خۆی

یاری حوس حوسانی
ترساندن

دەرکو به مایک ، له ترسان ئەوجا هەندیک له منداڵه کان شتو مەک و پیللویان لی به جی دەما بهم شهوه کۆلانەکانیان چۆل دەرکو هەرکەسهو بۆ مای خۆی یاریه کانیان لی تیک دەچوون ، ئەم جۆره یاریه هەرچەنده ، دایکی هەندیک له منداڵه کان حازر دەبوون به لام بۆ پۆژی دوا ی هیچیان له بهردلی نەدەما ، یاریه کەش هەریۆ خوشی و ترساندن و کات به سه ربردن بووه ،

۷۳- یاری چاوبهستن :- ئەم یاریه له (۴- تا- ۵) یاری کەر پیک دین یه کیک

له و پینج یاری کەر به په پڕۆیهک چاوی یه کیکیان ده بهست (۴) چوار یاری کەر که ی تریش به دهمی خۆیان فیتهی بۆ لی دهن، ئەوجا پیش ئەوهی یاریه که دهستی پی بکر دایه هه موو یاری کەر که له ناوه خۆیان شیرو خه تانی ده کهن ئەوهی که وته ئاخیری واته دهرناچیت ، ههردوو چاوهکانی به په پڕۆیهک توند ده بهستن که ههچ نه بینیت، ئەوجا (۴) چوار یاریه که ی تری بلاو ده بنه وه له ده وروپشتی چاوبه ستراوه که ، ئینجا هه رچوار یاری کەر که به نۆره یه ک به یه ک به دهم فیته لی دهن، ده بیت لیره وه چاوبه ستراوه نی ئەو فیته یه

یاری چاوبهستن

بدۆزیته وه بۆ نمونه ئەگەر (نه زاد) فیته ی لی دابایه یان هه رییه کیک له و چوار یاری زانه خاوه نی فیته که کیه، ئەگەر بیزانیایه، ئەو فیته یه هی نه وزاده ئینجا ده بوایه نه وزاد بجیته شوینی یاری زانه چاوبه ستراوه که، به م شیوه یه ئەوجاره چاوی نه وزادیان ده بهست، ئا به م شیوه تا ماندوو ده بوون ئەم یاریه یان ده کرد، یاریه که شیان هه ر بۆکات به سه ر بردن پیکه نین و خوشی خۆیان ده یان کرد،

۷۴- يارى لەشەوانى ساوار کوتانەوہ:- ھەر چەندە ساوار کوتانەوہ يارى نەبوو

بەلام وەك يارى چيژوخوشىيەكى زۆرى تىدا بوو، ھەربۆيە ئەوخوشىيەى كە لەم بۆنەيەدا دەكرا لە گەل يارىيەكانم بەستۆتەوہ، جاران کوتانى گەنم بەدوو شيۆە دەكوترا ، کوتانى جۆرى يەكەم تەنھا يەك كەس دەى توانى گەنمەكە بكوتى ھيچ يارىيەكى لەگەل نەبووہ، شيۆەى کوتانەكەش بەم جۆرە بووہ، ژنيك كە گەنمى لە ناوجۆنى دەكرد بە دەسكەجۆنى لە گەنمەكەى دەدابەم شيۆەيە دەكوترا ئينجا ئەبىت ئەوہش بزائين كە جۆنى و دەسكە جۆنى ھەردوو كيان لەبەرد دروست دەكرا جۆنى بە شيۆەى بازنەى بيست ويينج سانتيمةتر قول بوو بەرينيەكەشى دوانزە سانتيمةتر دەبوو، ئەوجا ئافرەتيكى جوارشانەو بەھيز كەجۆنى پردەكرد لەگەنم دەسكە جۆنى بە ھەردوو دەستەكان لە گەنمەكەى ناو جۆنى دەدا بۆ ماوہى(۱۵) پەنزە خولەك تا بەجوانى ھەموو گەنمەكەى بە باشى وجوان دەكوتى، ئينجا شيۆەى دووہم بەم شيۆەيە بوو ھەرمالەو لە ھەوشى مالەكەى خۆى جۆنى يەكى لە بەرد دروست دەكرد، شيۆەى ئەو جۆنيە لە ھى بەرد گەورەتر بوو، جۆنى دووہم ، قولايى(۳۰) سانتيمةترو بەرينيەكەشى(۳۵) سانتيمةتر دەبوو، ئەوجا بۆرۆژى ساوار کوتانەوہ چەند گەنجيک رويان دەكردە ئەو مالە بۆ ساوار کوتانەوہ مندا لانيش لە دەورەيان كۆدەبوونەوہ يەكيك گۆرانى دەوت و ئەوانى ترچەپلەيان لى دەدا دووگەنج ھەريەكەو كوتكيكى دارى پى بوو بە نۆرە لە گەنمەكەى ناو جۆنيان دەدا بۆ ماوہى(۱۵) خولەك تا گەنمەكە بەتەواوى پووشى لى دەبووہ، ئەوجا لەكاتى زبارە ساوارەكە گەنجەكان ئەو بەندانەيان دەگوت، يەكيك دەيگوت ئەوى تر دەى گىپرايەوہ بەم شيۆەيەى خوارەوہ،

ئەم ساوارە

گەنمى پارە

لۆ ھەوسارە

گەنمە کوتايە

جوان نە کوتايە

لۆ لېئاننى ھېشتا مايە

حەي حەي حەي اللە

گەنمە کوتايە

لۆ كەم كورايە

كابان دەلئەت

بۆ خواردنى

زۆرى مايە

خواردنى ساوار

كەشك بە گۆشتە

خواردنى مېران وپاشايە

ئابەم شىۋەيە تا ھەموو ساوارەكەيان تەواو دەگرد گەنجەكانىش بەنۆرە

ھەرچارەو(دوو)گەنج كوتكەكانيان ھەل دەگرت لە ناو جۆنيەكەيان دەدا تا

كۆتايان بە ھەموو ساوارەكەي ئەومالەيان دەھيئا لە كۆتايدا كچ و كورەكان

دەستيان دەگرد بە گۆرانى و

شاي ۋەھلپەركى كرىن،

كۆتايى بە ياريكە دەھات

ياريەكەش چەند كات

دەخاياند ژميرىكى

تادرەنگانى شەو.

زبارە ساوار

۷۵- يارى ئاگرۆكانى :- ئەم يارى ھەر بۆخۆشى و كات بەسەر بىردىن بوو، ئەم يارى تايىبەت بوو بە مانگى كۆتاي وەرزى پايز چونكە ھەموو سالىك لەكۆتايى وەرزى پايز شارى رواندز زۆر سارد دەبووئەوجا مندالان لەگردو دۆلى دەورو پىشتى مالان نەوحە گژوگيايەك ھەبوون وەك پووشى ودرىك وئەستىرى وگژنىژ وھەندىك چىلكەدار لەشويىنىكى گۆرەپان كۆمان دەكردەو و ئاگرىكى زۆرگەورەيان پى دەكردەو، بۆخۆگەرم كردن، ئىنجا يەككىك لەمندا لان گۆرانى دەگوت ئەوانى ترىش شاي وھەلپەركىيان لە دەورى ئاگرەكە، دەكرد، بەم شىوئە مندا لان ھەموويان لە دەورى ئاگرەكە سەميان دەكردو بەنۆرە گۆرانى يان دەگوت، يان ھەموويان پىكەو، ئەم بەندەيان دەگوت يەككىك دەى گوت ئەوانى تر دەيان گىپرايەو بەم شىوئەى خوارەو، ئاگرە شىنەى خۆمانە

گوو بەرپىشى دۆمانە

برادەران وەرنە ئىرە

داران بىنن بۆ ئىمە

ئىنجا چەندجاريك ئەم بەندەيان دووبارە دەكردەو و لە دەورى ئاگرەكەش دەسورانەو تا ئەوكاتەى ماندوو دەبوون و ئاگرەكەش كز دەبوو تا دەكوژايەو، بەم شىوئە مندا لانى گەرەكەكانى شارى رواندز بەيارى كردن و ھەلپەركى و سەماو گۆرانى كاتەكانى پشوى پۆژانەى خويان بەرىك وپىكى بەسەردەبرد.

منال لە دايك و باوكى فير دەبى

مەحرومى نەكەى چاوى تىرئەبى

گەرنەى ترسىنى بە ووتەى بەتال

لە ژيانى خۆى مەرد وشير ئەبى

يارى ئاگرۆكانى

۷۶- يارى مندالان له شهوى بهرات:- جاران هموو ساليك مندالانى شارى

پواندز له شهوى ۱۵ پانزهى شهعبان كه پيى ده لئين(شهوى بهرات) ئىنجا
هەرله پاش نوپى عيشا مندالان ومير مندالان له ناو بازارله پيش حوجرهى
فهقيان كۆده بوونه وه، بۇ ئەو ياربه ئەوجا پيشهكى به هموو كۆلانه كانى شار
دهسورانه وه، به تايبه تى ئەگەر مانگى شهعبان بكه وتايه وهرزى پايى و زستان
و به هاران ئەوجا كۆمه له منداليكى زور به دواى يه كترى ده كه وتن كۆلان به كۆلان
به مالان دهسورانه وه، له بهردەرگاي هموو مالان دهوستان و به يهك دهنگ
هموو مندالان بيكه وه به ئاوازيكى زورخوش وبه دهنگيكي بهرزنهم بهندهيان
دهگوت،

مندالان له شهوى بهرات

ئەم شهو شهوى بهراتى
خوا كور وكچيكتان بداتى
هەر چيتان ههيه له مالى
ميوزو گويزو چوكليتى
فرى بدنه ناو جه ماعه تى
خاتونى دست به زيپى
دست له كه ندووى بگيره
بهشى ئەو مندالانه بنيره
خوا فلان كورتان لى نه سينى
قه داره كى باوينه جه ماعه تى

ئىنجا ماله كهش ميوزو گويزو بادهم وپرماوكوليچه وجهره زات وچوكليت وكيك و
ئەستوركه بهرپونى و زرۇبى وپاره، هەرچيان ههباويه به مندالانيان دها،
ئەوجا دوو كهس له مندالان ههريه كهو توره كهيه كى له مى خوى ده كرد، يه كيان
بۇ چهره زات وئە وه يتر بۇ ميوزو گويزو وپرماوكوليچه بوو، يه كيكيش جۇر كيكى پى
بوو بۇپاره، ئەوانى تريس ههريه كهو قه دداريكي له سه رشانى داده ناكه تا له
مالان ته واو ده بوون، ئەوجا هموويان ده گه رانه وه پيش مزگه وتى گه وره

وحوجرئ فہقییان، ھەموو دارەکانیان لە ناوەندی گۆرەپانی پیش حوجرە ی فەقیکان لە سەر یەکتەری دادەناو ئاگریکی گەرەیان پی ھەل دەکرد ، ھەموویان بەشیوہی بازنەیی لەچواردەوری ئاگر دادەنیشتن، ھەموو شتومەکەکانیان لەسەر یەکتەری دابەش دەکرد بۆخۆیان دەخوارد، ھەرودھا پارەکەشیان بە تەنھا لە سەر چەند مندالکی ھەتیوہەژاردابەش دەکرد، ئەوجا دوا ی دابەشکردنی ھەمووشتەکان ئاویان دەخواردوہ، دەستیان دەکرد ئاھەنگ گێران و شانۆ گەری لەسەر ئاین، لەکۆتایدا ئاگرەکەش بەرەو کزبون و نەمان دەچوو ھەموودارەکانی ناو ئاگرەکە دەبوون پەنگر، ئەوجا مندالان دەستیان دەکرد بە شای و ھەلپرکی، تاهەموو پەنگرەکامیش دەبوون بە مشکیکۆتای بەئاگرەکە دەھات، ئەوجا چەند کەسێک لەگەنجاکان(٣)سی جار ھاواریان دەکرد (حەبیبی عالەم محمد سەلەوات)ھەرکەسەو مائی خۆی بەم شیوہیە کۆتای بەم یاریە دەھات، ھەرچەندە سائی یەکجار بووکە مندالان لە(١٥)ی مانگی شەعبان وشەوی بەرات لەھەموو گەرەکەکانی شارلە پیش حوجرە کۆدەبوونەوہ، بۆ

ئەوہی ھەموو مندالانی شاری پواندز زیاتر بە یەکەوہ ئاشنا بن یەکتەر بناسن بۆیە ئەو شەوہ بەقەدرە ھەموو لەیاریەکانی رۆژانە ی مندالان خۆشتر بووچونکە ھەموو مندالانی شاری پواندز بەیەکەوہ بەشدار دەبوون.

یاری مندالان لە شەوی بەرات

۷۷- یاری مه‌کته‌بانج - قوتابخانه:- ئه‌و یاریه یاریه‌کی په‌روه‌رده‌یی

وفیرکردنی مندالان بچوک بووکه ته‌مه‌نیان له (۵ سال تا ۷ سال) ده‌بوو، بۆ ئه‌وه‌ی مندالان بزانیته که خویندنگا شوینی په‌روه‌رده‌و فییرکردنه پیش ته‌مه‌نی چوونه قوتابخانه، زانیاری له‌سه‌ر نوسین و خویندنه‌وه هه‌بیت، بۆیه که له‌م یاریه ده‌بوون به قوتابی هه‌ر یه‌که‌و پارچه‌به‌ریان مه‌قه‌بای بۆخۆی ده‌هینا له ژیر سیبهری دیواری کۆلانیکی به‌پیزه داده‌نیشتن هه‌رکه‌سه‌و له‌سه‌ر به‌پرو مه‌قه‌بای خۆی داده‌نیشتن ئه‌وجا پارچه مه‌قه‌بایه‌کی گه‌وره‌یان ده‌هینا و به‌بیاغ په‌شیان ده‌کرد که‌ووشک ده‌بووه‌وه، ده‌یان کرد به‌سه‌بوپه‌ر، دووکه‌س له قوتابیه زیره‌که‌کان ده‌بوون به مامۆستا یه‌کیان ده‌رسی کوردی ئه‌وه‌ی تر ده‌رسی

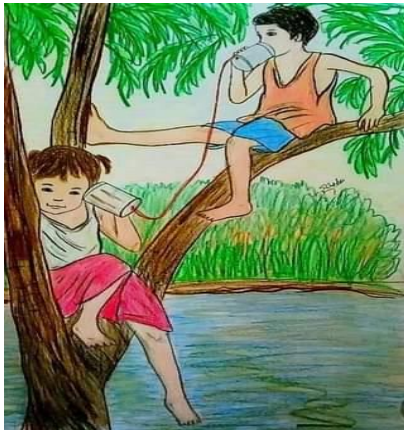
یاری مه‌کته‌بانج

بیرکاری واته‌ ریازیاتی به منداله‌کان ده‌گوت، مندالیکیش ده‌بووه (مراقیب) واته‌ چاودییری پۆل وه‌ک ئه‌م وینه‌یه‌ی له خواره‌وه دیاره، ئه‌وجا به‌م شیوه‌یه مندالانی شاری پواندز له گه‌په‌که‌کان پوژانه کاته‌کانیان به‌خویندن و زانستیش ده‌برده‌ سه‌ر، بۆفییرکردنه‌که‌شیان هه‌ر منداله‌و ده‌فته‌و قه‌له‌مه‌ خۆی پی بوو، کتابی پۆلی یه‌که‌می سه‌ره‌تایی براکه‌شی، له‌گه‌ل خۆی ده‌هینا تا زیاتر فییری خویندن و نوسین بن، به‌م شیوه‌یه هه‌ندیکی مندال زور زیره‌ک ئاقل ده‌بوون له‌کاتی چونه قوتابخانه.

۷۸- یاری دروستکردنی تەلەفۆن:- ئەم یاریە یاریەکی زۆر خۆش و بەچێژ

بوو، پۆژانە منداڵان خۆیان پێ سەرقاڵ دەکرد، ئەوجا بۆ ئەم یاریە، داویکی بەکرەیان لە بازار دەکری لەگەڵ دوو قووتی بچوکی ئاوی تەماتەیان پەیدا دەکرد لە ناو پراستی هەردوو قوتیەکە لە ژێرەوی هەریەکیان کونکیان تی دەکرد داوکهشی لە ناو کونەکە رادەکرد بۆ ژوورەوی قوتیەکە، لە زلوکە داریک دەبەسترایەوه، ئەوجا دوو منداڵ هەریەکەو سەری قوتیەکە لە دەست دەگرت بە دووری زیاتر لە پەنجا مەتر لە یەکتری دوور دەکەوتنەوه، بەلام دەبواوە داوکه زۆر گورج بایە، ئەوجا یەکیک بەگویی خۆیەوه دەنا ئەوهی ترقسەیی لەگەڵ دەکرد، چۆنی وباشیان لەیەکتریان دەکرد وەک چۆن لەمالان تەلەفۆن

دەکرا ئەوها منداڵەکان قسەیان لە گەڵ یەکتری دەکرد ئەوجۆرە تەلەفۆنە ئیستاکاش من وهبیرمەکە چۆن دروست دەکریت، لە کاتی قسەکردندا بەم تەلەفۆنە زۆر بەباشی گوییان لەیەکتری دەبوو ئەوجا ئەو جۆرە یاریانە منداڵان هەر بۆخۆشی خۆیان دەیان کرد کاتەکانی خۆیان بەرێک و پێکی بەسەر دەبرد.

یاری دروستکردنی تەلەفۆن

۷۹- يارى تۆپلەى گەورەكە:- ئەم يارىه يارىهكى وەرزشى يه بەتايبهتى بۆ

مندالانى خوار تەمەن(۹)سالى، جاران لەو كاتى كەمن وەبىرم دىت ھەركەسەو

لە مالى خۆى بالىفىكى گەورەيان دروست دەكردن
ھەندىك كەس پىيان دەگووتن باگوردان لە بەر ئەوھى
لەشىوھى باگوردان بوون، ھەروھە ھەندىك لە
باوكان بۆمندالەكانيان چوپى لاستىكى ئۆتۆمبىلى
گەورەيان پى لەھەوا دەكرد مندال لەسەرى ھەلدە
پەرى لەدوايدا تۆپى گەورە پەيدا بوون، باوكى
مندالەكان لەبازار بۆمندالەكانيان دەكرى تابۇخۆيان
يارى جۆراوچۆرى وەرزشى لەسەربكەن. ئەوجا
بۆھەرمندالەو تۆپىكى گەورەيان دەكرى بۆئەوھى
بۆخۆيان يارى بكەن.

تۆپەكە بە چەندىن شىوھ وەرزشيان لەسەردەكردو ھەلدەپەرىن، ئەوجا
بۆمندالان ئەو جۆرە يارىانە سوڊىكى زۆرى ھەبوو بەتايبهتى بۆبەھىزكردى
ماسولكەكان وىرپەرى پىشت و دەست و قاچ وجوگمە مندال بەم جۆرە يارىانە

رۆژانە لەمالەكەى خۆيان
كاتىكى خۆشيان بەسەر دەبرد
وچىژيان لە يارىكەيان
وەرەگرىت، ھەروھە
بۆمندالان ئەم جۆرە وەرزش
وجولەيە پسپۆرانى پزىشكى
وەرزشى وەك چارەسەر
بۆمندال بە كاردينن.

يارى تۆپلەى گەورە

۸۰- يارى پەرورەدى مندالانى بچوك :- پيويستە مندالان كەبەسەر پيى خويان

كەوتن فيرە يارى جوراو جورا بگرين بە تايبەتى لە تەمەنى (۳ تا ۵) سالى پيش ئەوەى مندال بچيتە قوتابخانە و بەر خويندن ، ئەوجا لە سەرەتاوہ مندال حەز دەكات لە ريگەى ھەستەكانىەوہ چيژ لە يارىەكانى خوى وەر بگریت ، بۇيە لەم تەمەنە مندال پيويستى بە ھاوکارى دايك و باوكانە لە دابىنکردنى يارىە جوراوجورەكان وەكو بوکوکەو لانك

و دەفتەرو قە لەم يارىە پەنگاوپەنگەكان و ھەندىك كەل و پەلى ترى يارى مندالانى كچ ، ھەر و ھا بۇ مندالانى كور كرينى تۆپ و سە يارۆكەو قە لەم و دەفتەر ھەندىك يارى جوراو جورى تر ھەر و ھا پيش چوونى مندالان بۇ قوتابخانە پيويستە فيرى ژمارە و پيت و نووسين بگرى ، بۇ ئەوەى كە دەچيتە قوتابخانە بتوانيت سۇدى لى وەر بگریت .

يارى بۇ مندالانى بچوك

، ھەر و ھا يارى كردن لە پيش تەمەنى چوونە قوتابخانەى گرنگىەكى گەورەى ھەيە لە گەشە پيكردى لايەنى كۆمە لايەتى و كەسيتى مندال ، چونكە لە ريگەى يارى و يارمەيى دانى بۇى دەردەكە و يت كە ئەو يش يەككە لە ئەندامانى كۆمە لگاو بنە مالە كەى خوى ئەوجا ليرەوہ ھەول دەدات يارىەكانى خوى بگوازيتەوہ بۇ دەردەوہى مالە كەى لە كۆلانى گەرەكى خوى لە گەل مندالە چاوكەشەكانى دراوسىكانى ، چونكە روبەرى شوينى يارى كردنەكەى بۇ فراوان دەبيت

زۆرتريش دهجوليت تيکه لی ناو مندالانی هاوته مەنی خوئی دهبیّت ، بهم تيکه ل
بوونهش زیاتر چیژ له یاریه کان وهرده گریّت مندال زوو گه وره دهبیّت وزیرهک و
ئازا وبه هیزو ته ندروست دهبیّت.

۸۱- يارى قيتارنى :- ئەم يار يە مندالان بەزۆرى لە وەرزى ھاوین وپايز دەيان کرد ئەوەش ھەربۇ خۆشى وکات بەسەربردن چيژيان لى وەردەگرت، يارى قيتارنى بەم شيۆەيە مندالان دەيان کرد، يەكکە لە منداالە بالا بەرزەکان واتە لە ھەموو منداالەکانى ناو يار يەكە دەبوودر يژتر بایە بۇشوفیرى قيتارکە واتە ئەومنداالە بالا بەرزە، دەبووبە سائىق قيتارلە کاتى دەست پیکردنى يار يەكە دەبوایە لە پيش ھەموو منداالە کەن بېت، ئینجا ئەوشوفییرە سەرە مەنجەلکە يان سەرى ستلى نایلون لە شيۆەى بازنى بە دەستەو دەگرت گوايەن ئەوە سوکانى قيتارە کەيە خۆشى شوفیرى قيتارە، بۇئەم يار يە چەند منداالکە بەشدار دەبوون، ھەندیک جار لە (۴ تا ۱۲) کەس، گەلکە جار زیاتر لە (۲۰) منداال لە پشتى شوفییرە کەوە يەك لەدوای يەكترى پشتى يەكترىان دەگرت وەکو مارلە کۆلان و سەرجادەکان بەدوای يەكترى دەسورانەو، زۆر بە جوانى و پیکوپیکى و پشتى يەكترىان بەر نەئەدا، ھەندیک جار ژمارەيان لە بیست کەس تپپەرى دەکرد، دەگەيشتە (۳۰) سى منداال و زیاترىش، ئەوجا شوفیرى قيتارە کە لە پيشەوە بوو، گوايە ھۆرپنەى لى دەدا، دەى گوت (دید دید دید) ئەوانى دواوەش جوايیان دەدايەو دەيان گوت (ھازا قيتاروسەرىچ) (دید دید، ھازا قيتارو سەرىچ) ئا بەم شيۆەيە چەند جار يک ئەم ووشەيان دووبارە دەکردەو، تا زۆرماندوو دەبوون ئینجا يار يەكەيان تیک دەدا لە شوپىنک پشويکیان دەدا،

ياری قيتارنى

دەستیان بەگۆرانى و نوکتە و قۆشمە چيەتى دەکرد، لە کۆتایدا ھەرکەسەو بۆمالى خۆى دەگەرایەو، کۆتایان بە ھەموویارى وگەمە کەيان دەھینا تا پۆژى دواى، دیارە ئەوکاتى مندالان چيژ و خۆشیان لەو جۆرە گەمەو ياریانە وەردەگرت.

يارى دارهوانى

دهيان خوارد، ههروهها له گوندهكانيش بهم شيوهيه بووه، كه كهسانى زۆر زيرهكيان لى ههلكهوتبوو، له وهرزى پايزكه بوگويز ليكردهوه بهسهردار گويزهكان دهكهون گويزهكانيان لى دهكردهوه. جاران مندالان له تهمهن(۱۲)دوانزه سالى خويان رادههينا كهچۆن بهسهردارهكان بكهون ئەم ياربه ههم وهرزش بووههم سوديشى بۆدوا پۆژيان ههبووه، وهكو مهلهوانى وابوو، بۆمندالان.

۸۳- یاری پارپارانی :- یاری پارپارانی یاریکی کۆنه بۆئهم یاریه چهند مندالیکی بهتواناو بههیز دست نیشان دهکران، ئەوجا بۆمه بهستی ئەویاریه مندالان دهبوون به دوو گروپ هەرگروپه و دووتا سی مندالی بههیزو بالا بهرزیان، دست نیشان دهکرد، ئەوجا که یاریه که دست یی دهکرد یاری که رهکانی ههردوو گروپه که دوودوو پشتیان پیکه وه دنا یه کیکیش دهبوو ناوژیوان، بۆئهمی هه ره له یهک بکریت ئاگاداریان بکاته وه، ههروهها کامیان براوه بیته دست نیشانی دهکردن، ئەوجا که یاری که رهکان ئاماده دبوون له ههردوو تیپ تیپی یه کهم وتیپی دووهم، ناوژیوان له جیاتی سافیره لی بدات دهیگوت (یهک، دوو، سی) ئینجا ههردوو گروپه یاریکه رهکان دهستیان دهکرد به پالدانی یه کتری له وکاته ئەگه یه کیک بهرده بووه یاریه که ی پیمان دوو باره دهکردنه وه، هه ندیک جاریش وا دهرده چوو ههردوو لا ماوه ی چهند خوله یهک بههیز دهبوون که سیان نه ی دهتوانی تیپه که ی تر له خهت دهر بکاته

دهر وه، به لام له نا کاویک تیپیک ههرزوو ماندوو دهبوون، له خهته که دهر دهچوون یاریه که یان دهوړاند، ئینجا ئەهمی دهی برده وه لایه نگری گروپه که دهستیان دهکرد به هه له پهرین وچه پله لیدان وهه لاو هوریا، ئا بهم شیوه یه پال پالانی دهکرا هه ربۆخۆشی وکات به سه بریدن رۆژگاره کانیا ن به پری دهکرد.

یاری پارپارانی

۸۴- یاری عارهبانۆکانی :- ئەم یاریه له زۆر شوینی کوردستان دهکران

به تایبهتی له وهرزی هاوین که قوتابخانه دادهخران، دهبووه پشووی هاوین

مندالانیش هه رکهسهو بوخۆی ئیسفهیف

وبهتەلی کارهبایان پهیدا

دهکرد، عارهبانهیان پێ دروست دهکرد،

ههندیك له مندالان به تهخته و داربوخۆیان

دروست دهکرد، ئەوجا ئەوهنده جوانیان

دروست دهکردن بوخۆیان یاریان پێ دهکرد،

ههندیك جار ههموو مندالان له شاری

پواندز عارهبانهیان بو خۆشی یاری کردن

دروست دهکرد. شتومهکیان له بازار دهکری

تا (۵) کیلو شتومهکیه پێی

یاری عارهبانۆکه

ههڵ دهگرت ، به تایبهتی له گهڕهکهکان مندالان به پیزه بهدوای یهکتری

دهکوتن. هه رکهسهو عارهبانهکی خۆی به پهڕۆی رهنگاوپهنگ وجوان

دهپازاندهوه، یهکێک له عارهبانهکانیان تهرخان دهکرد بو ئۆتۆمۆبیلی بوکی،

ئەوجا بوکۆکهیان له ناو دهنه پهڕۆیان له پێشهوهی سهیارهکه دادهنا گوايه ئەوه

سهیارهی بوکی یه ئینجا مندالان به عارهبانۆکهکانیان ههموویان بهدوای

یهکتری دهکوتن زۆر چیژیان له وگهمهو یاریه وهردهگرت ههروهها ئەوهکهسانهی

یاری عارهبانۆکانی

که له تهخته دار عارهبانهیان دروست دهکرد

مندالی بچوکیان لێ سوار دهکردن ئەوهنده قایم

بوون، شتومهکیان له بازار پێ دهگهیاندهوه

مالهوه، وهک بهفریان بوز، حارهبانهش چهندن

جۆری ههبووه مندالان یاریان پێ دهکردن

ئەوجۆره یاریانه هه ربوخۆشی مندالانی شارهکه

کاتهکانیان بهخۆشی وشادی بهپێی دهکرد بهم

شیوه رۆژهکانیان ئاوا دهکرد.

۸۵- یاری نەمام چاندن :- ھەرچەندە نەمام چاندن یاری نەبوو بەلام ھەندیک جارمندا لان زۆر ھەزەریان لە ناشتنی نەمام چاندن دەکرد، بۆ ئەو مەبەستە چەند مێر مندالیک پیکەو دەچوینە ناو باغچەکانی مالی یەکتەری گروویان دەکرد داخوا نەمامی کامیان زووتر شین وگەرە دەبیت ئەوجا بۆ ئەو مەبەستە ھەرکەسەو لە شوپینیک واتە لەقەرەغی باغچەکە گویز وبادەم و دەنکە خۆخ یان دەنکە سیو وقەیسەو وعلوگەو ھەلوژە و توویان دەچاند وئینجا ھەرکەسەو لە شوپینیک دەنکەکە ی خۆیان بەنیشان دەکرد، بەتایبەتی لە دوای وەرزی زستان سەرەتای مانگی بەھار ھی ھەندیکیان دەردەچوون واتە شین دەبوون، ئینجا رۆژ لە دوای رۆژگەرە دەبوون بۆ ماوەی چەند سالیک بەری دەگرت، مالاکەش بەرەکە ی دەخوارد، ھەرۆھا جگە لەوەش، لە سەرەتای وەرزی بەھار ھەندیک لەوگەنجانە لە باغچە گەرەکان نەمامیان، دەھینان لە

یاری نەمام چاندن

باغچەکانی خۆیان دەیان چاندن ئەوجا وارپک دەکەوت ھی ھەندیکیان وشک دەبوو ھی ھەندیکیش شین دەبوون بۆ ماوەی چەند سالیک دارەکان گەرە دەبوون و بەریان دەگرت، مالاکە سودی لە نەمامەکەیان وەر دەگرت بەرەکەشیان دەخوارد، یاری نەمام چاندن بەم شیوہیە بوو، ئەو یاریە مندالان بۆخیری خۆیان وتەجروبە کردنی بەخت و شانسی خۆیان زیاتر یاریەکەیان دەکرد. ھەرۆھا لەکاتی شین بوونی زۆر دلایان خۆش دەبوو.

۸۶- يارى بازىنى خې: - يارى بازىنى بەم شىۋەيە دەكرا، بۆتەم يارىە مىنالان دەبوونە(۲)دووگروپ گروپى يەكەم وگروپى دوووم(۲)دوو مىنال بۆتەم يارىە ئامادە دەكران كە بازىنەكانىيان تى بگرن ،بازىنەكانىشىيان ئەوكاتى لە سۆندە دروستىيان دەكرىن، زىاتر لە(۱۲)دوانزە بازىنى سۆندەيان دروست دەكرىن، ھەرگروپە(۶)شەش سۆندەي بەردەكەوت، ئىنجا ھەرگروپە(۶)مىنال يەك لە دوای يەك بەپىزە دەوھستان بەرامبەرئەو دوو مىنالانەي كە بازىنەكانىيان تى دەكرىن، بەم شىۋەيەي كە لە وىنەكە ديارە،ئەوجا ھەرگروپەو بەنۆرە بازىنەكانىيان فرى دەدايە سەر سەرى مىنالەكان، لەو يارىە ھەندىك جار وارپىك دەكەوت يەكىيان يەك دوو دانەي ناكەوتە سەرسەرىيان بەلكو دەكەوتە سەرزەوى، ئەگەرلەو گروپانە يەككىك يەك دانەي لەوھى تر زىاتر بايە،ئەوكاتە ئەوگروپە دەبووۋە براوھى يەكەم، واتە ئەوھى تر بەدۇراو دادەنرا، بۆ ئەو

مەبەستە(۵)پىنچ جار ئەو يارىە دوبارە دەبووۋە لە كۆتايدا دەبوونە(۴)چار بە(۵)پىنچ ئەوجا ھەركام لەوگروپانە، سەركەوتوو بايە، چەپلەيان بۆ لى دەدان گروپە براوھەكەش زۆر پى خۇشحال دەبوون، ئەم يارىە بەم شىۋەيە كۆتاي پى دەھات.

يارى بازىنى خې

۸۷- یاری دەب دەبانى (میزەلان) :- ھەموو سالىك لەكۆتای وەرزی بەھاران

كابرايەك بە ناوی وەستا حمید لە شاری ھەولێردەھات بۆ شاری پرواندز لەگەڵ خۆی یەك دوو قەنینهی گەورەى ئۆكسجین غازى سوکی لە گەڵ خۆی دەھینایە شاری پرواندز، ماوہیەك دەمايەوہ، مندالانىش لى كۆدەبوونەوہ، چەندین كارتۆن (دەب دەبەى) پەنگاو پەنگى لەگەڵ خۆی دەھیناوپرى دەکرد لە ھەوای ئۆكسجین بە مندالانى دەفرۆشتن دانەى بە (۵) پینچ فلوسى بوونەوجا كە پەردەبوو بە داویكیش جوان گریى دەدا تا ھەواكەى بەتال نەبیت، ئینجا ھەر مندالەو یەك دوو دەب دەبەى بە دەستەوہ بووہ یاریان پى دەکرد ھەدیك جار لە ناكاو لە دەستی مندالان بەردەبوو یەكسەر بەرز دەبووہ بۆ ئاسمان ئەوئەندە بلیند دەبوو بەچاوە نەدەببیرا ئەوجا مندالە خاوەن دەدەبەكە زۆر حادز

یاری دەدەبانى

دەبوو، ھەندىك جاریش (۷ تا ۸) دەدەبەیان لە یەكترى گری دەدان بە داوی درومان گرییان ئەدان داوہكەیان زۆر بۆ درێژ دەکرد تا (۲۰۰) دووسەت مەتر بلیند دەبوو، دەدەبەكان ھەموویان پیکەوہ بەرز دەبونەوہ بۆ ئاسمان، تا ھەموو بەكرەكە تەواو دەبوو ئەوئەندە بەرز دەبوو بە ئەستەم دیار دەبوو، ئەو یاریەش وەك یاریەكانى تر ھەربۆخۆشى و كات بەسەر بردن بووہ، مندالانىش چیژىكى خوشیان لەم یاریە وەردەگرت.

۸۹- یاری ږمبانې :- یاری ږمبانې ئەم یاریه به زۆری له وهرزی بههاران دهکرا له بهر نهوهی له وهرزی بههاردونیا به هۆی باران بارین وههوره تریشقه زهوی زۆر نهرم و تهږدهبوو، بۆ ئەم گهمهویاریهش دهبوو یاریهکه له شوینیکي قورولیته ئەنجام درابایه، ئەم یاریهش لهسې (۳تا ۶)شهش کهس بهشدار دهبوون، ئەوجا یاری کهرهکان دهبوایه ههریهکهوداریکی (۵۰)پهنجا ساتیمهتری پي بایه سهری دارهکهشیان وهک نوکی قهلهم دهتاشی بۆ ئەوهی بهباشی لهزهوی بچیتته خوار، ئینجا هموو یاری کهرهکان لهشوینیکي تهږو قورواوی دهستیان دهکرد بهیاری کردن، یهکهم جار یهکیک ږمبهکهی دها له زهوی واته شوینه قورولیتهکه دهبوایه زۆربه قایم بیدابایه لهزهوی تا بهرنهبیتهوه بهدارهکانی ئەوانی تر واته ږمبهکانی ئەوان، ئینجا ههرکهسهو که نۆرهی دههات، ږمبهکهی بهقائیم دها له ږمبهکهی ئەوانی تر ئەگهر بکهوتایه ئەوه ئەوخواوهنی ږمبهکه دهږوا ږمبهکهی خۆی ههډ دهگرت تا لهگیمی دووهم دووباره بهشداردهبوو، ئینجا له ناو یاری کهرهکان یهکیک له توانای داههبوو که داری هموانی دهخست وسهرکهوتنی بهدهست دههینا واته دهبووه براوهی یهکهم، دهبی

ئوهوش بزانیان یاریزان که ږمبهکهی خۆی بهقائیم له ږمبهکهی ئەوانی تر ئەدا نهدهبوو ږمبهکهی بکهویت دهبوو لهقور بچهقیبایه و دارهکهی ئەوانی بخستایه، ئابهم شیوهیه ئەم یاریه لهناو مندالانی شاری ږواندز دهکرا له کاتی خۆیدا، هموو ئەو یاریانهشیان بۆ کات بهسهر بردن وخۆشی خۆیان دهیان کرد.

یاری ږمبانې

۹۰- یاری ھیزی بازو:- لەم یاریە کورو کچان بۆیان ھەبوو یاریەکە بکەن واتە(۲)کچ بەیەکەوہ(۲) کورپیش بەیەکەوہ یاریەکەیان دەکرد، جا ئەم یاریە لە مابەینی دوومندالی یاری کەر ئەنجام دەدرا ئەو یاریەش بۆ تاقیکردنەوہی ھیزی باسک و دەست و قوہتی مندالەکە دەگەرایەوہ، ئەوجاکی دەستی ئەوہی تری لە میژەکە بدایە ئەوکەسە دەبووہ براوہی یەکەم، بۆ ئەم یاریە یەکەم جار میژیکی بچوکیان دادەنا ئینجا ھەردوو مندالەکان لە بەرامبەری یەکتەری لەسەر چیجکە دادەنیشتن ھەردووکیان دەستی راستەیان لەسەر میژەکە بەجوانی چەسپ دەکرد تا نەجولیت، وەک ئەم وینە یە کەچۆن لە بەرامبەر یەکتەری ئامادە

نە بۆ یاریەکەیان، ئینجا ھەردووکیان بە ھەموو ھیزی خۆیان دەی ویست لەم یاریە براوہی یەکەم بیت، لەکۆتایدا یەکیک دەستی ئەوہی تری لاردەکردەوہ بە میژەکە یەوہ دەنووسان، دەبووہ براوہی یەکەم، گەلیک جار لەسەرگوێژ و میوژ سارد دەیانکرد ھەرکەسیک، دەی دۆراند دەبووشتی بۆئەوہی تریکی بایە، ئەوجۆرە یاریانەش تەنھا بۆ خوشتی وکات بەسەر بردن و پۆژ ئاواکردنیان بووہ.

یاری ھیزی بازو

۹۱- يارى خۆبەرزى لەسەرقووتى ودار :- گەلىك جاريەكك لە مندالانى

گەپەكانى شار بيريان لەو دەكردهو، كە گەمەيهكى نوي يان كاريكى هونەرى و وەرزشى بدۆزنەو، تامندالانىش پيئو سەرقال بن هەرچەندە يارى خۆ بەرزكرن يان خۆ دريژ كرن يارپهكى كۆنى باب و باپيران بوو، بۆ ئەم يارپه مندالان تاپرەك خۆيان بليند بكەن ولە سەرى راوەستن هەتاوەك و بالايان بەرزبەت ئەوجا بۆ ئەم يارپه(۲)دوو قووتى بەتالى دۆشاوى تەماتەيان دەهينا

يارى خۆبەرزى

لە هەرقووتيهك(۲)دووكونيان لە بەرامبەريەكترى تى دەكرن ئەوجا كندريكى قائيم و يەك مەترو نيويان تى دەخت، وەك ئەم ويئەيهى خوارەو، كە كندركەيان تووند دەيان بەستين، ئينجا مندالەكان هەر پيئەو لەسەر قوتيهكيان دادەناو دەرويشتن لە سەر قووتى بى ئەوہى بەربنەو.

هەروەها ئەگەر قوتيان دەست نەكەوتايە هەر مندالەو دوو دارى دريژى بۆ خۆيان دەهينا بەدريژى يەك مەترو نيوى لەگەل دووپارچە دارى بچوك بۆ پيئەكانى تا مندالەكان بتوانن بە پيئەكانيان لەسەرى پيئەكان راوەستن

خۆبەرز كردنەو
لەسەر قووتى

پەيئەكانيش(۳۰تا ۴۰)ساتيمەتر لەزەوى بەرز دەبونەو، پەيئەكەنيان بەدارە دريژەكەو بەبسماردەچەسپاند، ئينجا مندالەكان دەچونە سەر پەيئە دارەكە و جولەيان بە هەردوو دارە دريژەكە دەكرنو پيئە دەرويشتن وەك ئەم ويئەى سەرەو، ئەم يارپه وەكويارپهكى كۆن لەناو مندالان باو بوو، هەروەها مندالان زۆرچيژيان لەم جۆرە يارپه وەردەگرت، بۆ ئەم يارپه مندالان بۆماوہى نيوكاتژميئر بەم يارپه خۆيان سەرقال دەكرن و كاتەكانيان لەگەل ئەو جۆرە يارپه بەسەردەبرد.

۹۲- یاری بەرد ھاویشتن :- ئەم یاریە بۆتاقی کردنەوہی ھیزوقوہتی میړمندالەکان بووہ، ئینجا مندالان ومیړمندالان لە وەرزی بەھاردا ھیزی خۆیان تاقی دەکردوہ، ھەرودھا کاتی پشووکانی خۆشیان بە وەرزش ویاری جۆراوجۆربەسەردەبرد، یاریەکەشیان بەم شیوہ بووہ، چەند کەسیک دەچوونە رووبار لە دەورو پشٹی ئاوەکە، بەردیکی خرکەلەہی (۲) دوو کیلۆ تا (۳) سی کیلویان دەدۆزیوہ، بۆ ئەم یاریە لەگەڵ خۆیان دەیان ھینایەوہ، بۆ بەکار ھینانی یاری دوور ھاویشتنی بەردەکە، ئینجا شوینیکیان لە گۆرەپانیک خوش دەکرد، دەبویە گۆرەپانەکەشیان بی بەردودرک و داروخۆل و خاشاک بایە، ئینجا یاریەکەیان بەم شیوہیە ئەنجام دەدا، بۆئەم یاریە چەند میړمندالیک بەشداریان دەکرد لە گۆرەپانەکە ئەوجا لە ناوہندی گۆرەپانەکە ھیلکیان

یاری بەرد ھاویشتن

دەکیشابۆئەوہی بزائن کێ لە یاریزانەکان توانایی ھەییە بەردەکە بگەینیتە سەر ھیلکەو زیاتریش بروات ئەوجا میړمندالەکان بە نۆرە یەک لەدوای یەکتەری بەردە خرکەکیان دەھاویشتن، ھەندیکیان لەتوانایان داھەبوو لەھیلی دیاری کراویش زیاتر بەھاویشتن، گەلێک جار کە گرەویان دەکرد لەسەر سارد و بسکیت کێ زیاتری بەھاویشتایە دەبووہ براوہی یەکەم، ئا بەم شیوہیە ئەم یاریەش دەکرا ھەربۆ خۆشی خۆیان وکات بەسەر بردنیان بووہ، یاریەکەیان دەکرد.

۹۳- یاری عەلی بەگ:- ئەم یاریە پێک هاتبوو لە چەند منداڵی یاری زانی کچ وکۆر، یاریەکیان لە شوینیکی پاک و خاویڤ و بی بەرد و دارو شوینیکی راست لە پیش مالی خۆیان و کۆلانی گەرەک یاریەکیان دادەمەزراند ئەوجا منداڵەکان دەبوون بەدوو تیپ بە جوانی و پێکی بەرێزە رادەوستان، ئینجا هەردوو تیپ رویان لە یەکتەری دەکرد، هەرتیپەو سەرداریکی بۆ خۆی هەل دەبژارد، ئینجا یاریەکیان دادەبەست، سەرداری هەردوو یاری کەرەکان لە پیشەوادی یاری کەرەکان دەبوو، ئەوجا یاری کەری تیپی یەکەم پرسیاری دەکرد، یاری کەری تیپی دووەم جوابی ئەوەی تری دەدا یەو، یاریەکی ئەوندە

یاری عەلی بەگ

خۆش بوو خەلکی گەرەک هەموویان لە پیش دەرگای خۆیان تەماشای یاریەکیان دەکرد، وەک لەم وینەیهەدا دیارە، ئەوجا یاریەکی بەم شیۆهیهی خوارەو لە مابەینی هەردوو تیپ لە یاری عەلی بەگ بەم ئاوازه جوانە دەستی پێ دەکرد، سەرۆکی یاری یەکەم دەیگوت سەرۆکی یاری دووەم دەی گێراییەو بەم شیۆهی خوارەو.

سەرۆکی یاری کەری دووەم

سەرۆکی یاری کەری یەکەم

لام بەگ
چوونەشاری بەگان
خورما
بېرما
بە عەرەبانە
بیست و یەك
یانزەه یۆمن ** دەی بۆتۆ
ناوی (نازە خانە)
بە ئەسپی مام عزیزى
ئێو هەش موبارەکتان بیټ

عەلی بەگ؟
منداڵەکانی چوونە کێ؟
چیان برد؟
چیان خوارد؟
بەچی پۆشتن؟
چەند کەس بوون؟
چەندی بۆ من ** چەندی بۆتۆ؟
بووکەمان ناوی چیه؟
بەچیتان گواستەو؟
دەموبارەکتان بیټ؟

۹۴- یاری پیل پیلانی:- یاری پیل پیلانی یاریه کی کۆنی سهرده می باب و

باپیران بووه بۆئهم یاریه نه ده بووله چوارکەس که متربیت، هه ندیک جاریاری
که رهکان ژماره یان ده گه یشته سه روی ده کهس واته ههر کۆمه له و پینچ یان
شهش کهس ده بوون، له سه ره تادا، کۆمه لیک مندال له شوینیک خرده بوونه وه،
له بن دیواریکی بی درک ودال، ئەوجا ده بوایه شوینی یاریه که له ژیردیواری
خانویک یان فه رمانگه یه ک بایه یه کهم جار بۆ یاریه که دیواریکی زۆر پاست و بی
گری بر زمارده ست نیشان ده کرد، ئینجا به ئاوی به لوحه جوان پاک و خاوینیان
ده کرده وه، دوا ی وشکیان ده کرده وه، ئەوجا یاری که رهکان ده بوون به دووتیب،
هه رلای (۴ تا ۵) یاریزان ده بوون وه یان که متریان زیاتر هه ردوو تیپ له
ناوه خۆیان یه کیکی به هیزیان ده کرده پاله وانی خۆیان، پاله وانه کهش ده بوایه
له پیشه وه بیت چونکه زه بره که هه مووی ده که وته سه ر پیل و ملی ئەو که سه ی
که له پیشه وه ده بوون، ئەوجا ده بوایه یاری زانه کانیس هه موویان پشتی خۆیان
به دیواره که وه بنابان ئینجا که ناو بژویان واته (حه که م) که سافیره ی لی دها
هه ردوو تیپ پشتیان به دیواره وه ده به ست و ده که وته پارپارینیی یه کتری له
دیواره کهش هیلکی (۱) یه ک مه تری له مابه یان هه ردوو تیپه کدا کیشرابوو،
هه رتیپیک له تیپه کانی یاری که رهکان له خه ته که ده رچووبان ، ده دۆرا جا

یاری پیل پیلانی

لیروهه تیپه به هیزه کهش ده بووه براوه ی
یه کهم، هه ندیک جاریش وارپیک ده که وت
تاماو یه ک هه ردوکیان زۆر به هیزه ده بوون ،
به لام له ناکاو لایه نیک هیزی نه ده ما،
هه موویان به رده بوونه وه، ده دۆران ئەم
یاریه به م شیوه یه ئەنجام ده درا
یاریه که شیان هه ربۆ خۆشی وکات به سه ر
بردن و پۆژ رابوون بووه.

۹۵- يارى ھەلىكسو، يان ھەلكسە:- يارى ھەلكسە لە ناو مندالانى شارى

پواندز يارىھەكى زۆركۆن و باو بوو، ئەوجا بۇ ئەم يارىھە دوو يان چوار مېرمندال بەرامبەر يەكترى دەوستن، لە سەر ئاوازيكى تايبەتى ئەم بەيتەى خوارەوھيان دەگوت، ھەرۈھا يارىھەكى وەرزشى خۇش بوو، لە يارىھەكى ھەردووكيان بەرامبەر يەكترى دەوستان، ھەردووكيان قاچەكانيان بە بەرىنى لە يەكترى دوور دەخستەو، ئەوجا كە بيتەكەيان دەگوت لە شوپىنى خۇيان ھەل دەپەرىن و بەدەستەكانىشيان پارچە پەپۇ وەيان گەلای دارو درەختەكانيان ھەل دەگرت و بەرەو سەسەرى خۇيان و ئاسمان فېريان دەدا و بەرزيان دەكردەو، ئىنجا ھەموو جاريك كە بلىند و نەوى دەبوون چەپلەشيان لەگەل لىدەدا و دەستەكانىشيان نەوى دەگرد و ھەريەكەوشەقىكى بەنەرمى لە پشتى يان لەپرانى ئەوھى تر دەدا، ئەوجا پىيەكانىشيان جوت دەگرد لە شىوھى وەرزش، بەيتەكەشيان لە گەل دەگوت، بەيتەكە بە سەر خاتوونائىشى يان ھەل دەگوت، بەم شىوھى خوارەو، ئەمەش بەيتەكەيە.

يارى ھەلىكسو، يان ھەلكسە

ھەلكسە ئەمن وئائىش
ھەلكسە دەرىچى قائىش
ھەلكسە ئەمن و زارە
ھەلكسە لە سەر دارە
ھەلكسە وەرە خوارە
ھەلكسە بى كەو بارە

ئەوجا ئەم بەيتە چەندىن جارلەلايەن ھەردوو يارى كەرەكان دووبارە دەكرايەو، تا ئەوكاتەى يەككىيان ماندوودەبوو، وەيان وتنى بەيتەكەى لىي تىك دەچوو واتە بەھەلەى دەگوت ئەوكاتە دەدۇرا لە يارىھەكى ھەرۈھا براوھەش لە لايەن ھاوپرى كانى چەپلەى بۆلى دەدا، ئەوجا نۆرەى دوو كەسى تر دەھات ئابەم شىوھى ئەم يارىھەيان ھەربۇخۇشى خۇيان وكات بەسەر بردنيان دەگرد.

۹۶- یاری تەپرو ھیشکانی: - یاری کردن بە شیۆە ی تەپروھیشکانی، ئەویاریە

بەتایبەتی لە ناومندالانی شاری پواندز زۆر باوبوو، لەو یاریەدا، دوومندال یان دوو کۆمەلە مندال یاریەکیان دەکرد، بۆئەوێ بزانن کامەیان پیش وەختە دەست پیشخەر دەبیت بۆیاریەکیان، ھەر وھا ھەندیک جاریش لە مابەینی خۆیان لە یاریەکی ھەلەیک دروست دەبوو، دەبوو دەمەقائلیان بۆئەم مەبەستەش تەپرو وھیشکانیان دەکرد لەناو یاریەکیان ناکوکیەکیان بەشیۆە تەپرو وشکانی چارەسەر دەکرد، دەبوا یە شیۆ خەتانی وەیان تەپرو وشکانی یان بکردایە لە مابەینی ھەردوکیان، لە ھەموو یاریەکانیشدا یەکی دەبوو سەرۆک یان پیشرەوی تیپیکی یاری کەری مندال، ئەوجا لیرەو سەرۆکی ھەردوو تیپەکی بەرامبەر یەکتەری دەوستان، بەردیکی وشکیان بەقەد شخالتە یەکی ھەل دەگرت، یەکی تفتیکی بە رویکی بەردەکی دادەکرد بۆئەوێ روکی بەردەکی تەربیت، لایەکی تری بەوشکی دەمایەو، ئەوجا بە مندالەکی بەرامبەری دەگوت، (تەپ یان ھیشک) ئەوجا مندالەکی ناوی یەکی لە تەپرو ھیشکانی دەھینا، مندالەکی بەرامبەری پارچە بەردەکی ھەل دەدا بەرەو ئاسمان، کە دەکووتە سەر زەوی ئەگەر ئەو پووی کە مندالەکی ھەلی بژاردبوو دەرچوو بایە قسە ی ئەو دەرەچوو وەیان لە یاریەکی دەستپیش خەردەبوو، بەم شیۆە داواکاریەکیان سەری دەگرت کە سیشیان لە یەکتەری تورە نەدەبوون، یاریەکانیان بەشیۆە تەپروھیشکانی چارەسەر دەکرد، ئینجا بۆھەر یاریەکی لە یاریەکانیەن ئەگەر ناکوکی تی بکووتایە بەشیۆە تەپروھیشکانی چارەسەریان دەکرد واتە یاریەکی خۆسیان ئەنجام دەدا.

یاری تەپرو ھیشکانی

۹۷- یاری دروستکردنی به له م :- یاری به له مۆکانی، یاریه کی کۆنی مندالانی

ئەوکاتی بووگه لیک جار له کاتی بیکاری چەند کەسیک له مندالانی گەرەکه کانی شاری رواندز پێیان خۆش بوو تۆزیک خۆیان به گەمەو یاری به له مۆکانی خەریک بکەن، ئینجا چەند مندالیک، پیکهوه دەچونە سەر حەوزیک یان جۆگایه گ له م جۆگایه گۆمیک بچوکیان دروست دەکرد بۆ ئەوهی یاریه که یان تیدا ئەنجام بدەن، هەر وه ها له گەل خۆشیاندا چەند کۆنە پۆژنامە و پەپری کاغەزی سپیان له گەل خۆیان دەبردە سەر حەوزیک و هیان گۆمی جۆگا ، ئینجا له وێ له ژیر سیبەری داریک دادەنیشن هەریه که و به له میک له کاغەز بۆخوی

دروست دەکرد و ناویکی لیدەنا، ئینجا به گۆیرە ی کاغەزه که یان به له مە که یان گەوره یان بچوک دروست دەکردن، یه که به له مە کانیان له سەر ئاوه که دادەنان، تا له خۆیان وەرزدە بوون یاریان پیدەکردن، له کۆتایدا، به له مە کانیش تەپدە بوون، تابه تەواوی خراب دەبوون مندالەکان خۆیان پێ سەرقال دەکرد.

هەریه که و به به له مە که ی خۆی هەل دەگوت، به ردی وردیان لی بارده کردن یان هەندیک جار میرو له و قالۆچه هەندیک له زیندە وەرە بی بالە کانیان لی بار

دەکردن، ئەوجا ئیمەش به دیاریانە وه دادەنیشن تابرانین جی دەکەن و جۆن دەتوانن خۆیان له ناو به له مە که رزگار بکەن، له بهر چاومان دیار بوون زیندە وەرەکان له ناو به له مە که نه یان دەتوانی بپنەدەر له بهر ئاوه ک، چەندین جار هەولیان دەدا له به له مە که دەر بچن که

یاری دروستکردنی به له م

دەگەيشتە سەر ئاۋەكە دەگەرانەۋە ناو بەلەمەكە ، بەم شىۋەيە ماۋەى چەند
كاتژمىرىك خۇمان بەم يارىە خەرىك دەكرد ، لەكۆتايدا ھەموو زىندەۋەرەكاميان
دەدەھىنا بەرەلەيان دەكردن ، بەم شىۋەيە يارىەكەشيان كۆتاي پى دەھات ،
ئەم يارىەش ھەر بۇ خۇشى و كات بەرى كىردن رۆژ ئاۋاكردىيان بوۋە .

۹۸- یاری شلیړئ مهگری مهگری :- بۆئەم یاریه منډالانی کورپوکی بەشدار دەبوون، تەمەنی منډالەکان لە مابەینی (۸ تا ۱۰) سالی دەبوون، ئەم یاریەش بەم شیوێه دەکرا، هەندیک جارکچان بە تەنها یاریەکەیان دەکرد حەزیان نە دەکرد کورپەکان لەگەڵیان بەشدار بن، بەلام ئەگەر ژمارە ی کچ و کور زۆر کەم بان ئەوجارە پیکهوه یاریەکەیان دەکرد بە تاییبەتی لە رۆژانی گەشت و سەیراندا چونکە ئەویاریەش وەرزی بوو بەتاییبەتی لە وەرزی بەهارادا زۆردەکرا چونکە وەختی گول و میلاق و گولە شلیړ بوو، بۆ یاریەکە گولە شلیړیکی چوار گولیان پەیدا دەکرد، لە دەستی خۆیان دەگرت هەموو کچەکانیش بەشیوێه بازنە ی دەستی یەکتریان دەگرت بەم شیوێه ی خوارەوه کە لەم وینەیه دیارە لەم یاریەش ئەم ئاوازیان بەیهکەوه دەگوتەوه، (شلیړئ مهگری مهگری - پیکرا بچینه قەبری، تا کۆتایی، ئەمەش ئاوازهکەیه لەخوارەوه نوسراوه.

شلیړئ مهگری مهگری
 پیکرا بچینه قەبری
 قەبری تەنگ و تاریک
 پڕ لە مشک و مارە
 مشک و مار حەزیایه
 خۆی لە رەمبێ دایه
 رەمبێ هوکە هوکە
 بردیان جووتە بووکە
 بووکی مالی میری
 بردیان بۆ یەخسیری
 یەخسیری ..... قەلاتی
 ئەحمد بەگی گاتی
 دوو دەسرۆکی داتی
 دەسرۆکی هەوریه
 لە برینیی پێچی یه

برینی ..... گامیشی

بهردان ده قه لیشی

بهردی ئه و له مائی

پیی داهن دهسمائی

دهسمائی پیروژه

له ماینهکی بۆزه

ئینجا ههروهو کو باسم کرد یاری که رهکان که پیک هاتبون له کچ و کور له گه ل

ئهم بهندهو ئاوازه هه موویان پیکه وه له

گوڤه پانیک له ناو گژو گیاو گوڤ و

گوڤزارو کروکه سووری رهنگاو رهنگهکانی

به هارگو لیان دهکردن و دهستی یه کترین دهگرت

چه ند جاریک ئهم ئاوازه یان دوباره یان

دهکرده وه، به دهووری یه کتری دهسورانه وه، ئا

به م شیوه یه بۆ خوشی خویان کاتهکانی

پوژگار هکانیان به خوشی به پری دهکردن،

یاری شلیڤی مهگری مهگری

۹۹- یاری حییلانی حییلانی: - یاری حییلانی به تهنه تایبته بوو به کچانی تهمهن (۷ تا ۱۲) سالی ئەوجا بۆ ئەم یاریه چهندی کچ زۆر بانه یاریه که یان گهرم وجوان وخۆشترده بوو، گه لیک جارژماره ی کچان ده گه یشته (۲۰) منداڵ وزیاتریش بۆ ئەم یاریه دوو کچ له پێشه وه دهستی یه کتریان ده گرت به شیوه ی بازنه ی ئەوجا له گه ل ئاوازه که یان ده ستیان بۆ ئاسمان به رزده کرده وه، هه موو کچه کان پشته یه کتریان به جوانی ده گرد یه ک له دوای یه کتری ریزده بوون هه موویان بی راوه ستان له مابه ینی که وانه ی هه ردوو کچه کان ده چوونه ژووره وه و دووباره ده سوپانه وه وه ک ئەم وینه ی خواره وه، ئینجا له ناو یاریه که یاندا، یه کیک له کچه زیره که کان ئەم ئاوازه ی ده گوت (هه چه رمه، چه رمه، چه رمه) ئینجا هه موو کچه کان ی تر پیکه وه له دوای ئەو ده یانگوت (حییلانی) گه لیک جاریش بۆ ته ماشا کردنیان جیرانه کان وخزم و کهس و کاریشیان ده هاتنه ته ماشایان ئەوه نده به خۆشی یاریه که یان ده کرد، هه رحه زت ده کرد له دیاریانه وه دابنیشیت ئەمه ش هه لبه سته که یه ، .

هه چه رمه چه رمه چه رمه؟ حییلانی

ئه وله بوکی خۆی شه رمه حییلانی

بووکی وان حۆلانی بوو حییلانی

له گه ل ووسووه لارم بوو حییلانی

ووسوه لاری سه ر گردی حییلانی

بوکم هینا و لیم بردی حییلانی

له برای خۆم ماره کردی حییلانی

ماره و ماره هه لبه زی حییلانی

به سنجاق و به ده رزی حییلانی

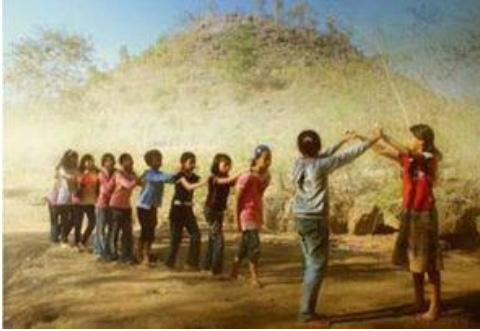
سنجاقی تۆم ..... زی پینه حییلانی

له خالی تووم ..... کرینه حییلانی

خه لانکه ی تۆم خه نده که حییلانی

ماینی گو گوی به له که حییلانی

ماينۆكى ماخوو مردى حىلانى
له پشت گەروى با بمرى حىلانى
شەپە لە سەر برنجى حىلانى
سمايلاغەى هاوار كرد حىلانى
تفەنگا قوتەى سوار كرد حىلانى
يەك دووەكى مردار كرد حىلانى

يارى حىلانى حىلانى

ئا بەم شىوہىە مندالانى شارى رواندز
يارى حىلانى جۆرەها ياريان بەيەكەوہ
دەکرد، پۆژانە کاتەکانيان بەياري
جۆراوجۆرو گۆرانى وتن وشايى و
هەلپەركى وخۆشى وشادى بەسەر دەبرد
بى ئەوہى هيچ كەسيكىان لەوہى تر
تورە ببىت يان حادزين ،

۱۰۰- یاری شہرہ کا:- یاری شہرہ کا یاریہ کی خنکینہرو زور پیس وتو زاوی وترسناک بووئوئہم یاریہش چہند میرمندالیک کہ ژمارہیان لہ(۴تا۱۰)یاریکہر دہبوو ئہوجا لہ ناوہخویاندا مندالان دہبوون بہ دوو تیپ بو گہمہو یاریہکہ، شوینی یاری کردن دہبووایہ یان لہ کارینان ئہوشوینہی کہکای لی کو دہکرایہوہ یان لہ سہرجوخنہکانی جوتیارہکان لہو کاتی کہ گہنمیان دہدوریہوہ، ئہوجالہ کایہکہ جیایان دہکردہوہگہنمہکہشیان دہبردہوہ مالی خویان ئہو کاتہ تہنہا کایہکہ دہمایہوہ، مندالانیش بہدزیہوہ دہچوونہ ئہوشوینہی کہ خاوہنی جوخنہکہ لہویندہرنیہ، جی دہہیشت واتہ ئہوکاتہچوتہوہ مالہوہ، ئہوکاتہ مندالان بہفرسہتیان دہزانی کہجوتیارہکہ لہسہر جوخنہکہی نہبایہ وئہوشوینہش کای زوری لی بایہ، ئہویاریہش بہ تہنہا تایبہت بوو بہ کوران، ئینجا بواریہکہش مندالان دہبوون بہ دووتیپ، ئینجاہرکہ یاری شہرہکا دہستی پی دہکرد دہبووہ جہنگی مہغریبی تہپ وتوزی پووشی بہری ئاسمانی دہگرت ہموومندالہکان سہرو چاویان سپی دہبوو وہک ئاشہوانیان لی دہہات، ئہوجا ہرزوو ہہندیک لہ یاری کہرہکان بہرگہی شہرہکایان نہدہگرت زوو دہبہزین و شوینہکہیان بہجی دہہیشت، تا لہ کوٹای دوو کہس دہمانہوہ، لہم دوو کہسہش کی بہرگہی تہنگہ نہفہسی وکوخہوتوزی بگرتایہ ئہوا ئہوکہسہ براوہ دہبوو، لہ کوٹایدا یاریہکہش کوٹای پی دہہات ہموویان دہچوون، لہ مالہوہ بہ ئاوخویان پاک دہکردہوہ،

یاری شہرہ کا

یان ئہگہرئاوکانیاو یان روباری ئاولہشوینی یاریہکہیان نزیک بایہ دہچونہ روبارہکہ مہلہیان دہکرد جوان خویان دہشوشت و پاک دہبوونہوہ، ہہرچہندہ ئہوجورہ یاریہشیان زور ناخوش وترسناک وپیس بووہندیک جار یہکیکیان تہنگہ نہفہس

دەبووبەلگەى يارىەكەى نەدەگرت، بەلام لەلايەكى تر خۆشى وچىژيان لى
وەردەگرت يارىەكە تەنھا بۆ پىكەنين و بۆخۆشى خۆيان وکات بەسەرىدن و
پۆژبەرى کردنيان بوو،

۱۰۱- یاری پسم پسمانی: -پسم پسمانی یاریه کی سهردم یانه بووه، بهتایبه تی له و کات وزه مانی، ئینجا بوئه م یاریه (۴ تا ۶) کهس واته مندال له م یاریه به شدار دهبوون، وینه کان پیک هاتبوون له ئه نواعی یاریزان وپه له وهر و ناژه ل و گیاندارو وینه ی سروشتی زور جوانی تیا بوون، ئه و جا یاری که ره کان، ههریه که و زیاتر له (۵۰) ره سمیان پی بوو، بو یاری پسم پسمانی، یاریه که شیان به م شیوه یه ده کرد، که یه که م کهس ره سمیان فری دها له کام نه و عی پسم زورت پی بایه یه که م جار ئه وت فری دها، ئه و جا ههر پسمیکی تاک بایه، ده یان خسته دواوه، چونکه له هه مان وینه له لای به رامبه رت بیت، ههر بویه وینه ی تاکیان ده خسته دواوه، هه ندیک جاریش ههر زوو وینه تاکه کانیان فری ددان، ئه و جا که یه کیک وینه که ی فری دها ئه گه ر ئه ویش نه ی بایه ئه وها به نوره، ههر سیکیان فریاند هدا تا له پریکدا یه کیک له یاری زانه کان وینه یه کی فری دها یه سه ره مو وینه کان، ئه گه رله هه مان شیوه ی وینه که لایه نی به رامبه ری بایه، واته له هه مان وینه ی هه بوایه، ئه وه یه که سه ر هه مو وینه کان هه لده گرت، به م شیوه یه هه مو وینه کان دهبوونه هی ئه و، ئه و جا دووباره وینه کانیان داده نانه وه، به م شیوه یه ئه م یاریه ده کرا تا یه کیکیان هیچ وینه ی پی نه ده مان، له کو تای یاریه که یاندا هه رچه نده هه ندیک

له یاری زانه براوه کان که یفیان دههات هه ندیکیش له یاری زانه دوپراوه کان زورخه فه تیان ده خوارد، به لام که یاریه که یان ده کرد ههر بوخوشی وکات به سه ر بردنیان بووه.

یاری پسم پسمانی

۱۰۲- یاری شای وهه لپه رکی: - یاری هه لپه رکی له ناو میرمندالانی کچ وکوپ

بهیه که وهیان دهکرا، به لام گه لی جاریش کۆمه لیک مندا ل له کوران به تهنه شایی وهه لپه رکییان دهکرد، ئەم یاریه به تایبه تی له وهرزی به هار وکاتی سهیران وبۆنه کان یان له گه ره که کانی خۆیان هه لپه رکییان دهکرد هه ر بۆ خۆشی خۆیان، ههروه ها گه لیک جار مندالان له گه ل که سوکارو خزمانیان دهچوونه سهیران و گه شت، گوزار له شوینیکی گۆره پان وله ناو گژو گیا وگول وگولزاره کان که شایان داده به ست یه کیک له منداله کان گۆرانی وبهنده ی شایی دهگوت یه کیکیش ده ی گپراهه وه، ئەوجا گه لیک جار ژماره ی منداله کان دهگه یشته (۲۰ تا ۲۵) میرد مندال، ههروه ها له رۆژانی به هاروسهیران کردن گه لیک جار کچانیش دهچوونه ناو شایه که دهبووه رهش به له ک، بۆ ئەم شایهش کورو کچان جلوبه رگی کوردی زۆرجوانیان له بهر دهکردن، خۆیان دهپرازانده وه به شیوه یه کی زۆر جوان و ریک و پیک، سهمایان دهکردو هه ل دهپه رین،

ههروه ها ئەو که سه ی سه رچۆپیه که ی دهگرت زیاتر هه ل دهپه ری وسه مای دهکرد له وکاته ی که گه رم دهبوو، ئابه م شیوه یه یاری هه لپه رکییان دهکرد، به تایبه تی له رۆژانی گه شت و سهیران وبۆنه کان کاته کانیان به گۆرانی و هه لپه رکی و به که یف وخۆشی به ری بکه ن.

یاری شای وهه لپه رکی

۱۰۳- یاری پۆخ پۆخانئ: -ئەم یاریه پیک هاتبون له (۲تا ۶) دووتا شهش

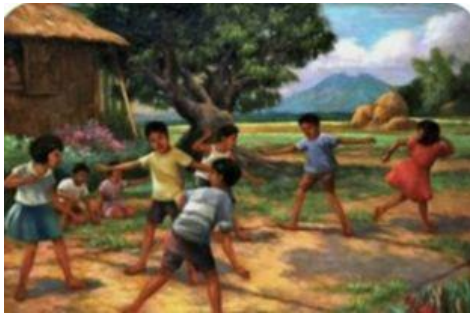
یاریزان یاریه کەش بەم شیوهیه بووه، یه کهم جار بهردیکی خپکه له و بچوکیان دهینا له سه بهردیکی بلنډ یان شوینیکی تۆزیک بلنډ له گۆره پانیک له شوینی یاریه که دادهنا، ئەوجا دوو کەس له یاریزانەکان شیرو خەتانه یان له سه یه کهم و دووهم دهکرد، کئ یه کهم بوایه بهردیکی له دهست بوو یه کسه دهی هاویشته (پۆخه که) واته بهرده خپکه له کهی له شوینه بلینده که دانرابوو ئەگەر له بهرده کهی دها چهند پئ یه ک دوور ده کهوته وه، ئەوجا به پئ مه سافه که یان به پئ ده یانپیا که چهند پئ یه بۆجاری دووهم که نۆره یاری زانی دووهم دادهات ئەویش بهرده کهی له شوینی خۆی داده نایه وه، ئەوجا یاری زانی دووهم که بهرده کهی به قایم فری دها له بهردی سه شاری دها، ده بوایه زۆر به قایم لی بدایه بۆئه وهی زیاتر بهرده که دوور بخاته وه له شارئه وجا که له بهرده کهی دها بهرده کهی له شوینی خۆی فری دها به مه سافه ی دوورتر له ئه وهی تر وه یان که متر له یاری زانی یه کهم ئەگەر له هی ئەو زیاتر بایه ئەوه براوه بوو ئەگەر

که متریش بایه ئەوا خۆی ده دۆرا، له یاری پۆخ پۆخانئ ئەوجا هه بهم شیوهیه چهند جاریک یاریه که یه ن دووباره ده کرده وه، تا ئەو کاته ی زۆرماندوو ده بوون ئەو کاته وازیان له یاریه که دهینا، مندا لان ئەو یاریانه یان هه ربۆخۆشی خۆیان وکات به پئ کردن رۆژ ئاوا کردنیان بووه هه ره وها نیوه که ی تری یاریه که یان وهرزش بووه بۆ جهسته ی مندا له کانی ئەو کاتی.

یاری پۆخ پۆخانئ

۱۰۴- یاری بەرد گەرمانی: - یاری بەرد گەرمانی یەکیک بوو لە یاریە ھەرە کۆنەکانی سەردەمی باب و باپیران، بۆ ئەم یارییە کۆمەڵیک منداڵ کە ژمارەیان لە (۴ تا ۸) یاریزان دەبوو گەیک جاریش زیاتر دەبوون ئەوجا لە شوینیکی گۆرەپان کۆدەبوونەو، لە ناو خۆیان دەبوون بەدوو تیپ ئینجا ئاگریکیان بەدارو چیلکە دەکردەو بەردیکی خڕکەلەیان بە قەدەر یەک کیلۆ گەرە دەبوو لەناو ئاگرەکیان دادەنا تا تەواو گەرم دەبوو، ئەوجا بۆ ئەوێ بزانی کام لەم دوو تیپە یەکەم دەبێت، دەبێت ئەو تیپە بەردکە بەاویژێت، ئینجا بۆئەو مەبەستە شیرو خەتانیان دەکرد، تیپە یەکەمەکە بەردە گەرەمەکە لە ئاگرەکە دەردەکات و دوور دەھاوی، ئەبێ ئەوێش بزانی تیپەکە ی ترلەوکاتە دەبێت چاویان ببەستریت یان روو بکەنە دیوارنابیت بەھیج شیوێیەک بزانی کە بەردەکە بۆ کوێ فری دەدریت، تەنھا گوێیان لە تەقە ی بەردکە دەبوو ھەستیان دەکرد بەردەکە لە کام شوێن کەوتە خوارەو، ئینجا بەم شیوێیە کە بەردەکیان فری دا پێیان دەلێن چاوتان بکەنەو بپۆن بەردە کە بدۆزنەو، ئینجا تیپەکە ی

یاری بەرد گەرمانی

دووم دەگەرەن بە شوین بەردە گەرەمەکە تا دەیان دۆزیو، ئەگەر دەیان دۆزیو، ئەوجارە ئەوان دەچوونە سەرشار، ئەم جارە ئەوان بەردەکیان گەرم دەکردو فریانی دەدا، ئەو یاریەش بەم شیوێیە دەکرا لە ناو منداڵانی شاری پواندز،

۱۰۵ - یاری پیشه:- یاریه کی کۆنی باب وباییرانی مندالان وگه ناجانی شاری پرواندزبووه، ئەم یاریه هەر له کۆنه وه له لایه ن گه نجه کان له خویندنگا کان وشویننه گشتیه کان وله پوژانی بو نه و سهیراندا دهکرا، بو ئەم یاریه ته نها تایبته بووه به دوو کهسی یاریزان، ئەوجا هه ندیک جار دوو کورپیکه وه یاریه که یان ده کرد گه لیک جاریش دوو کچ یاریه که یان پیکه وه ده کرد، به لام هه ندیک جاریش وارپیک ده که وت کچیک و کورپیک پیکه وه ئەو یاریه یان ده کرد بو ئەم یاریه ش دوو په خته ی ده سک داری به ربیژهنگی وتو پیککی سه به ته ی ناوخر ئاماده دهکرا، ئەوجا ئەو یاریه به زۆری له وهرزی به هاردا دهکرا، به تایبته ی له پوژانی گه شت وگوزاروسهیران کردندا، ئینجا ده بوایه شوینی یاریه که ش

یاری پیشه

گۆرپه یان وبی دپک و دارو به رد وشویننیککی نه رم وبه گژوو گیابایه، ههروه ها هه ندیک جار له ناو فریزونا وگولوگورزارو باغچه گشتیه کانش ده کران یاری فیشه ش یاریه کی زۆر خۆش و وهرزشی بوو، ئەو یاریزانانه ی که ئەم یاریه یان ده کرد هه ربو خۆشی وکات به سه ر بردن وپوژ به پری کردنیان ده کرد ههروه ها زۆریش ماندوو ده بوون مندالان سو دیان له و وهرزشه وهرده گرت.

۱۰۶- یاری له پوژانی که شافه:- که شافه هرچنده یاری نه بوو به لام سالانه له

خویندنگا واته قوتابخانه کان دهکرا بوئه وهی (قوتابی) فیری په روه رده یه کی نمونه یی و باش بیت، بوئه وهی فیری تیکووشان و کارو چالاکیکانی سهر بازی و بهرگری کردن له خاک ونیشتمانه که ی بکات به تایبه تی له دوا روژی ساته کانی

یاری له پوژانی که شافه

ته او بوونی قوتابخانه و خویندنی له په یمانگاوزانکوکان بوون به ماموستا یان دکتورو ئه ندازیار ماوهی (۲۱) مانگ پیش ئه وی له کارو پیشه که ی دابمه زریت، ده بوایه سهر بازی بکات، ئه و جا که سهر بازی خو ی ته او ده کرد.

له م ماوه یه دا ئه وکاتی هر که سه و به پیی پروانامه که ی خو ی له شوینی مه به ست داده مهران، بو یه که شافه ی قوتابخانه کان هموو سالیک دهکرا، بوئه وهی قوتابیان به خو وره و شتیکی به رزو په روه رده یه کی ته ندروست و باش له قوتابخانه کان پوله کانیان به سهر که وتوی و دهره جه یه کی باش ساله کانیان

یاری له پوژانی که شافه

ته او ده کرد، ئه و جا بو پوژانی که شافه جل و بهرگی سهر بازیان ده دایه قوتابیان وهک ئه و وینه یه ی خواره و ده چوونه ده شته دیان یان بانزیوک له وی چهند خیو ه تیان ه لده داهه ر (۶) قوتابی له ژیر خیو ه تی داده نیشن، بو ماوه ی (۲) دوو شه و ده مانه وه، هموو جمو جو لی سهر بازی و چالاک و مه شق و پراهینانه کانیان له شیوه ی سهر بازی ئه وکاتی عیراق به ته و او ی فیری کاروباری سهر بازی ده کران، هر وه ها له کاتی ئه نجام دانی کاری سهر بازی، چهن دین یاری جو را و جو ریان ده کرد،

وہک یاری بالہ و تۆپی پی و غاردانہ و گوریس بچرکیئە ، ھەرودھا لەکاتی
شەوانیش گۆرانی و شانۆ گەریان ئەنجام دەدان ئابەم شیوەیە ھەموو سالیک
کەشافەیی قوتابخانەکان ئەنجام دەدرا بەخۆشی و بەسەرکەوتویی ، ھەموو
پیداویستی قوتابیانیش دابین دەکرا بەزیادەوہ ، ئەوہ بوو باسی پۆژانی
کەشافە ، لە شارێ رواندز.

۱۰۷- یاری دروست کردنی بوکه به فرینه:- یاری دروست کردنی بوکه به به فرینه،

مندالان به تایبه تی له رۆژانی به فرباریندا ئەم جۆره یاریانه یان دەکرد، هه ندیك سال ئەگەر زۆر به فر دەباری، کۆمه لیک میرمندال له ناوه خۆیادا ریک دهکوتن، بۆ ئەم یاریه خۆیان دهکرد به دوو تیپ هه رتیپه و به جیا بۆ خۆیان بوکه به فرینه یه کیان دروست دهکرد، ئەوجا له سه ربوکه به فرینه کیان هه ردوو تیپ گره ویان دهکرد، بۆ ئەوه ی بزانه بزانه، کام له م دوو تیپه ده توانیت به جوانترین شیوه په یکه ری بوکه به فرینه که دروست دهکات هه روه ها کام له م دوو تیپه زووتر بوکه به فرینه که ی دروست بکرایه، هه موو خه لکی دهست خۆشیان لی دهکرد، بۆ ئەم یاریه ده بوايه دهستک وشتی گه رمیان پی بايه، چونکه به م یاریه ساردو سپه زۆر ماندوو ده بون دهسته کانیشیان زۆر سپرده بون، به تایبه تی ئەو که سه ی که به دروست کردنی هه یکه لی بوکه که خه ریک ده بون به لام خۆشیه کی تریشی هه بووه، جگه له دهست خۆشی خه لک ئەو که سانه ی له کۆلان تی ده په ری هه یکه له کیان ده دی، دهست خۆشیان له

یاری دروست کردنی بوکه به فرنه

هه موو منداله کانی به شدار بووده کردن، چونکه مندالانیس سالج یه ک دووجار ئەو جۆره یاریان دهکران، ئەوجا که بوکه به فرینه کیان دروست دهکردو ته واد ده بون، له ناو ئەو به فره له خۆشیاندا دهستیان دهکرد به سه ماو هه لپه رکی وگۆرانی ووتن به سه ر بوکه به فرینه که، شه ره تۆپه به فرانه شیان دهکرد،

ئهوکاره شیان هه ر بۆ خۆشی خۆیان

و کات به سه ر بردنیان بووه

له رۆژانی ساردو به فر باریندا.

۱۰۸- یاری بازدان له سەر گۆمه ئاو:- یاری خۆ فریدان له سەر گۆمی ئاوئەم

یاریه وهکو یاری خۆفریدانی بلیند واته(قهبزول حالی)دهکرا ، بهلام شیوازی خۆفریدانهکهی لهسەرئاو بوو، ئهوجا بهم شیوهیه بووکه لهم وینهی خوارهوه دیاره، بۆ ئهو یاریه، یهکهه جارچالئیکی(۳۰)سی سانتیم مهتر قول بهپانی(۱/۵)یهک مهتر و نیو و بهدریژی(۲)دوو مهتریان دهدا، کهتهواو دهبووچالهکهیان پرله ئاودهکرد، له ناوهپاستی چالهکهش(۲)دوو داری یهک مهتردریژ لهم سهرو ئهوسهری چالهکهیان دهچهقهقان ئهوجا پهتیکیان له ههردوو سهری دارهکان بهپاستی لهسەر ئاوهکه دهبهست، بهم شیوهیه یاری زانهکان بهنۆره خۆیان لهسەر پهتهکهوئاوهکهی ناو چالهکه فری دهدا، گهلیک جار ههنديکیان نهیان دهتوانی زۆر بههیز خۆیان فری بدن دهکهوتنه ناو چاله ئاوهک ههرچهنده یاریهکه خۆشیهکی وهرزشی تیدا بوو بهلام کهچی یاریهکی ترسناک و پیسیش بوو، ههنديک جاریش که قاچیان دهخلیسکا دهست و قاچیان

بریندار دهبوو، ههموو جهستهشیان دهبوو به قورولیته، بهلام ههرچهنده ئهویاریه زۆرترسناک و پیس و قورواوی بووه، بۆمندالان وهرزش و خۆشی و پیکهنین بووه، بهتایبهتی که یهکیک دهکهوته ناو ئاوهکه. ئهوانهی له دیاریه دهوستان ئهیاندایه قاقای پیکهنین وچهپله لیدان وههلاو هوریا، مندالان ئهو یاریهشیان ههر بۆ خۆشی و کات بهسەر بردنیاں دهکرد.

یاری خۆ فریدان له سەر گۆماو

۱۰۹- يارى بازن بازنانى :- ئەويارىيە بە زۆرى كچەكان دەيان كرد ھەندىك

جاريش كوروكچ پيگەوۋە ئەو يارىيەيان دەكرد، يارىيەكەش بەم شىۋەيە بوۋە، پارچەسۆندەيەكى ئاويان بەقەد يەك مەترو نيو پەيدا دەكرد ھەردوۋ سەرەكانى سۆندەكەيان بەشىۋەي بازنەي لەناويەك چەسپ دەكرد، گەلىك جار وارپك دەكەوت سۆندەي ھەريارى زانىكلەرەنگىك دەبوۋ، ئەوجا بۆياريەكە وارپك دەكەوت، يارىيەكەيان رەنگاۋ رەنگ دەردەچوۋ، چونكە ھەركەسەۋ لەمالى خۆي پارچە سۆندەيەكى بۆخۆي و يارى كردنەكەي دەھينا، ئەوجا ھەركەسەۋ وسۆندەكەي لە ناوقەدى خۆي دادەنا گەلىك جار ژمارەي يارى زانەكان دەگەيشتە(۱۰)دە كەس ھەندىك جاريش (۴تا۶)چوارتا شەش كەس دەبوۋن ئەوجا يەكك دەبوۋە ناوبۆيوان واتە(ھەكەم)ياري زانەكانىش خۆيان ئامادە دەكرد ، ھەركە ناوبۆيوان لەيەك تاسيى دەژمارد ھەموويان دەست بەكار دەبوۋن بازنەكەيان دەسوران دەدەورى خۆياندا، ھەركەسيك زوۋ بگەوتايە لە يارىيەكە دەچوۋە دەردەۋە، ئىنجا كەماندوۋ دەبوۋن يەك بەيەك دەكەۋتن، لە يارىيەكە دور دەكەۋتنەۋە، كى دەكەۋتە دواۋە، ئەۋكەسە براۋە دەبوۋ، ئەوجا ھەموويان چەپلەيان بۆلیدەدا دەبوۋە پيگەنين و خۆشى بۆ ئەكەسەي كە لە

ياري بازن بازنانى

تاكۆتاي يارىيەكە دەمايەۋە،
واتەسەرەكەۋتنى بەدەست دەھينا زوۋ
ماندوۋ نابوۋلەم يارىيە، ئەم گەمەۋ يارىيە
ۋەرزىشى و بەسود بوۋە بۆ لەشى يارىزان
چونكەزۆر ئارەقەي دەكردو دەست وقاچى
ماندوۋ دەبوۋن، سودى زۆرى بۆ ھەموۋ
ئەندامەكانى جەستەيا ھەبوۋە.

۱۱۰- یاری تۆپى سەرمىز :- يارى تۆپى سەرمىز يارىهكى زۆر كۆنە، ئەم يارىه بەزۆرى ئەوكات وزەمانى لە قوتابخانە سەرەتايەكان ودواناوەندى رواندز ھەبوو، قوتايان لەكاتى پشووۋى وانە كاتەكانيان بە يارى تۆپى سەرمىز بەسەر دەبرد، ھەرچەندە يارى كەردنەكەش بە پارە بوو ھەك گىم بە(۱۰)دە فلوس بوو، كەچى بەریش نەدەكەوت، پارەكەشيان بۆ پىداويستى قوتابخانە سەرف دەکرد، بۆ ئەم يارىه دوو كەسى يارى زان دەكەوتنە بەرامبەر يەكترى ھەريەكەو پەختەيەكى پى بووبۆ لىدانى تۆپەكە ئەوجا ھەركەسيك دەدۆرا، دەبوايەئەو پارەكەى بدات ، يارى تۆپى سەرمىز يارىهكى وەرزشى زۆر بەسود باش بوو، بەم يارىه جەستەى مرۆقى زۆر رىك ويىكى دەکرد، ئەوجا جگە لەقوتابخانە لەدوكانى(محمدى عەلى بەگ)لە تەنىشت مالى حاجى لەتيف ئاغاي بوو، لەدوكانەكەى(۲)دوو مىزى تىنسى دانابوئىنجا مندالان وميرمندالان بەسەر پادەووەستان تانۆرەيان دەھات ھەريەكەو چەند گىم يارى سەرمىزيان دەکرد، ئەو يارىەش بەپارە دەكرا،

ھەرگىمى بە(۱۰)دە فلوس بوو، بۆ ئەم يارىه پۆژانە مندالان دەچوونە دوكانى ئەو بەرپەزە، ئەو جۆرە يارىانەش ھەربۆخۆشى وکات بەسەر بردنيان بوو.

ياری تۆپى سەرمىز

۱۱۱- یاری تووتن و سماق:- ئەم یاریه تایبەت بوو بەکچان ، بەلام گەلیک جارکورانیش ئەویاریه یان دەکرد، توین و سماق لە هەموو وەرزهکانی ساڵ دەکرا، هەرکاتیکیش منداڵان پێیان خۆش بایه یاریه که یان دەکرد، یاریه کهش بەم شیوهیه دەکرا (۲) دوو کچ وەیان دوو کور پشتیان بە یه که وه دەنوساند هەریه که یان روویان لەلای پێشه خۆیان دەکرد، واته هەردووکیان یه کتریان نه دەدیت چونکه پشتیان لەیه کتری دەکرد، ئەوجا هەریه که یان دەستیکی دەخسته ژیر هەنگری کچه که ی ترو لەسەر ملی کچه که دا ئەی سوپانه وه ، دەسته که ی تریشیان بوته نیشتی بەرمله که ی درێژ ئەکەن، تا بەر نه بنه وه ئەجا که کچه ئەوه ی تری دەسوپاند ئەوه ی تر هەردوو قاچه کانی بەرز دەکرده وه ، تا له کاتی سوپاندا نه که ویت، ئینجا له سه رئاوازیکی تایبەتی هەل دەپه رین بەدهوری یه کدا دەسوپانه وه ، یه ککیان ده ی گووت ئەوه ی ترده ی گێراپه وه به م شیوهیه ی خواره وه ، یه ک له کچه کان ده یگووت تووتن و سماق...؟ ئەوه ی تر ده ی گووت نانی گەرم ، ئەمه ش به نده که یه...؟

تووتن و سماق

نانی گەرم

توتن و سماق

نانی جۆیه

توتن و سماق

نانی هەرزن

دەبه ین بو ئاش

ئەیکەن به نان

ئەچین دەخۆین

ئەوجا به م شیوهیه کچه کان و کورەکان کۆمەل کۆمەل دابه ش دەبون دووکه س دووکه س به یه که وه ئەم یاریه یان دەکرد به م جۆره دوودوو به سه ریه کدا دەسوپانه وه هەندیک جار ئەگەر که سه که به قوه ت و به هیز بایه له سه ریه ک قاچ منداڵه که ی له سه ر پشتی به دهوری خۆی دەسوپانده وه ، ئینجا بووتنی به نده که

یاری تووتن و سماق

یه کیک دهی گووت ئه وهی تر دهی گپرایه وه،
ئه وجا بهم شیوهیه که دستیان له سه رملی
یه کتری داده نا دهنگوئاوازه کانیا ن تیکه ل
بهیه ک ده بوو وه کودهنگی بولبولی خوش
ئاواز که له باغه کان ده خوینن که یاریان
ده کرد خه لکی گه ره ک ته ماشایان
ده کردن، لایان دیمه نیکی زور جوان بووه،
به تایبه تی لای ئه وکه سانه ی که سه یریان
ده کرد له کاتی یاری کردنیا ن که ئه م
یاریه ش بهم شیوهیه له ناومندا لانی شاری
رواندزده کرا. هه ربو خوشی و کات به سه ر
بردنیا ن بووه،

۱۱۲- یاری مەپە ھېرە:- ئەم یاریە تاییبەت بووبە کچەکان یاریکی زۆر خوش بوولای کچەکانی پرواندز، ئەوجا بۆ ئەو یاریە نەدەبوو لە(۴)کەس کەمتر بیئت ھەندیک جار ژمارەیان دەگەیشتە (۱۸)مندال ئینجا لەتەمەنی (۷)سالی تا تەمەنی(۱۱)سالی بەشدار دەبوون لەم یاریە، ئینجا بۆ ئەم یاریە ھەموو کچەکان یەکبە یەک رادەووەستان بۆ ئەوہی بەر نەبنەوہ ھەمویان پشتی یەکتریان دەگرت زۆربە جوانی یەک لەدوای یەکتري ریزدەبوون ئەوجا ئەوکچە ی کە لەپیشەوہ بوایە پییان دەگوت سەرکار، یان شاژن، کچەکانی تریش ھەموویان بە دوایەوہ بە پیوہ رادەووەستان، لەناو گەمەویاریە کەیان پیکەوہ ئەم بەندەیان دەگوت، ئەوجا سەرکارکە لە پیشەوہ بوودەگوت دەچمە داران ...؟کچەکانیش ھەموویان پیکەوہ دەیان گێرایەوہ، دەیان ووت، ئەمەش دین ...؟وہک ئەم بەندە ی خوارەوہ.

یاری مەپە ھېرە

دەچمە داران
 ئەمەش دین
 دپکی لی یە
 جزمەن پی یە
 گورگو دەخوا
 تفەگن پی یە
 تینو و دەبی
 ئاومان پی یە
 ریگای دورە
 کەرمان پی یە
 دەچمە داران
 ئەمەش دین

ئا بەم شیوہیە ھەربۆخۆشی خۆیان وکات بەسە بردن ورۆژ ئاوا کردنیان چەند جاریک ئاوازە کەیان دووبارە یان دەکردەوہ، بەم شیوہیە ھەموو مندالان بە یەکەوہو بە تەبای و خوشک و برایانە کۆتایان بە یاریە کەیان دەھینا.

۱۱۳- یاری هەی مشک مشک مشک:- ئەو یاریە یاریەکی تیکە لاوبوو واتە کچ وکۆر بە یەکەو بەشدار دەبوون ئەم یاریەیان پیکەوہیان دەکرد، بۆئەم یاریە بە شیوەی بازنە ی کۆریک و کچیک لە تەنیشت یەکتەری وەکو ھەلپەرکی وشای وپەش بەلەک وابوو، ئینجا منداڵان لەگەرەکانی شاری رواندزبەم شیوەیە یاریەکیان دەست پێ دەکرد، کە لە وینەکی خوارەوہ دیارە، بۆ یاریەکەش ھەرچەندی ژمارە منداڵان زۆر بایە یاریەکیان خۆشتر بەجۆش و خڕۆش دەبوو، ھەمویان بەیەکەوہ دەستی یەکتەریان دەگرن بە پێوہ بەشیوەی بازنە ی رادەوہستان، بەرامبەر یەکتەری ئەوجا یەکیک لەکۆر و کچەکان ئەم بەندە دەگوت، لەسەر ئاوازیکی تاییبەتی یاریەکە ئەلێ، کچەکانیش ھەموویان بەیەکەوہ لەسەر ئاوی گۆرانیەکە ئەسورانەوہ، لەدوای ھەردیتریک کەکچەکە دە ی گوت(ھە ی مشک مشک مشک) کچ وکۆرەکان ھەموویان پیکەوہ دەیان گوت(ھە ی ھە ی ھە) ئاوازەکەش بەم شیوەیە خوارەوہ بوو،

یاری ھە ی مشک مشک مشک

ھە ی مشک مشک مشک ھە ی ھە
 مشک ھاتی یە کولینگێ ھە ی ھە
 دەستی کرد بە فەنە فەنی ھە ی ھە
 خواردی ماستی ھەمینی ھە ی ھە
 ھاجەر عەمرت نەمینی ھە ی ھە
 دەچمەگەری وخەرەندی ھە ی ھە
 دەکوژم نیری و بەرانی ھە ی ھە
 سەرو پیچک لۆ کابانی ھە ی ھە
 ریخلۆک لۆ قەسابی ھە ی ھە
 جەرگوناو لۆ میوانی ھە ی ھە

ئەوجا بۆ ئەو یاریە ھەموویان بەیەکەوہ بە ھەلپەرکی وسەماکردن بەدەوری یەکتەری بەشیوەی بازنە ی بەجوانی وبەدلخۆشی دەسورانەوہ، چەندین جار ئاوازەکیان دوو بارە دەکردەوہ، تا ئەوکاتە ی زۆر ماندوو دەبوون کۆتایان بەیاریەکیان دەھینا، بەم شیوەیە یاری ھە ی مشک مشک لەناو منداڵان دەکرا،

۱۱۴- یاری کەرەکم بار کردیه، ئاگای له خۆنیه:- هەر چهنده ئەو یاریه نه گه مه

بوو نه یاری به لآم هه ندیک جار هه ربوؤ خوۆشی و بیکه نین و گالته کردن به یه کتری ئەو جوۆره گه مانه یان ده کردن، ئینجا هه ندیک جار مندالی قوۆشمه چی وسه ره پوؤ ئەو جوۆره یاریه یان ده کرد، گه لیک جار نه وحه درکیک هه بوو که پێیان ده گووت حوشترا لۆک به زوۆری له وه رزی به هاران شین ده بووله شیوه دنکه توو بوو به لآم به درک بوو وهک موکنا تیس وابوو، ئەو درکه یان بوؤ کام کهس بهاویشتایه یه کسه ر جله کانی که سه که ی ده گرت که سه کهش ههستی پێ نه ده کرد، که پێی که وتوه ئەوجا ئەگه ر به سه ری هه رکه سیک بکه وتایه زوؤ به زه حمهت له سه ری ده بووه له ناو قوۆژی گیر ده بوو هه ندیک جار به مه قهس مووه کانی سه ریان ده بری تا لێی ده بووه وه، بهم شیوه یه له ناو مندالان که یه کیک ئەم کاره ی ئەنجام ده دا ده ی گووت (که ره کم بار کردیه ئاگای له خۆنیه) ئەم قسه ی چه ند جار یک دووباره

ده کرده وه، ئینجا منداله کان ئەوه ی له وێ ده بوو هه موویان خوۆیان هه لده ته کان هه یچیا لی هه ل نه ده وه ری، بوۆیه ئەوجاره ده ستیان به سه ریان داده نا ده بینن یه کیک له هاوړیکانیان درکه پیسه که ی به سه ری نووسا وه، ئەوجا به هه موویان یارمه تیان ده دا تالیی بکه نه وه هه ندیک جار منداله که ده گریا تا له سه ری ده بووه، ئەم یاره قوۆرهش بهم شیوه یه ده کرا،

یاری کەرەکم بار کردیه

۱۱۵- یاری مملانیی سهرپشت :- ئەم یاریهوهک تۆکه رانی وابوو، بهلام

تۆکه رانی واته مملانیی به دوو کەس دەرکرا، ئەم یاریه چوار کەسی بووه، ئەویاری بهم شیوهیه دەرکرا ئینجا بۆ ئەویاریه دهبوایه دوو کەسی بههیزو بهقوت و بهتوانا دەست نیشان دەرکرا، تا بتوانن لهسەر پیتی خۆیان ئازایانه بوهستن لهکاتی ئەنجام دانی یاریهکه، ئەوجادوو کەسه بههیزهکه ههریهکه و مندالیکی لهسهرپشتی خۆی دادەنا له بهرامبەر یهکتری رادهوهستان، ههروهها یهکیکیش دهبوو ناو بژیوان که یاریهکه دهستی پێ دهرکرد سافیرهی لیدهدا، هه دوو گه مه که رهکان له یهکتری نزیك دهبوونهوه ئەوجا مندالهکانی سهرشانیان به ههر دوو دهستهکانیای یهکتریان دهرگرت سهروملی یهکتریان باههدا

یاری مملانیی سهرپشت

یهکتریان دهبوواند و زۆر بهتوندی یهکتریان ئەزیهت دهدا تائه و کاتهی یهکیک ئەوهی تری له سهروملی کوربههیزهکه فری دهبایه خوارئ دهبوو براوهی یهکه، یاریهکەش وهک ئەم وینانهی که له خوارهوه دیاره. ههروهها هه ندیک جار ههر دوکیان به یهکهوه بهردهبوونهوه به تاتهتی له ناو ئاودا،

خۆیان پێ رانه دهگیرا یان واش دهبوو یهکیکیان ههرزوو بهردهبووه و ده دۆرا،

یاری مملانیی سهرپشت

ههرهوهکو باسما کرد، ئەو یاریه به دوو شیوه دەرکرا، شیوهی یهکه: له سهر زهوی له ناو قورولیتا، شوینه نهرمهکان دەرکرا، ههرکه بهردهبوونهوه هه موو لهشیان دهبوو قورولیتا، بۆیه یاری شیوهی یهکه زۆر ناخۆش و پیش بووه، بهلام شیوهی یاری دووه له ناو ئاوی رووبارو هه زهکان دهیان کرد،

ئەگەر بەریش بانەوۋە ۋەك يارى سەر زەوى لەشيان پيس نەدەبوو، ۋەك لەم
ۋىنەيەى خوارەوۋە كەلەناو ئاوديارە ، ھەندىك جارىش لەناو گياو فرىز
ۋشۋىنە پاك و خاۋىنەكان دەيانكرد، ئەو يارىە يارىەكى ۋەرزشى ۋەھزەلى
ۋزۆر خۆش بوو، مندالان لەم جۆرە يارىانە چىژيان ۋەردەگرت، مندالان و
مىرمندالان ئەم جۆرە يارىەيان زۆر بەخۆشى ۋبە پىكەنين بۆكات بەسەر بردن
دەكرد.

بايه وه هه نديک گه نم يان جو يان له بن سه به ته که گه وره که بو يان پروو ده کردن
چوله که کان ليی ده ئالان، ئه و جا يه که يه که چوله که کان ده چوونه ييشه وه بوين

گرتنی چوله که به سه به ته

سه به ته گه وره که تا ژماره يان زور
ده بوون، له ناكو ئه و که سه ی خوی
عه شاردا بوو گوريسه که ی به قائم
راده کيشا ژماره يه که چوله که
ده که وتنه ژيرسه به ته که، به م
شيويه مندالان له وکات و زهمانی
پاوی چوله که کان يان ده کرد.

۱۱۷- **یاری شەپەرە بالیف:-** ئەم یاریەگەئیک جار لە ناو منداڵانی خزمان دەکرا، بەتایبەتی لەکاتی نوستن و نوین پراخستنی شەودا ئەگەر منداڵانی مائی خال ومام پور، بەتایبەتی لە بۆنەکان وەک بوک گواستنهوهو لەشەوانی خۆ ئامادەکردن بۆ سەیرانی بەیانی کە دەمانهوه لە مائی یەکیک لەوخزمانه ئەوجا منداڵان دەیان کردەهەلاو هوریا وشەپەرەبالیف دەبوو جەنگی مەغریب، گەئیک جار میرمندالە گەورەکانیش دەکەوتنە ناو ئەو تەلەیه، بە بالیف ودۆشەک دەکەوتنە گیانی یەکتی، هەندیک جار لەسەر شەپەرە بالیف حادزی لە

مابەینیان پەیدا دەبوو بەلام بۆ بەیانیهکەى هیچیان لەبەردەلى نەدەما پیک دەهاتنەوه، هەندیک جار شەپەرە بالیف لەناو گەنجەکان زیاتر دەکرا بەتایبەتی لە پۆژانی بوک وزەماوند کە شەوانی پێش بوک گواستنهوه لە درەنگانی شەو لەناو گەنجەکان دەبوو شەپەرە بالیف، ئەوهشیان هەربۆ پیکەنین وخۆشی خۆیان شەوهکانیان بەسەر دەبرد.

یاری شەپەرە بالیف

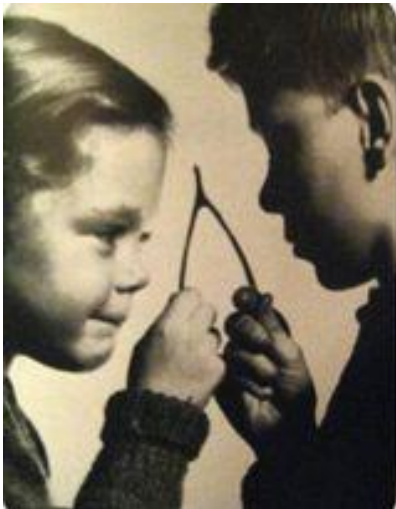
۱۱۸- یاری یادەست:- ئەم یاریە زیاتر بۆ زیرەکی و بىر تیژی بوو، دوو كەس لەناوہ خۆياندا ئەم یاریەیان دەکرد لەسەردەعوەت كەردن یان شتیكى جوان وەك (قەمیس یان جووتی قۆندەرە ، پارچە قوماش) گەلیك جاریش لەسەربیبسی كۆلاشتیكى زۆر ھەرزان ئەم یاریەیان دەکرد، ئەوجا یادەستانی بەوئیسكە دەكرا كە لەژیر پیست و سینگی مریشك و كەوقازقەل و ھەرپە لەو ھەریك بايەئەوئیسكەى ھەبوو لە شیوہى دارلاستىك وابوو، كە كەوتۆتە نیوان سینگی ھەموو پەلەو ھەریك، بەتایبەتى سینگی مریشك، ئینجا لەكاتى نان خواردن ئەوئیسكە

یاری یادەست

بەكەوتایە دەستى ھەریەكێك لە یاری زانەنان گوشت خۆرەكان، یەكسەر ئیسكەكەى دەردەھیناو بەكەسەكەى تەنیشتى خۆى دەگووت یادەست، كەسەكەش پارچە یەكی لە ئیسكەكەى دەستى دەشكاند.

دەيگوت یادەست، واتە لەسەر یاریەكە پێك ھاتین، ئینجا ئەوہى تر ئەم بەندەى دەيگوت، ****لەبیرت بى** لەبیرم بیئت ** لەبیرت چى** بیرت بەقورە**

یاری یادەست

رەش داچیتت **** ئەوجا ھەردووکیان پارچە ئیسكە شكاوہكانیان فری دەدایە سەر سفرەكە، جا دەبیئت لیروہە ئاگاداری خۆیان بن چونكە ھەركام لەم دوو كەسە ئەگەر شتیكى دایە دەستى ئەوہى تر ئەویش كە وەرى دەگریت دەبوايە بلیت لەبیرمە ئەوجا وەرى دەگرت، خۆئەگەر لەبیری نەبوايە شتەكەى لى وەر بگرتایە ، یەكسەر ئەوہى تر دەى دەيگوت یا دەست، مانای گروہەكەم بردەوہ، ئەوجا ھەندىك جار بۆماوہى یەك مانگی دەخایاند**

تا يه كيك له ناکاوشتيکي پي ددا که وري ده گرت ده يگوت ياده ست ، که واته
بردمه وه ، ئەم يار يه ش به م شيويه ده کرا بوئه وه ي بز انن کي زياتر ميشکي لاي
خويه تي وفکرو بيري تيژه و شتي له بير ناچيته وه ، وه هه روه ها تاجه ند
ئه توانيت ناگاي له هه لسوکه وته کاني به رام به ره که يي خجوي بيت.

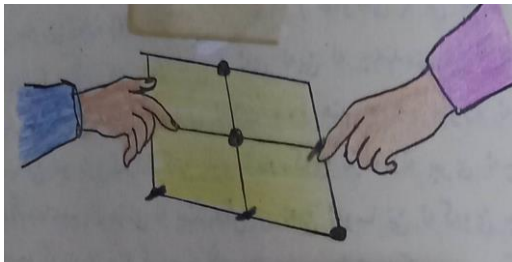
۱۱۹- یاری سەرپشت :- ئەم یاریە یاریەکی ترسناک و ناخۆش بوو بەتایبەییە بە ئەو منداڵانەى كە لەسەر ھەموویانەو دەبوو، گەلج جار مەترسی كەوتنە خوارەووی لێی دەكرا، ئەم یاریە بۆتاقی كردنەووی ھیزی خۆیان بوو، بەتایبەتی بۆئەوكەسانەى كە دەكەوتنە ژێرەووی ھەموو منداڵەكانی ناویاریەكە، تا بزائن چەند دەقیقەییەك خۆیان پێ رادەگیریت، بەرگەى ئەو ھاموو منداڵ و قورسایەى لەسەریانەخۆیان رابگرن ونەكەون، ئەوجا بۆ ئەم یاریە كاتژمێر واتە(ساعات)یان بەكار دەھینا، یەكەم جار لەم یاریە(۵)دەقیقە یان دادەناو، ئەگەر ماندوو نەبانە بۆیان زیاد دەكردن، تا بەخۆیان دەیان گوت بەسە بەلگە ناگیرین، ئەوجا دووكەسى تر دەھاتنە شوینی ئەوان ئەگەرئەوانیش زیاتر بەرگەیان لە ئەوانی پێشووبگر تايە دەبوون بەبراووی یەكەم، ئەوانی پێشوودەكەوتن ، ھەر وھا ئەگەر نەشیان توانی بايە لە وانی پێشوو زیاتر بەئین ئەوكاتە دەدۆران ئەوانی پێشوودەبوون بە براو، ھەندىك جار منداڵییان زیاتر دەكرد لەسەر پشتيان وینەكە

یاری سەرپشت

زیاتر بلیند تر دەبوو، ئەگەر دوو كەسەكەى ژێرەو بەھیزو بەقوت بانە زیاتر لە(۷تا ۸) منداڵ لە سەرپشتی یەكتری دادەنیشان گەلێك جار(۳تا ۴)مەتر بەرز دەبوو، بەم شیوویە ئەوجۆرە یاریانە ھەربۆخۆشى وكات بەسەر بردن وتاقی كردنەووی ھیزی دەست وقاچ وبازوی خۆیان تاقی دەكردەو بۆ ئەووی بزائن تا چەند دەتوانن خۆیان لە ژێر ئەو قورسایە بەھیلنەو. یاری سەرپشت یاریەكى كۆنى گەنجانی كوردەواری خۆمان بوو.

۱۲۰- **یاری سی بەردانی:** - یاری سی بەردانه، بەزۆری لەناومندالانی خوارتەمەن(۱۵)سالی دەکرا ئەم یاریەش مندالان بۆرۆژ ئاواکردن وکات بە سەربردن و خۆشی خۆیان دەیان کرد، ئەوجا بۆ یاریەکهیان نەخشە یاری سی بەردانه لە شیۆهی چوارگۆشەیان بە قەلەم یان تەباشیر و پەژوولە سەرزەوی لەشویئیکی رەق وەیان لەسەر بەردوکاشی دروستیان دەکرد لە ناو راستی نەخشەکه دوو خەتیان لە شیۆهی(+سلیب) دەکێشان، لە ناو نەخشەکه پیک هاتبوو لە(۴)چوارخانوی چوارگۆشەیی وەک ئەو وینە یاری خوارەو، ئەوجا یاری زانە مندالەکان هەردووکیان یەکه و(۳)سی زاری بەیەک نەچوو یان پێ بوو، یەکیان(۳)سی دارئەووی تر(۳)سی بەرد، چونکە نەدەبوو زارەکانیان بەیەک بچن بۆئەووی هەرکەسەو زاری خۆی بناسیتەو، ئەوجا یاری زانی یەکه م زاری خۆی دای دەنیت، لەدوای ئەو یاری زانی دوو م زاری خۆی دای دەنیت بە مەرچیکی نابیت زارەکان بەریزە دابنرین، ئەوجا بەم شیۆهیه دەستیان

یاری سی بەردانی

دەکرد بە یاریەکهیان، کێ لەدوو یاری زانە زوو زارەکانیان ریزبکردبایە واتە هێلی لە سەر ئەووی تر داهەخت، بەم شیۆهیه یەکیک لە یاری زانەکان براو دەبوو.

کە لیژە نیت

زۆرکەس ئەیانەوینت

جیگات بگرن

بەلام زۆر ئەستەمە

بتوانن شوینت

بگرن.

۱۲۱- یاری شووتی خواردن :- یاری شووتی خواردن یاریه کی تازه نووی بووه، بوئه وکاتی له ناو مندالانی شاری رواندز، چونکه گه لیک جار مندالان له خویانه وه بیریان بوچوره یاره یه که دهچوکه گرهوی له سه ربکه ن و خوی پی سه رقان بکه ن یاری شووتی خواردنیش یه کیک بووه له ویاریانه ی که تایبه ت بووه به وهرزی هاوین ئه وکاتی وه کو ئیستا که نه بوو شووتی له شاری رواندز ته نها له وهرزی هاوین ده ست ده که وتن، ئه و جا هه ندیک جار مندالان شو تیه کیان ده کپی ده یان کرد به چه ند پارچه یه کی وه ک یه کتری گره ویان له سه رده کرد، منداله کانیش هه ندیک جار له (۳ تا ۵) که سه به شدار ده بوون، ئه و جا که شو تیه کیان ده شکاند هه رچه ندیک مندال له یاریکه به شدار ده بوون هه ریه که وه

پارچه شو تییکی پی ده درا هه روه ک وتمان پارچه شو تیه کان ده بوایه وه کو یه کتری بانه، ئه و جا یه کی له منداله کان ده بووه ناو بژیوان واته (حه که م) ئینجا گره ویان له سه رده کرد داخوا کی ده توانیت شو تیه که بخوات زوو ته واوی بکات، ئینجا که ناو بژیوان سافیره ی لی ده دا هه موویان ده ستیان ده کرد به خواردی پارچه شو تیه کیان، ئینجا کی له و یاری زانانه زوو تر پارچه شو تیه که ی خوی ته واوی ده کرد ئه و ده بووه براوه ی یه که م.

گرهوی چوار یاریزان

هه روه ها هه ر له سه ر خواردنی شو تی جو ره یاریه کی ترده کرا له سه ر یاری شو تی خواردن، ئه ویاریه ش به دوو گه نجی زور خورده کرا، ئه و جا شو تیه کی (۷ تا ۱۰) کیلویان ده کپی دوو گه نج گره ویان له سه ر خواردنی ته واوی شو تیه که ده کرد، ئه م دوو که سه هه ریه که وه نیوه ی پارده که ی کپینی شو تیه که یان داده نا، له لای ناو بژیوان دایان ده نا، ئینجا ئه گه ر ئه و که سه ی شو تیه که ی هه موو بخواردایه ده بوایه ئه و گه نجه ی به رامبه ری که گره وی له گه ل کرد بوو پارده که ی بدایه، هه روه ها ئه گه ر نه ی توانی بایه هه موو شو تیه که بخوات،

گرهوی دوو یاریزان شووتی خواردن

ئەوجارە دەبوو ئەوپارەکه بەدات،
بەم شێوەیە گرهوهکه یان لەسەر
خواردنی شووتیەکه دەکرد،
ئەویاریەش هەربۆخۆشی و
پیکەنین وکات بەسەر بردنیان
بوو.

۱۲۲- **یاری هیلكەى سحرى:-** هەندىك یارى هەبوون لەناو گەنجانى ئەوكاتى تەنھا بۆ گالئەو گەپ و پىكەنین بوو، ئەوجا ئەم جوړه یاریانە، بە فەن و فرۆفیل و فیل بازى له گەل هەندىك برادەرى نەشارەزای خوڤان دەیان کرد، ئەم جوړه یاریه فرۆ فیلانەش بەم شیوہیە دەکران، گوايه سحره، بەلام یاریه که ئاو پیاکردن بوو، بۆئەم یاریه پيشوہختە کۆمەلیک میرمندالە له ناوہ خوڤان رېک دەکەوتن، دەیان زانی یه کیک له هاوریکیان نەشارەزایه، لەوجوړه یاریه هەرزوو دەیان خستە ناوتەلەکەیان دەیان زانی تازە رزگاری نابیت، ئینجا بۆئەم یاریه، هیلكەیهکیان دەهینا لەگەل شووشەى بیسی پرله ئاویان دەکرد هەروەها له گەل رەحەتیەکی بچوکی نەوت بەتال کردن، ئەوجا یهکیکی زۆرزان و بەفیل له مندالە یاری زانەکان، دەلیت من دەتوانم هیلكە بەیهکیک لەئێوہ بکەم، ئەوجا هەموویان دەست بۆکەسە نەشارەزایه که درێژ دەکەن، پێی دەلین باشە ئەگەر ئازای هیلكە بەم کەسە بکە، ئەو بەستە زمانە نازانیت تەلەى بۆدانراوہتەوہ، خوڤی کپدەکات دەلیت دەباشە ئەگەر راست دەکەى بتوانە هیلكە بەمن بکە، ئینجا هەردوکیان رېک دەکەون یاریه که دەست پچ دەکەن، بەم شیوہیە یهکەم جار سۆندەیهکی دوو مەتری دینن سەریکی سۆندەکه له رەحەتیەکه دەگرن سەرەکهى تری سۆندەکه دەخەنە ناو پانتۆر یان شلوارەکهى، ئەوجا پێیان دەگووت چاوەروان بکە هەر ئیستاکە هیلكەکه دەکەویتە ناو گیلغانەکەت، کورە بەسەزمانەکەش نەى دەزانی ئەوان بەفیل(۱) یهک شووشە ئاویان ئامادە کردووہ بۆناورەحەتیەکه، ئەوجا لیژەدا یهکیک سەرى لولەى رەحەتیەکهى له پيشەوہ، له شوینی پشیدین بەستن دەبردە ژوورەوہ، تا ئاوہکه، وەکو میزکردن پیدای بیتە خوارەوہ، کورە فیل بازەکه پەشتەمار یان پارچە پەرۆیهکی گەورەى دەهینا، بەسەردەموو چاوی مندالە نەشارازاکەى دادەنا هەندىک سوپەرتى دەخویندەوہ، لەولاوہ یهکیک شووشە ئاوہکهى دەپژانده ناورەحەتیەکهوہ، ئەوجا بەواستای سۆندەى ئاوہکه دەچووہ ناو شلوارەکهى له ژیرەوہى وەک میزکردن بەو بەستەزمانە دەهاتە خوار، بەم شیوہیە کورەکه هەلدەپەرى دەستی دەکرد بەقسەى نەشیاوہەلیت

وپه لیت ته وانی تریش دهیانکرده قاقای پیکه نین وچه پله لیدان، هه لپه رین، ئا
بهه شیوهیه تهه یاریه دهکرا. هه رچه نده هه ندیک جار ئه وکه سهی گه مه که بیان
بی دهکرد زور حادزه بوو، به لام له کو تایدا هه موویان به یه که وه ئاشتیان
دهکرده وه، ئینجا هیچی له بهر دلی نه ده ما.

كە ھەل دەستتەنەوہ ۛەكسەردەست دەكەن بە یاری كرددنەوہ ، بۆیە بۇ مندالان گەمەویاری كرددن خۆشی و ژیانە.

وینە ی گەشت وسەیرانی كوروكال وكيژۆلانی پواندز

دوینئ وئەمپوۆ رۆژی من وتۆ بوو
وەك ئیستای ژینی من وتۆ بوو
بلی چۆن ھات وچۆن بەسەر چوو
تال بوو یان شیرین وا بەسەرچوو
رۆی وپۆی نەمان وەك بەفری پار
بۆرۆژانی داھاتوومان دەبنە یادگار

((يارى كردن له ئاينه كان))

يارى كردن له ئاينه ئاسمانيه كاندا گرنگى پيڊراوه ههروهه باس كراوه بۆ نمونه له قورئانى پيرۆزدا(۲۰)جار وشهى(لعب)واته يارى كردن هاتووه، كه به پيى ئه وه ئايه تهى كه وشه كهى تيدا هاتووه واتى جياجيا ده ده ن، ته نها له يه ك شويندا به واتى يارى كردنى مندا لان هاتووه، خواى گه وره و ميهره بان له (قورئانى پيرۆز) له سوڤه تى يوسف ده فه رمويت كه له زمانى برا كانى يوسف سه لامى خواى لى بيت، له ئايه تى(۱۲) ده فه رمويت: (ارسله معنا غدا يرتع ويلعب وانا له لحافضون) ههروهه ها له كتيبى(ئىنجيل) و(ته ورات) زۆر به پونى باس كراوه، ههروهه(جانپياجى) ده لئيتيارى كردن كردارىكى نواندنيه كار ده كات بۆ گۆرپى پيڊراوه هاتووه ده ره كيه كان تايه كانگير بيت، له گه ل پيدا وىستيه كانى مندا ل وحه زه كانى ههروهه يارى كردن به شيوه يه ك له شيوه كانى گه شهى كۆمه لايه تى داده نريت، ههروهه يارى كردن پينا سهى جوړاو جوړى بۆ كراوه، توپژينه وه يه كى ئەمريكى ده لئيت: ههستان به وه رزش پيش ده سپي كردنى خویندن، بىرى قوتابى زياد ده كات زۆر شت فيرده بيت وتى ده گات. له ژيانى خویدا، زۆر ليكۆلينه رجه ختيان كر دۆته وه له سه ر وه رزش كردن، كه كار ده كاته سه ربير كردنه وهى منال وهه رزه كاران، به تايبه تى مندا لان زۆر شت به ئاسانى تى ده گات، بۆيه ده بيت مروف هه ر له ته مه نى مندا ليه وه به هه ر هۆيه كه وه بيت رابه ينريت له سه ر جوړه كانى يارى و وه رزش بۆ ئه وهى له شيكى ته ندروست وړيك و پىكى هه بيت.

(کورتیهک له ژیان نامه ی نوسەر)

ناوی ته‌واوی (صالح محمد صالح سه‌عید) خه‌لکی شاری پرواندز له ریکه‌وتی (۱/۷/۱۹۵۶) له شاری پرواندز له دایک بووه، صالح محمد یه‌کیکه له بنه‌ماله‌یه‌کی کورد په‌روه‌رو که‌سایه‌تی شاری پرواندز له سالی (۱۹۶۳) چۆته قوتابخانه، خویندنی سه‌ره‌تای و ناوه‌ندی له‌شاری پرواندز ته‌واو کردوه، له سالی (۱۹۶۸) له‌گه‌روه‌کی کوره‌ی شاخی بیخاڵ باوکی شه‌هید کراوه له‌لایهن حکومه‌تی به‌عسی عیراق، له‌سالی (۱۹۷۴) له‌گه‌ل گه‌ل دایک و خوشک و براکانی ئاواره‌ی ده‌وله‌تی ئیران ده‌بیته‌ بو‌ماوه‌ی (۱) یه‌کسال له سالی (۱۹۷۵) ده‌گه‌ریته‌وه بو شاری پرواندز، ده‌ست ده‌کات به‌کارو کاسبی پیشه‌ی دامه‌زراندن و چاک‌کردنه‌وه‌ی کاره‌بی مالان له شاری پرواندزو ده‌ورو به‌ری، بو‌بژێوی ژیا‌نی رۆژانه‌ی خۆی و مال‌ه‌وه‌ی، له‌دوایدا ده‌بیته‌ وه‌ستای چاک‌کردنه‌وه‌ی ته‌له‌فیزیۆن بو‌ماوه‌ی چه‌ند سالی، له‌سالی (۱۹۷۹) به‌فه‌رمانبه‌ر له‌بنکه‌ی وه‌رزش و لاوانی پرواندز داده‌مه‌زریته، له سالی (۱۹۸۰) بو‌ماوه‌ی (۶) شه‌ش مانگ ده‌چیته‌ خولی زانستی و ئه‌لیکترۆنی له شاری به‌غداد له‌خوله‌که به سه‌رکه‌وتوو به‌پله‌ی دووهم ده‌رده‌چیت، له سالی (۱۹۸۴) ده‌بیته‌ یاریده‌ده‌ری به‌رپۆه‌به‌ری وه‌رزش و لاوانی پرواندز، له‌سالی (۱۹۸۸) له‌به‌ر بارودۆخی شاری پرواندز و ده‌قه‌ره‌که‌ رازه‌که‌ی خۆی ده‌گوازیته‌وه بو به‌رپۆه‌به‌رایه‌تی وه‌رزش و لاوانی شاری هه‌ولیر، ده‌بیته‌ به‌ر پرسی هۆلی داخراوی وه‌رزشی هه‌ولیر، تا سالی (۱۹۸۹) ئه‌وجا ده‌گوازیته‌وه بو چادرگه‌ی لاوانی مه‌سیف سلاح الدین بو‌ماوه‌ی (۲) دوو سال له‌سالی (۱۹۹۱) ده‌گوازیته‌وه بو بنکه‌ی وه‌رزش و لاوانی شاری پرواندز، ئه‌وجا له به‌ر نه‌بوونی به‌رپۆه‌به‌ر له بنکه‌ی وه‌رزش و لاوانی قه‌زای سه‌دیق، ئه‌و جاره ده‌بیته‌ به‌رپۆه‌به‌ری هه‌ردوو بنکه‌ی وه‌رزش و لاوانی پرواندز و قه‌زای سه‌دیقی پێ ده‌سپێرن، تا ئه‌و کاته‌ی راپه‌رپینی جه‌ماوه‌ری ده‌ست پێ ده‌کات له سالی (۱۹۹۱) له‌سالی (۱۹۹۴) ده‌بیته‌ ئه‌ندامی ئه‌نجومه‌نیشاری پرواندز بو‌ماوه‌ی (۲) دوو سالواته تا ۱۹۹۶/۴/۲ ئه‌و له‌کاری ئه‌نجومه‌نی زۆر کاری چاکی بو شاری پرواندز ئه‌نجام داوه‌ک کردنه‌وه‌ی رینگای گه‌ره‌وان بو‌ساوسیووک به‌ستنه‌وه‌ی

به‌رېځگای پلېنگان بؤ قه‌زای رانیه، له‌سالی (۲۰۰۱) له‌بنکه‌ی وهرزش ولوانی رواندز ده‌گوازیته‌وه بؤ کتیب‌خانه‌ی گشتی رواندز، ده‌بیته به‌رپرسی کتیب‌خانه‌ی گشتی رواندز له‌سالی (۲۰۰۲) له‌سهر داوای پاریزگای هه‌ولیربؤ‌ماوه‌ی (۶) مانگ ده‌چیته خولی کتیب‌خانه‌کان (دهوری مکتوبات) ئینجا ده‌وره‌که‌ی به‌سه‌رکه‌وتووی ته‌واو ده‌کات به‌پله‌ی یه‌که‌م ، دوا‌ی گه‌رانه‌وی ده‌ست به‌کار دبیت کتیب‌خانه‌که پر ده‌کات له کتیبی کوردی وعه‌ره‌بی و بیانی ئه‌وجا رۆژ به‌رۆژ په‌ره به‌کتیب‌خانه‌که ده‌دات تا‌پری ده‌کات له کتیب بؤ خوینه‌رانی ئازیز، هه‌روه‌ها له‌وکتیب‌خانه‌یه سالانه چه‌ندین جارپیشانگای شیوه‌کاری ده‌کرده‌وه، بؤ ئه‌وه‌ی زیاتر خه‌لک پروو له خویندنه‌وه‌ی کتیب‌خانه‌کان بکات ، هه‌روه‌ها چه‌ندین جارخولی کۆمپیوته‌ری بؤ قوتابیان‌ی شاره‌که‌ی کرده‌وه، که‌تیا‌یدا به‌ده‌یان قوتابی کچ وکورفیری کۆمپیوته‌ر کران، بروانامه‌یان وهرگرتووه، له‌پریکه‌وتی (۲۰۱۹/۷/۱) خانه‌نیشن

ده‌کریت، نووسهر (۴) چوار کچی هه‌یه به‌ناوه‌کانی (نیرگز ، په‌ریز ، ئاوات ،تارا) له‌گه‌ل (۴) چوار کوپ به‌ناوه‌کانی (سه‌نگه‌ر ، رابه‌ر ، مه‌ل‌به‌ند ،هه‌لمه‌ت) له‌گه‌ل خیزانه‌که‌ی له شاری رواندز له گه‌ره‌کی گولان داده‌نیشیت.

صالح محمد صالح

ئەوا پايىز ھات گەلا پيژان
گەلا وەرینە لە شیۆەى پارە
گەلا وەرینی دار بەپوی شاخە
بۆنى سەوزە گیای لات وتەلارە
دەرون سەودای لوتکەى چیاپە
کۆرەک و ھەندرین ھەردوو براپە

*****

(شەپى دوو مندالى رواندن)

دوو مندالى گەرەكى ژیری و گەرەكى ژووری

کۆرەكەى گەرەكى ژووری دەلیت

شەپەكم تووش ھات لە گەرەكۆرەكى گەرەكى خوارو
پیت ئەریم ھەتیم گەر ئازای وەرە گەرە گەردی
لیرە لیت نادەم ئەگەر تۆ ئازای وەرە سەر گردی
ھەندت لی ئەدەم ھەموو ھیسكانت ھورد دەكەم

جوابی كۆرەكەى گەرەكى ژیری

كەرشیر بەو خوای لە تۆ ناترسم سەبرم لی بگرە
دەبی بزانی ھەندت لی ئەدەم بە كەری بری خارە
دەوەرە پیشی شیرە شیر مەكە گەر ئەتوو ئازای
وەرە بزانی ئەتوو كۆرە كی ھەتا لیم بەدی

جوابی كۆرەكەى گەرەكى ژیری

ئەدی ئەتوو كی بەكی ئەخوپی ھەتا لیم بەدی
ھەتیم وەلاھی لە گەرە گەردی پیشانت ئەدم
پازی بوون ھەردوو ك پۆشتن دەگەر برادەران
ئەمن نەزانی ئەو كۆرە فییری لەمن كەرد لەگەرسى كۆرا
ھەموویا پیکەو ھەتەنە لیدانى منى بی كەسا

منیش بهتنيا بئ كەس و بئدەر لەم گەردە گەرد
بە سەرى شكاو دەست و چاو بە خوين هاتمۆ ماری
داكم كه منى بەم شئووه دەستی کرد بەهات و هاوار
كورم پيم بلی كورئ كئ لیی دای سەرى شكاندی
دە پيم بلی لۆقسەناكەى بامنیش بكوژم داكوخوشكى
گوتم ئۆداگیان كوریکى بەتكار لە گەل سئ كورا
زۆریان لە مندا بە شەق و بەدار ئەمنیش بەتەنى
هیچم پئ نەكرا لە گەردە گەردئ

شەرى دوو مندالی پواندز

((پېرست))

۱	* پېشه‌کی
۴	* گه‌مه‌و یاریه‌کانی جارانی پواندن
۷	* یاری سه‌به‌ته
۸	* یاری باله
۹	* یاری توپی پی
۱۱	* یاری شیوه‌کورانہ
۱۳	* یاری شارکه‌وانی
۱۵	* یاری په‌لیکانی
۱۶	* یاری گورز گورزانی
۱۷	* یاری پیشک پیشکانی
۱۹	* یاری کیل کیلانی
۲۱	* یاری هه‌یاران ومه‌یاران
۲۲	* یاری زلور بلورین
۲۳	* یاری که‌لایانی
۲۵	* یاری غاردانی
۲۶	* یاری ته‌له‌ریویانی
۲۷	* یاری کورسی کورسیانی
۲۹	* یاری هو‌ریوی ریوی
۳۰	* یاری خه‌ت خه‌تانی
۳۲	* یاری خانه‌تورانی
۳۳	* یاری ته‌یاروکانی - کولاره
۳۵	* یاری یه‌که‌م حه‌یزهران
۳۶	* یاری توکه‌رانی - مملانی
۳۷	* یاری ده‌سرؤکانی

۳۹	* یاری کلاوکلوانی
۴۰	* یاری گوريس بچرکینه
۴۱	* یاری شیرو خه تانی
۴۳	* یاری توپه به فرانی
۴۴	* یاری راوه زوشک
۴۶	* یاری دهم وچاو ره شکردن
۴۹	* یاری شه ره ئاو
۵۰	* یاری دامه
۵۱	* یاری عهسکه رانی
۵۲	* یاری خش خشوکانی - خلیسکان
۵۳	* یاری جۆلانه و له یلوک
۵۵	* یاری مه له کردن له ئاو
۵۷	* یاری سابونی ره قی
۵۸	* یاری حه مه شکئی
۵۹	* یاری قایش قایشانی
۶۰	* یاری فری فری قاز فری
۶۲	* یاری ئه سپ سواری
۶۴	* یاری ئاگری قه فارئ
۶۶	* یاری ئه نگوستیلانی
۶۷	* یاری پژانی بیبسی کۆلا
۶۸	* یاری غار غارین
۶۹	* یاری گوپز گوپزانی
۷۱	* یاری سینی و فنجان
۷۲	* یاری پیلایو پیلایوانی
۷۳	* یاری بوکۆکه بوکۆکه لان

۷۵	* يارى ھەندىر ھۆ
۷۶	* يارى ھەبل ھەبلانى
۷۷	* يارى لەپۆژانى دانوو كولان
۷۸	* يارى دوانزە بەردانى
۷۹	* يارى شەتپەنج
۸۱	* يارى پىنجوكانى
۸۳	* يارى بەگم بىم يان بەزم
۸۴	* يارى پاكىشان لەسەر گووش
۸۵	* يارى فېرپۇكانى
۸۶	* يارى دالاستىك و نىشان شكاندىن
۸۷	* يارى گۆپ كىردن بەكەف
۸۸	* يارى جگ جگانە
۸۹	* يارى دەنكە پىرتەقال
۹۱	* يارى شەپە كەو
۹۲	* يارى بازدانى دوور ھاويژ
۹۳	* يارى سەرە سىفۇنانى
۹۵	* يارى خۇفپىدانى بلىند - قەبزالى
۹۶	* يارى مەزپىچ
۹۸	* يارى ئاغا ھاتىپەلۇ مەپەكى
۱۰۰	* يارى پايسكل - سىباق
۱۰۲	* يارى شەپە كەلەباب
۱۰۳	* يارى تەق تەقۇرانى
۱۰۵	* يارى كۆتر بازى
۱۰۸	* يارى دەست بەدىوارگىرتىن
۱۰۹	* يارى ھوس ھوسانى

۱۱۰	* یاری چاوبهستن
۱۱۱	* یاری لهشهوانی ساوارکوتانهوه
۱۱۳	* یاری ئاگرۆکانی
۱۱۴	* یاری شهوی بهدر
۱۱۶	* یاری مهکتهبانئ
۱۱۷	* یاری دروستکردنی تهلهفۆن
۱۱۸	* یاری تۆپهله گهورهکه
۱۱۹	* یاری مندالانی بچوک
۱۲۱	* یاری قیتارانئ
۱۲۲	* یاری دارهوانی و توو خواردن
۱۲۴	* یاری پارپارانئ
۱۲۵	* یاری عارهبانۆکانئ
۱۲۶	* یاری نهمام چاندن
۱۲۷	* یاری بازنه خپ
۱۲۸	* یاری دهدهبانئ
۱۲۹	* یاری ڤمبانئ
۱۳۰	* یاری هیژی بازو
۱۳۱	* یاری خو بهرزی دریژی
۱۳۲	* یاری بهرد هاویشتن
۱۳۳	* یاری عهلی بهگ
۱۳۴	* یاری پیل پیلانئ
۱۳۵	* یاری ههلیکسۆن، ههركسه
۱۳۶	* یاری تهڤو وشکانئ
۱۳۷	* یاری درووستکردنی بهلهم
۱۳۹	* یاری شلیڤرئ مهگری مهگری

۱۴۱	* یاری حییلانی حییلانی
۱۴۳	* یاری شەپەکا
۱۴۵	* یاری رەسم رەسمانی
۱۴۶	* یاری شایى و هەلپەركى
۱۴۷	* یاری پۆخ پۆخانی
۱۴۸	* یاری بەردە گەرمانى
۱۴۹	* یاری ریشە
۱۵۰	* یاری رۆژانى كەشافە
۱۵۲	* یاری بوکە بەفرینە
۱۵۳	* یاری خۆفریدانى سەر گۆم
۱۵۴	* یاری بازن بازنانى
۱۵۵	* یاری تۆپى سەر میز
۱۵۶	* یاری توتن و سماق
۱۵۸	* یاری مەرەهپەرە
۱۵۹	* یاری هەى مشك مشك مشك
۱۶۰	* یاری كەرەكم باركردیه
۱۶۱	* یاری ململانى سەر پشت
۱۶۳	* یاری چۆله كەگرتن
۱۶۵	* یاری شەرەبالیف
۱۶۶	* یاری یادەست
۱۶۸	* یاری سەر پشت
۱۶۹	* یاری سیتبەردانە
۱۷۰	* یاری شوتى خواردن
۱۷۲	* یاری هیلکەى سحرى
۱۷۴	* میژوووى یاری كردنى مندالان

۱۷۶	* یاری کردن له ئاینه‌کاندا
۱۷۷	* ژیان نامه‌ی نوسهر
۱۷۹	* شه‌پی دوو منداڵ
أ	* کورته‌باسیک له‌سهر قه‌زای پواندز
ت	* سه‌رچاوه‌کان
ث	* تی‌بینی و کو‌تایی

(کورتە باسیک لەسەر قەزای پواندز)

وینەى شارى پواندز

کورتە باسیکی میژوی و جوگرافیا و گەمەو یاریە فۆلکلۆریەکانی جارانی قەزای پواندزی، سەرەتا شارى پواندز یەکیکە لە شارە ھەرە کۆنەکانی کوردستانی عێراق، شارى پواندز لە ساڵى ١٦١١ى زاینى پایتەختى میرنیشینی سۆران بوو، دواى پوخانى میرنیشینی سۆران و کوژرانی میر محمد بەگ، میرى سۆران، بەدەستى سولتانی عوسمانى، دواى پوخانى میرنیشینەکە عوسمانیەکان ئەو شارە دەکەنە پارێزگا بۆماوەى چەند ساڵیک، بچوکی دەکەنەو ئەوجارە عوسمانیەکان لە پارێزگاوە دەیکەن بە قەزا، لەوکات تانیستاکە ھەر حکومەتیک و پزیمیک حوکمرانی ئەو شارەى کردبیت لە جیاتى ئاوەدان کردنەوہى زیاتراول و ویرانیان کردوو، ھىچ پرۆژەىھى، خزمەت گوزارى و واباشیان نەکردوو، ھەرۆھا حکومەتى بەعسى عێراق لەسالانى ھەشتاکان لەقەزاوە دەیکات بە ناحیە، تاسالى ٢٠٠٧ حکومەتى ھەریم دووبارە دەیکاتەوہ بەقەزا، ھەرچەندە ھەندیک پرۆژەى بۆکراو، بەلام وەک پێویست، ھەمووشتى بۆ نەکراو.... شوینی جوگرافیای، قەزای پواندز کەوتۆتە سەر سنورى ئێران و تورکیا لە پۆژەلاتى ئێرانە لە باکورى تورکیایە(قەزای پواندز - ١٢٥ - کیلۆ مەتر لەشارى ھولیر دوورە، شوینی شارەکە لەسەر لوتکەى دووشاخى گەلى وخەرەندە لە خواروى چىای کۆرەک وگەلى میگرە لەپۆژ ھەلاتى چىای ھەندرین

وچيای حەسارپۆستە لە باکوری چيای زۆزک وسەری بەردیە لە پوژ ئاوی چيای گۆرەزو دۆلی گەلی عەلی بەگ وگۆر نوکە، ئاو هەوای شاری رواندز لە وەرزی بەھاردا تەپو باراناویە، لە وەرزی ھاوین فینک وھەوایەکی ساف وشیداری ھەییە، لە وەرزی پایز گەر باران بباریت سروشتی چیاو دۆل وگردکانی وەکو بەھارسەوز جوان دەبیت، لە وەرزی زستان زۆر ساردە بەفریکی زۆری لێ دەباریت، رواندز لە وەرزی بەھاران ئەوئەندە خۆشە، ھەرھەز دەکەیی سەیران دەکەیی لە دەوروبەری شارەکەسەیران بکەیی، ھەرھەا چەندین سەرچاوەی ئاوی ھەییە وەک سەرچاوەی بیخاڵ و گەلی میگر وجندیان و گەلی عەلی بەگ و گەلی کەرەک وگەکی ئاکۆیان و فەقیان، لە وەرزی ھاوین خەلکیکی زۆر لە ھەموو کوردستان و عێراق پووی تی دەکەن، شاری رواندز خەلکیکی بە ئەمەک و میوان دۆست و زۆر پیز لە میوانی بیانی دەگرن ھەرھەا خەلکیکی ئازاوکورد پەرورەو دلسۆزی خاکی کوردستانن، بەدەیان شەھیدیان لە پیناوی بەرگری کردن لە خاکی کوردستان داوہ.

نەخشەیی شارەوانیی شاری رواندز

(سەرچاوەکان)

- ۱- میژووی ئەدەبی کوردی/مامۆستا علاالدین سجادى.
- ۲- یاریت کوردەوارى/محمد حسین بناقى ، بەررگى یەكەم
- ۳- ژيانى كوردەوارى : وەرگێرانی بۆزمانى كوردى حمە سەعید حمە كرىم.
- ۴- هەندىك لە یاریه رەسەنەكانى كوردەوارى/ تۆفیق نەبەز.

(تېببىنى و كۆتايى)

له كۆتايى داوى تەواو بوونى كىتېبى گەمەو يارىهكانى مندالانى جارانى شارى پواندز و دەورو بەرى داوا له گشت خوينهرى بهپرز دەكەم ئەگەر هەركەم و كورتیهكى هەبیت، لەسەر بابەتەكان و گەمەو يارىهكانى پواندز، داواى لیبوردن دەكەم كىتېبەكە تەنھا بۆ زیندو كردنەوهى يارىه فۆلكۆریهكانى جارانى شارى پواندزو دەورو بەریهتى بۆ ئەوهى خوينهرو پۆشنبیران ومامۆستا فەرمانبەرانى ئیستاكەى دەقەرەكەمان بزاندن كه جاراندالان وگەنجانى شارى پواندز پۆژانە چۆن كاتەكانیان بەگەمەو يارىه جوراو جورەكانیان بەسەر بردو هەروەها مندالانى شارى پواندز لەكاتى يارى كردنیان كچ و كورپ وەك خوشك و برای یهك خیزان به یهكەوه یاریان كردو، هەروەها هیچ فەرقيك نەبووه له مابەینى كچ و كورپى مندالى دەولەمەند و هەژار هەمویان لەگەڵ یهكترى به ئارامى و بەتەبایى وژیانیكى خوش به یهكەوه ژیاون و پۆژگارەكانیان به خوشى وئاسودەى بهپرز كردو، بۆیه لیژەدا ئەگەر هەركەم و كورپهك له نووسینی هەریاریهكى مندالانى ئەوكاتى هەیه وەیان نووسینی له یركراوه، داواى لیبوردن له هەمووگەنجانى ئەوكاتى و خەلكى شارى پواندز و دەورو بەرى دەكەم، وایزەم هیچ شتیكیش بى كەم و كورتى نابیت، له كۆتایدا پیتان دەلیم ئەم كىتېبە هەموو بابەتەكانى لهگەمەو يارىهكانى لەناو پەرتوكەكە هەیه، پیرۆزتان بیت.... لەداوى ماندو بوونىكى زۆر شوكر بۆ خاى گەوره له ریکهوتى (۲۰۲۳/۳/۱۰) بهبۆنەى ئازادکردنى شارى پواندز له ریکهوتى (۲۰۲۳/۳/۱۰) كىتېبەكەم تەوار بووه، هەروەها دەست خوشى له كورپى دلسۆزو خوشه وویستم (مامۆستا هەلمەت سالىح محمد) دەكەم كه توانى یارمەتیم بدات له دانانى وینهكانى گەمەو يارىهكانى ناو كىتېبەكەم.